

Møte onsdag den 14. mars kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 63):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime
2. Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til helseministeren:

«Opptreningsinstitusjonene gjør et viktig arbeid, spesielt i forhold til pasienter med kroniske sykdommer og pasienter som skal trenes opp etter operative inngrep. Betalingssystemet for opptreningsinstitusjonene er i en omleggingsfase, og mange av institusjonene mener at de i den forbindelse er blitt satt i en svært vanskelig situasjon. Bevilgningene til opptreningsinstitusjonene ble derfor under budsjettbehandlingen for 2001 økt med vel 30 mill. kroner, men institusjonene hevder at disse midlene ikke er tildelt dem.

Hvordan ser statsrådene for seg opptreningsinstitusjonenes faglige og økonomiske stilling i fremtiden, og er det riktig at ekstramidlene i årets budsjett ikke er tildelt institusjonene?»

3. Referat

Presidenten: Representanten Erna Solberg, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Leif Lund fra og med 14. mars og inntil videre
- fra representanten Hilde Frafjord Johnson om permisjon i dagene 14. og 15. mars for å delta i prosjektmøte i regi av Verdensbanken i Washington

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Rogaland fylke, Olaf Gjedrem, foreligger søknad om fritak for å møte under representanten Hilde Frafjord Johnsons permisjon i dagene 14. og 15. mars av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene, for Hordaland fylke Kari Manger og for Rogaland fylke Svein Helgesen, innkalles for å møte i permisjonstiden.
3. Kari Manger innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Leif Lund.

Presidenten: Kari Manger og Svein Helgesen er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg tillater meg å foreslå Per Ove Width og Øyvind Korsberg.

Presidenten: Per Ove Width og Øyvind Korsberg er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove Width og Øyvind Korsberg er enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Statsrådene Olav Akselsen overbrakte 2 kgl. proposisjoner:

1. Om endringer på statsbudsjettet for 2001 under Miljøverndepartementet som følge av opprydningsaksjonene etter forlisene av «Green Ålesund» og «John R» (St.prp. nr. 47 for 2000-2001)
2. Om endringer på statsbudsjettet for 2001 i forbindelse med overføring av ansvaret for Arbeidsmiljø- og sikkerhetsavdelingen for Kommunal- og regionaldepartementet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet (St.prp. nr. 54 for 2000-2001)

Presidenten: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten John I. Alvheim vil fremsette et privat forslag.

John I. Alvheim (Frp): På vegne av representanten Harald T. Nesvik og meg selv fremmer jeg forslag om å utvide pasientombudenes rolle til også å dekke primærhelsetjenesten.

Presidenten: Representanten Inge Lønning vil fremsette et privat forslag.

Inge Lønning (H): På vegne av representantene Jan Petersen, Petter Løvik og meg selv tillater jeg meg å fremsette forslag om gjeninnføring av støtte til delvis dekning av skolepenger for elever ved utenlandske eller internasjonale videregående skoler.

Presidenten: Representanten May Britt Vihovde vil fremsette et privat forslag.

May Britt Vihovde (V): På vegne av Lars Sponheim, Odd Einar Dørum, Gunnar Kvasheim og meg selv vil eg fremja eit forslag om kriseprogram mot overdosepidemien.

Presidenten: Representanten Morten Lund vil fremsette et privat forslag.

Morten Lund (Sp): Jeg vil få legge fram et forslag på vegne av Odd Roger Enoksen og meg selv om å gjennomføre tiltak slik at hensynet til matvaretrygghet og dyre- og folkehelse blir bedre ivaretatt i Norges handelsavtaler med andre land.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- *mundlig spørretime*
- *ordinær spørretime*

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Tore Tønne
- statsråd Karita Bekkemellem Orheim
- statsråd Olav Akselsen

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. – Takk.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Kjell Magne Bondevik.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg har et spørsmål til helseministeren.

Vi har fortsatt uløste oppgaver innenfor helsevesenet og sykehussektoren. Det er et spørsmål både om penger og om organisering. Sykehusene kan helt åpenbart drives bedre, men jeg tror neppe eierskapet til dem er det viktigste. For pasientene er det likegyldig om det er stat eller fylke som eier hvis en ikke får den behandling en har krav på.

Forslaget om at sykehusene nå skal bli statseide foretak, drives fram i et voldsomt tempo, med nedkortede høringsfrister og kort tid for Stortinget. Jeg setter pris på en handlekraftig statsråd, men det må ikke forveksles med et overdrevent hastverk. Nå ser vi at viktige brukergrupper ikke har blitt hørt. Vi ser at politikere rundt i landet som i utgangspunktet er for statlige sykehus, går imot helseministerens forslag. Det er viktig at reformen blir skikkelig og forsvarlig behandlet, ellers kan skadevirkningene bli store.

Vil Regjeringen på tross av dette kjøre reformen gjennom fra kommende årsskifte uansett?

Statsråd Tore Tønne: Vi ser en omorganisering av sykehussektoren som meget viktig for å få til de nødvendige forbedringer i sektoren, som representanten Bondevik også peker på bør være mulig. Det er riktig at en statlig overtakelse alene ikke er det helt avgjørende i en slik sammenheng, men det er, slik jeg har vurdert det, en forutsetning for å kunne gjennomføre de organisatoriske endringer som anses som nødvendige. Det er bakgrunnen for at vi ønsker å fremme et forslag, hvor et utkast har vært på høring i et stort antall høringsinstanser i Norge.

Under arbeidet med dette forslaget er det fra så å si alle hold blitt gitt uttrykk for at dersom en slik reform skal gjennomføres, vil det være viktig for alle parter at den gjennomføres raskt. Det har således også helt fra starten av vært lagt opp til at en gjennomføring burde

kunne finne sted i løpet av inneværende år. Den tidsplanen vi nå arbeider etter, hvor vi nå har bak oss en omfattende høringsrunde som ble avsluttet for en knapp uke siden, legger opp til at vi skal kunne fremme en odelstingsproposisjon for Stortinget før påske, og dermed i tide til at Stortinget kan inviteres til å fatte vedtak i inneværende sesjon. Om så skjer, mener jeg det vil være fullt forsvarlig å gjennomføre selve endringene innen årsskiftet 2001/2002.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Som jeg sa, er det viktig å få en skikkelig, forsvarlig behandling ellers kan skadevirkningene bli store. Jeg tror det er store forbedringsmuligheter selv om ikke sykehusene blir statseid. Departementet har fått inn over 700 høringsuttalelser, så vidt jeg vet, og har uhyre kort tid på å behandle dem på en skikkelig måte. Stortinget vil, om denne proposisjonen kommer 6. april, få svært kort tid på en så stor sak. Det er viktig at det ikke går prestisje i datoer så dette blir hastverk i stedet for handlekraft.

Jeg tror den lokale forankring lett kan bli svekket ved den modellen som foreslås. Det er en fare for fjernstyring, det er en fare for pulverisering av det politiske ansvaret for sykehuspolitikken, og det er ikke bare gode erfaringer fra andre land, som Storbritannia og New Zealand. Nå har statsråden i dag i Aftenposten varslet endring i en av lovutkastets paragrafer.

Ser statsråden allerede nå behov for endringer av andre paragrafer og prinsipper i det lovutkastet han har lagt fram?

Statsråd Tore Tønne: Det er som sagt en meget omfattende høringsprosess som er gjennomført. Det ble også ved utsendelsen av høringsdokumentet understreket at det er en reell høringsprosess som gjennomføres – selvfølgelig er det det. I det ligger at man også må være innstilt på å gjøre endringer på basis av de høringsuttalelser som kommer, i forhold til det utkast som sendes ut. Det er ikke et fullt ferdig utkast som sendes ut, som høringsrunden nærmest skal betraktes som en sandpåstrøing for, det er en reell høringsprosess det dreier seg om. Det følger av det at hele utkastet vil bli gjennomgått og forsøkt tilpasset på en så god måte som mulig i forbindelse med utarbeidelsen av proposisjonen. Jeg mener at det her dreier seg om en fullt forsvarlig saksbehandling. Det har ikke gått noen prestisje i dette. Jeg skal selvfølgelig ikke uttale meg om Stortingets behandling, men fra departementets og min side vil det bli lagt opp til en meget forsvarlig behandling av alle innkomne høringsuttalelser.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Harald T. Nesvik.

Harald T. Nesvik (Frp): Det er vel ikke så forunderlig at representanten Bondevik fra Kristelig Folkeparti både ber om utsettelse og annet i denne saken. Kristelig Folkeparti har jo uttrykt sin skepsis til den statlige overtakelsen.

Spørsmålet mitt til helseministeren er som følger: Er det ikke viktig å kjøre dette tempoet som det har vært lagt opp til her, nettopp fordi man er redd for at det kan oppstå et vakuum internt i organisasjonen dersom dette trekker langt ut i tid? Vi ser også nå at det i flere organisasjoner bygges opp en motstand mot reformen, der det jobbes mot akkurat dette. Er det ikke akkurat såne ting som gjør det viktig å få dette veldig raskt på plass, slik at organisasjonen kan begynne å jobbe innenfor de rammene det nye systemet skal innebære, og at organisasjonen dermed kan forplantes på en skikkelig måte?

Statsråd Tore Tønne: Som jeg tidligere også nevnte, har jeg under forberedelsen av denne saken fra så å si alle hold – uavhengig av hvilke prinsipielle holdninger de måtte ha til en slik reform – fått det råd at skal en slik omstilling gjennomføres, er det svært viktig at den gjennomføres raskt. Ingen parter kan se seg tjent med at en så omfattende prosess drøyer ut over flere år, med de uklarheter og den usikkerhet det innebærer for nåværende eiere, for administrasjon, for de ansatte og ikke minst for befolkningen, som har krav på klarhet og ryddighet når det gjelder organiseringen av et så viktig område som sykehussektoren er. Så jeg er også av den oppfatning at en slik prosess bør gjennomføres så raskt som overhodet mulig, innenfor krav til forsvarlig behandling.

Presidenten: Annelise Høegh – til oppfølgingssspørsmål.

Annelise Høegh (H): Det var godt å høre at helseministeren ikke har tenkt å drøye lenger enn nødvendig. Og jeg har jo også merket meg at det er de som er mest kritiske til det helseministeren nå prøver å gjøre, som vil ha lengre tid, samtidig som de har presentert en motmelding som forelå nesten dagen etter at helseministerens eget forslag forelå. Så hva de trenger så veldig god tid til, det lurer nå jeg på.

Det jeg lurer enda mer på, er imidlertid hva helseministeren mener med dagens uttalelser i Aftenposten. For hva er et sykehus? Det er vel et sted hvor man får behandling og pleie. Det spiller ingen rolle for pasientene om maten kommer utenfra, eller om laboratorieprøvene sendes til private laboratorier og røntgeninstitutter. Og det ser jeg jo også at Arbeiderpartiets hovedtalskvinne, Gunhild Øyangen, sier at de skal få fortsette med. Så hvis disse sykehusene skal få være fri fra politisk daglig innblanding i driften – slik har jeg oppfattet helseministeren, og det er bra – hvordan kan han da nekte dem å finne ut av på egen hånd hvilken organisering de for øvrig vil ha?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har hørt innslag i media i dag av typen: Helseministeren vil likevel ikke gå inn for privatisering av sykehusene. Dette er formuleringer som har noe til felles med det kjente spørsmålet: Har De sluttet å slå Deres kone? Forholdet er jo at helseministeren aldri har foreslått noe i retning av en omfattende privatisering av offentlige sykehus eller privatisering av offentlige sykehus overhodet. Det dreier seg om et forslag

hvoretter staten skal overta og eie de offentlige sykehusene 100 pst. – organisere dem i foretak som staten skal eie 100 pst. Det kan ikke oppfattes som opplegg til noen privatisering.

Så er det et forslag til paragraf som regulerer helseforetakenes samarbeid med andre. Hvis det er slik at det er blitt oppfattet som en mulighet for privatisering av sykehusene, (presidenten klubber) så er det det jeg ønsker å endre på, slik at slike misforståelser ikke skal forekomme.

Presidenten: Presidenten har *ikke* sluttet å slå med klubben.

(Munterhet i salen)

Odd Einar Dørum – til oppfølgingssspørsmål.

Odd Einar Dørum (V): Jeg konstaterer at statsråden har lagt seg på det vi kaller Hernes' reformlinje: gjennomføre reformen i så stort tempo at de fleste ikke oppfatter hva som skjer, og etterpå roer seg ned når makta er brukt.

For min del og på vegne av Venstre er jeg imidlertid bekymret for en del av brukerne, pasientene, og jeg er spesielt bekymret for det som knytter seg til psykiatrien. Vi vet at norsk psykiatri har slitt under vanskelige forhold i mange år. Vi vet at det gjennom de senere årene, med utgangspunkt i den regjeringen jeg selv satt i, med bred støtte i Stortinget, omsider har blitt satset for å hjelpe dem. Er statsråden helt overbevist om, helt sikker på, at denne pasientgruppen skal komme uskadd, forbedret, ut etter hans reformer, at han nesten kan utstede en garanti? For testen på en reform er jo som oftest hvordan de mest sårbare, hvordan de svakeste, blir beskyttet – ikke hvordan de sterkeste sikrer seg, ikke hvordan profesjonene sikrer seg, ikke hvordan fagorganisasjoner sikrer seg, men hvordan pasienter som strir med livet sitt, blir sikret. Derfor er min utfordring til statsråden: Er statsråden beredt til å avgi en slik garanti på vegne av psykiatrien i Norge?

Statsråd Tore Tønne: For det første er det absolutt ikke slik at det er noen taktikk bak dette som går ut på å gjennomføre en så omfattende reform i et så raskt tempo at ingen oppdager hva det er som er i ferd med å skje. Det er jo ikke derfor vi har sendt et utkast på høring til over 760 instanser og senere også har fulgt opp med ytterligere samtaler med dem som i første omgang ikke fikk utkastet til høring. Det er nettopp for å sikre at alle berørte er behørig klar over hva som foreslås, og at de også skal få anledning til å uttale seg. Det har skjedd at enkelte som burde ha fått det til høring, ikke har fått det, og de har vi kontakt og løpende samarbeid med for at også deres synspunkter skal komme fram.

Når det gjelder det å avgi garantier for effekten av slike reformer, skal en være forsiktig. Men jeg er selv overbevist om at det er en reform som vil være til fordel for alle brukergrupper.

Presidenten: Olav Gunnar Ballo – til oppfølgingssspørsmål.

Olav Gunnar Ballo (SV): Det sentrale med forslaget til sykehusreform ser ikke ut til å være at staten skal overta, men at sykehusene skal fristilles. Helseministeren har tatt til orde for at man skal ha såkalt profesjonelle styrever, både i de fem helseregionene og ved de ulike sykehusene. Og det som er profesjonelt ved disse styrene, er at de ikke lenger skal ha folkevalgte representanter.

Med en så klar grad av fristilling, hvor det offentlige mulighet til styre virksomheten ved sykehusene nærmest synes fraværende, vil jeg spørre helseministeren: Hvordan tenker han gjennom denne typen modell å hindre at man etter hvert får en sterk grad av sentralisering av sykehusvesenet, der sykehus som Kirkenes, Sandnessjøen, Tynset eller Stensby – bare for å nevne noen eksempler – etter hvert vil bli avvirket fordi styrene rett og slett tar til orde for det?

Statsråd Tore Tønne: For det første tror jeg ikke begrepet «fristilling» er å finne i det forslaget som er sendt ut til høring. Jeg mener heller ikke at et forslag som går på at staten skal overta og eie sykehusene 100 pst., innebærer noen «fristilling» i den forstand at sykehus, i likhet med en hvilken som helst annen virksomhet, kan ses som «fristilt» fra sin eier. Enten det nå er en 100 pst.-eier eller en annen eier, mener jeg at «fristilling» fra eierskap representerer en ganske meningsløs tankegang.

Gjennom en organisering i foretak ønsker vi å sikre en mye klarere ansvars- og rolledeling mellom det å eie, det å styre og det å lede sykehus. Det er en meget viktig ansvarsavklaring, som med en ryddig drift og utøvelse av eierskapet i sektoren vil gjøre den bedre.

Presidenten: Åse Gunhild Woie Duesund – til oppfølgingspørsmål.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Det virker som om helseministeren er glad i fart og liker å kjøre utenfor merkede løyper. Vi har sett at det har utløst «ras» i fagbevegelsen, ikke minst i LO, i Kommuneforbundet og i Sykepleierforbundet.

Jeg vil tro at hensikten med reformiveren er at pasientene skal få en bedre helsetjeneste. Da er det underlig at kun 2 av 60 pasientorganisasjoner har fått høringsnotatet. Ingen innen psykisk helse og ingen pårørendeorganisasjoner har fått mulighet til å gi en uttalelse. Noen blant de siste jeg nevnte, har nå i ettertid fått lov å gi sin uttalelse innen én uke. Synes helseministeren det er forsvarlig?

Statsråd Tore Tønne: For det første må jeg si – uten å gå inn på de enkelte høringsuttalelser, der en naturlig nok har kritiske merknader til det utsendte forslag – at det i høringsuttalelsene ikke i noen stor grad rases over det tempoet som er lagt opp i denne saken. Tvert imot får jeg også gjennom dem støtte til at om dette skal gjennomføres, så bør det tas sikte på å gjennomføre det i løpet av innværende år.

Når det gjelder utvalget av høringsinstanser, må jeg for det første si at når det gjelder brukerinstitusjoner, er høringsnotatet gitt til deres paraplyorganisasjoner – i lik-

het med i tidligere saker som har vært sendt på høring – men det er ikke sendt til alle underorganisasjoner av disse paraplyorganisasjonene. Vi har imidlertid hatt møte med dem etterpå, når vi har oppdaget at heller ikke paraplyorganisasjonene har invitert sine medlemmer til å gi uttalelser, for å rette opp dette, og vi har – som jeg har sagt – også hatt særskilte møter med noen innenfor psykisk helsevern, som ved en feiltagelse ikke fikk uttale seg.

Presidenten: Ola D. Gløtvold – til oppfølgingspørsmål.

Ola D. Gløtvold (Sp): Først har jeg lyst til å spørre helseministeren én gang til om han mener at utsagnet fra representanten Nesvik har gyldighet, der det sies at det nå bygges opp motstand i ulike organisasjoner og fraksjoner som gjør at dette bør skje fort. Er helseministeren enig i at det er en av hovedgrunnene til at denne reformen skal gjennomføres fort? I så tilfelle er det et interessant demokratisk spørsmål.

Så til gjennomføringstiden. Det er klart at det finnes argumenter for å foreta denne overtakelsen raskt, men det burde ha vært mye bedre utredet i forkant. Det er mindre reformer og mindre saker enn denne store saken som har gjort seg fortjent til f.eks. offentlige utredninger. Mener ikke helseministeren at det burde ha vært en bedre konsekvensutredning av f.eks. de helsefaglige sider, av koordinering og av samarbeidsproblematikken, bl.a. av «linkingen» mot førstelinjetjenesten i helsevesenet vårt, og at dette er hovedgrunnen til den veldige kritikken nå om at det går for fort? Da ville områder som psykiatri, barnevern, rus og tannhelse også ha vært på plass.

Statsråd Tore Tønne: Som jeg har sagt flere ganger, ligger det ikke noen taktiske vurderinger bak det tempoet som er lagt opp i denne saken. Det er slett ikke slik at tempoet er valgt ut fra at det innenfor ulike organisasjoner angivelig skal utvikle seg motstand mot å gjøre dette. Dette tempoet ble lagt opp og fremlagt allerede ved utsendelsen av høringsutkastet, ut fra den tanken at reformen skal kunne la seg gjennomføre i løpet av innværende år.

Når det gjelder utredningsspørsmålet, finnes det sikkert mindre saker som er blitt utredet i større grad – kanskje også i større grad enn det har vært behov for. Jeg er av den oppfatning at dette spørsmålet er mer enn tilstrekkelig utredet gjennom de årene man har arbeidet med ulike alternativer for organisering av sykehussektoren. Vi bygger også på disse utredningene i det som her fremmes, og har slik sett ikke funnet behov for ytterligere utredninger.

Presidenten: Are Næss – til oppfølgingspørsmål.

Are Næss (KrF): Omtrent det eneste som synes helt klart i denne saken, er at helseministeren ikke ønsker folkevalgt politisk innflytelse på politiske avgjørelser som

bl.a. har med samarbeid og funksjonsfordeling mellom sykehusene å gjøre.

Jeg merker meg at statsråden presiserer at høringsprosessen skal være reell. Jeg vet ikke om det er snakk om 300 eller 700 høringsuttalelser som departementet har ca. en måned på å utrede, samtidig som en skal ferdigstille et lovforslag – som statsråden påpekte ikke er ferdig – og avklare alt som er uklart. Åpner en for privatisering av sykehustjenester, eller gjør en det ikke? Hva skal omfattes av denne reformen? Omfatter den psykiatrien, omfatter den rusfeltet? Og hva mener en om ansettelsesforholdene? Synes statsråden virkelig at dette opplegget er forsvarlig?

Statsråd Tore Tønne: Igjen vil jeg hevde at opplegget for saksbehandling og saksfremlegging i denne saken er fullt forsvarlig. Vi følger i denne saken de regler og den sedvane som er nedfelt for behandling av saker som skal fremmes for Stortinget, og jeg mener som sagt at de er fullt forsvarlige.

Jeg kan ikke være enig i at et forslag som innebærer at sykehusene skal være 100 pst. eid av staten og under en helseministers overordnede eieransvar, er uten folkevalgt kontroll. Det er vel ikke minst i denne sal unødvendig å understreke at de nettopp da er under folkevalgt kontroll. Det er fullt mulig å gjennomgå de høringsuttalelser som nå er kommet, og ta hensyn til dem i det fremlegget som kommer til Stortinget.

For øvrig synes jeg ikke jeg skal gå inn i en debatt med Stortinget om en sak som ennå ikke er fremmet for Stortinget.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

John I. Alvheim (Frp): Mitt spørsmål går også til helseministeren.

Den seneste tid er sterke motkrefter mot sykehusreformen og statlige sykehusforetak kommet på banen uten at jeg kan se at Regjeringen eller helseministeren har korrigert den desinformasjon og de direkte usanne påstander om den nye reformen om statlige foretak som har fremkommet. Det er særdeles viktig at desinformasjon og feilaktige opplysninger om reformen blir tilbakevist fra autoritativt hold så raskt så mulig. Beklagelig synes jeg også det er at enkelte helsepersonellprofesjoner og Norsk Kommuneforbund ut fra særinteresser desinformerer og bringer sykehusreformen i vanry i utgangspunktet.

Fremskrittspartiet har gitt positive signal om at partiet i det vesentlige vil støtte forslaget til sykehusreform slik det er skissert i høringsutkastet. Om Regjeringen etter press nå reduserer datterforetakenes frie stilling og eksempelvis stenger for samarbeidet med andre sekundære funksjoner, må Fremskrittspartiet revurdere sin støtte til reformen. Vil helseministeren kommentere dette?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har også registrert at det i debatten omkring det høringsutkastet som vi har sendt ut, er oppstått en del åpenbare misforståelser, bevisste eller ubevisste. Det er vel av de forhold man må regne med

når en så vidt omfattende sak sendes ut på høring, og at det dermed også blir debatt. Det er ikke alltid like lett å klare å tilbakevise det som kan oppleves både som misforståelser og det representanten Alvheim kaller desinformasjon.

Det er dessuten slik at i en høringsperiode er man kanskje litt tilbakeholden med å delta i en åpen debatt med de høringsinstanser som er invitert til å uttale seg. Men det vil jo bli anledning til i det som vi nå skal fremlegge for Stortinget, å rydde opp i det som vi opplever som misforståelser i denne saken.

Det vil aldri være snakk om at man i en slik prosess gir etter for press fra noen. Men det er ikke det samme som at man ikke skal ta hensyn til synspunkter som kommer, som kan bidra til å rydde misforståelser av veien, bidra til å avklare ting som i et utkast kan ha vært uklart, og bidra til å forebygge at det blir åpning for fortolkninger som det ikke er grunnlag for verken i lovforslagets intensjon eller bokstav. Så den type tilpasninger mener jeg det er naturlig å gjøre når man har en åpen høringsprosess, uten at det er å gi etter for press.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret.

RV-politikeren overlege Gilbert med flere har laget en såkalt motmelding til forslaget om statlige sykehusforetak som er ganske oppsiktsvekkende og skremmende, og den representerer et lavmål av argumentasjon. Det hevdes der at sykehusene etter reformen kun vil behandle de inntektsgivende pasientene, og at kronikere og eldre syke vil bli nedprioritert. Jeg håper helseministeren ikke vil la seg påvirke av denne typen motkrefter, men at sykehusproposisjonen vil foreligge i april slik som annonsert tidligere. Vil helseministeren her og nå i denne sal bekrefte at stortingsproposisjonen om statlig sykehusovertakelse vil foreligge for Stortinget til behandling i begynnelsen av april måned?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har også lest denne såkalte motmeldingen, og så vidt også vært i debatt med noen av forfatterne. Jeg vil ikke gå inn på den annet enn å si at den vel er et innlegg i debatten den også, og jeg vil behandle den som det debattinnlegget den er ment som.

For øvrig kan jeg bekrefte at Regjeringen fremmer odelstingsproposisjonen om statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten som planlagt den 6. april.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Mitt spørsmål går til barne- og familieministeren.

Jeg har registrert at Arbeiderpartiet nå forbereder valgkampen på basis av løfter om barnehagedekning, barnehagepriser osv. – løfter fra 1990-tallet som ennå ikke er oppfylt. Det er greit nok. Det er bedre å ta med seg det gamle enn å utstede nye garantier man ikke kan holde.

Men mitt spørsmål går egentlig på hva som er grunnen til at Arbeiderpartiet i denne periode og i innværen-

de år har sett det som nødvendig å svekke barnefamiliernes økonomi, samtidig som man nå forsikrer om at man vil satse på barn og barnefamiliene. Faktum er jo at i løpet av de to årene Arbeiderpartiet har hatt hånd om budsjettet, enten de har lagt det frem selv eller inngått i et forlik, så har de fremmet forslag om å svekke barnetrygden, slik at en familie med f.eks. to barn i løpet av et par år har fått 1 000 kr mindre å rutte med, samtidig som man underregulerer statsstøtten til barnehagene på en slik måte at kommunene faktisk må øke prisen til foreldrene, i strid med hva man har lovet.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først til barnehageutbyggingen. Det har vært slik at vi har hatt en meget sterk barnehageutbygging i Norge på 1980- og 1990-tallet. Det som skjedde da vi fikk Bondevik-regjeringen for noen år siden, var at barnehageutbyggingen ble sterkt reversert. Det som skjedde da Bondevik kom til makten og fikk tilslutning til sitt budsjett med Høyres støtte, var nettopp at en kun fikk bygd en femtedel av det antallet nye barnehageplasser som en gjorde i 1997. Vi vet alle årsaken til det. Men det var jo en villet politikk fra høyresiden i Stortinget å ha andre typer løsninger for småbarnsfamilier enn barnehager.

Arbeiderpartiet har hele tiden vært opptatt av at vi skal ha en offensiv satsing på barnehager, og vi legger nå det siste løpet, som faktisk også Høyre har vært med og gitt sin tilslutning til, nemlig at vi skal nå en fullt utbygd sektor i løpet av 2003. Det er ingen tvil om at det vil være usikkerhet rundt tallene, alt avhengig av hvordan prisen på dette tilbudet vil utvikle seg. Det jeg har sagt på det punktet, er at vi fortløpende må vurdere og komme med nye anslag og prognoser, slik at vi får muligheten til å legge en utbyggingstakt de neste årene som også fanger opp en eventuell prisreduksjon.

Når det gjelder utsagnet om Arbeiderpartiets svekkelse av barnefamiliene, så er ikke det riktig. Det var faktisk slik at Arbeiderpartiet for første gang på mange år i budsjettet for i år la inn en full priskompensasjon bl.a. til barnehager. Vi la også inn en økning av statsstøtten, som ikke Bondevik eller Høyre har gått inn for. Jeg vet også at det er et yndet tema å si at Arbeiderpartiet styrer på bakgrunn av Bondeviks barnehagemelding. Det som skjedde ved behandlingen av denne meldingen, var at Arbeiderpartiet satset på å øke det statlige tilskuddet opp til 50 pst.

Men så helt til slutt har jeg lyst til å si at det er ingen tvil om at Arbeiderpartiets utfordring er å føre en økonomisk politikk som ikke gjør at renten begynner å stige. Da vil vi kunne få oppleve en svært dramatisk situasjon for mange småbarnsfamilier.

Per-Kristian Foss (H): Jeg bør vel takke for svaret, men samtidig gjøre oppmerksom på at renten har steget, så statsråden er jo da ikke oppdatert. De utgiftene tar altså også barnefamiliene.

For øvrig er det et faktum at man ved de to siste budsjettforlik i Stortinget ikke har prisjustert barnetrygden. Der er tapt flere hundre kroner for en barnefamilie. Det

er også et faktum at statsstøtten til barnehagene ikke har fulgt kostnadsutviklingen i barnehagene. Det er et poeng for barnehager som er rimelig tett befolket med personell, at kompensasjonen knytter seg til lønnskompensasjon og ikke priskompensasjon. Bare i dette ligger det flere hundre kroner, som innebærer at kommunene enten må legge mer i potten selv eller må ta mer av foreldrene. Erfaringen tyder dessverre nå på at 70 pst. av kommunene er i ferd med eller planlegger å øke prisen til foreldrene, og det er en villet konsekvens av flertallets politikk. Det synes jeg Arbeiderpartiet kan ta ansvaret for og vedkjenne seg. De har ikke bare hatt en hånd på rattet ved dette årets budsjett, men faktisk hatt rattet.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Nå er det slik at det var et meget bredt flertall i Stortinget da vi behandlet barnehagemeldingen. Der var Høyres representant i komiteen med på flertallsinnstillingen. Et av de virkemidlene vi ønsker å gå inn på, er nettopp å få på plass en kommunal utbyggingsplikt og en generell lovfesting på linje med skolefritidsordningen. Men vi innser at den økte statlige andelen til barnehager ikke har medført at foreldrene har fått en redusert pris i alle landets kommuner. Det er et dilemma, og det bør være et dilemma for flere enn Arbeiderpartiet. Noe av det vi sitter og jobber med, er nettopp at vi skal klare å legge et løp som gjør at foreldrebetalingen reelt sett går ned når staten går inn med mer penger. Så det blir helt feil å si at ikke Arbeiderpartiet har lagt inn mer penger til barnehager. Som sagt: Det var første gang på svært mange år en slik sum ble lagt inn i budsjettet som vi klarte i år.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – May-Helen Molvær Grimstad.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Det skulle berre mangle at Arbeiderpartiet ikkje la inn meir pengar i budsjettet, for Stortinget hadde jo alt slutta seg til ein opptrappingsplan.

No må statsråden slutte å skyte på Bondevik-regjeringa. Det skjedde ei vidare utbygging på barnehagesektoren også under Bondevik-regjeringa. For 2000 la vi opp til 6 000 nye barnehageplassar. Det var ikkje godt nok for Arbeiderpartiet, sa dei då, men då dei kom i opposisjon og føreslo 6 000 nye barnehageplassar for inneverande år, så var det ei kjempesatsing. Så her er det forskjell i taktikken frå Arbeiderpartiet. Vi føreslo også og hadde eit stimuleringsstilskot til bygging av nye barnehageplassar. Det føreslo ikkje Arbeiderpartiet i inneverande års budsjett.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når ein etter det budsjettet som vi også var med på i fjor, ser at det er ein kraftig auke i barnehagesatsane, vil då Arbeiderpartiet, om dei har eit oppriktig engasjement for barnehagen, allereie i revidert nasjonalbudsjett kome med meir pengar? Vi ser no at sju av ti kommunar varslar auka foreldrebetaling.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg tror vi må holde oss til fakta først, og faktum er at barnehageut-

byggingen stoppet nesten helt opp under Bondevik-regjeringen. Det har vi statistikk på. I Bondevik-regjeringens første år ble det utbygd bare en femtedel av det antall plasser som ble bygd i 1997. Men la det være. Vi fikk på plass et forlik mellom Arbeiderpartiet og sentrum der vi faktisk fikk økt driftstilskuddet med 100 mill. kr og lagt inn 2 000 nye barnehageplasser.

Jeg må si at jeg synes det er positivt at vi nå får en konkurranse i Stortinget om hvem som er best på barnehagepolitikk. Det har ikke vært situasjonen tidligere. Situasjonen tidligere har vært en konkurranse om hvem som kunne gi mest kontantoverføring til småbarnsforeldrene. Det som er situasjonen nå, er at vi vet at det tilbudet småbarnsforeldrene i dag ønsker, er barnehageplasser. Det kan ikke være noen tvil om at både den forhistorien Arbeiderpartiet har med satsing på barnehager, og det vi nå kommer til å legge inn i budsjettet for 2002, vil bevise at vi er et barnehageparti også for framtiden.

Presidenten: Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (Frp): Det kan lyde som om familieministeren lider av en pengeillusjon, at dess mer penger det offentlige pøser inn i barnehagene, dess billigere blir de. Prisen på en barnehage er rundt regnet 100 000 kr uansett hvem som betaler barnehageplassene.

Så registrerer jeg også at familieministeren på en måte tilbakeviser påstander fra representanten Foss om at vilkårene for barnefamilie er svekket de siste årene, og særlig under Arbeiderpartiets regime. Ser ikke familieministeren at det også er andre områder der familier sliter, der familieministerens kollega i noen kommuner eksempelvis innfører eiendomsskatt, øker kommunale avgifter og øker boligskatten, og at dette også er belastninger som barnefamilier lider under? Vil ikke familieministeren også konsentrere seg om disse problemene, istedenfor kun å rette oppmerksomheten mot én gruppe familier, altså mot de som har barn under skolepliktig alder?

Og så vil jeg gjerne spørre (presidenten klubber): Hvem er det som skal betale dette kalaset? I tillegg til fire timer obligatorisk barnehage ønsker Arbeiderpartiet doblet permisjon (presidenten klubber), og har også allerede i barnehagemeldingen bevilget 1 milliard kr.

Presidenten: Presidenten gjør hr. Sandberg oppmerksom på at når klubben markerer, bør ordstrømmen stoppe.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først har jeg lyst til å si at det er ingen tvil om at Arbeiderpartiet er opptatt av den generelle situasjonen til småbarnsfamilier. Og det er ingen tvil om at det er mange ulike faktorer som gjør at småbarnsfamilier sliter med sin økonomi. Vi mener at det å få ned barnehageprisen vil være et svært viktig incitament.

Når det gjelder spørsmålet om finansiering, må jeg si at er det noe Arbeiderpartiet ikke har pleid å bli beskyldt for, så er det at vi er uansvarlige i den økonomiske politikken. Tvert imot har vi vel nettopp fra denne talerstolen gjentatte ganger fått høre at vi er altfor tilbakeholdne

med å bruke skattebetalernes penger. Vi synes jo på et vis at det blir litt komisk – om jeg kan få si det slik – at Per Sandberg, som representerer Fremskrittspartiet, nå plutselig blir veldig bekymret for og opptatt av norsk økonomi og hvordan vi skal finansiere, når vi hørte at Carl I. Hagen i går kveld på TV sa (presidenten klubber) at vi gjerne kunne bruke mer oljepenger.

Men jeg kan love én ting (presidenten klubber): Vi legger fram et prosjekt med en ansvarlighet og med en inndekning vi kan stå oppreist på.

Presidenten: Presidenten minner om at begrensninger i tiden også gjelder statsråder.

Trond Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Helleland (H): Det er underlig å lese om løftene fra Halvorsbøle om lavere barnehagepriser, om gratis kjernetid, samtidig som Statistisk sentralbyrås statistikk viser at det har vært en kraftig økning i barnehageprisene.

Før jul sa statsråden at barnehageprisene, foreldrebetalingen, ville gå ned med det opplegget Arbeiderpartiet presenterte. Jeg har lyst til å understreke – og det er vel et faktum som statsråden ikke kan gjendrive – at Høyre la inn 275 mill. kr ekstra i statstilskudd til barnehager neste år, spesielt for å hjelpe de private barnehagene. Det som blir problemet, er at Arbeiderpartiet lover og lover når det gjelder barnehager, men så lenge de ikke har kontroll over den offentlige finansieringen, så lenge kommunene ikke tar sitt ansvar, spesielt for de private barnehagene, så hjelper det lite hva statsråden lover.

Jeg har et spørsmål i tilknytning til noe statsministeren sa, nemlig at han ville ha øremerkede tilskudd. Betyr det at Arbeiderpartiet nå støtter Høyres modell med brukerstyrt finansiering, der pengene skal gå direkte til barnehagen og ikke via kommunen?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Vi har faktisk fulgt opp det vi har lovt når det gjelder barnehager. Vi vet at vi ikke har nådd målet om full barnehagedekning i 2000, på grunn av en ordning som ikke var Arbeiderpartiets, men vi er opptatt av å legge et løp som gjør at vi kommer i mål. Og det er jo helt riktig som representanten Helleland sier, at foreldrebetalingen øker i mange kommuner. Jeg har heller ikke sagt at det ikke medfører riktighet.

Det er jo slik i dag at for å få på plass denne sektoren er vi, siden vi har kommunalt selvstyre, avhengig av kommuner som ønsker å bygge barnehager. Men det Regjeringen har sagt, og det statsministeren har sagt, er at vi nå ønsker å gå inn og se på sterkere virkemidler, slik at vi sikrer oss at de pengene staten gir, går til barnehager, og at kommunen er nødt til å ta sin andel. Og det er en kjensgjerning at da vi behandlet statsbudsjettet, og da vi behandlet meldingen, var ikke Høyre eller sentrumspartiene villige til å bruke sterkere virkemidler enn det vi har gjort nå.

Men jeg tar til etterretning det representanten sier, og så får vi håpe at vi får flertall for de forslagene vi kommer med.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV): SV er veldig glad for at Arbeiderpartiet nå vil ha en storoffensiv for både billigere og flere barnehager. Det er jo god SV-politikk.

Men Kommunal Rapport har gjort en undersøkelse som viser at i 70 pst. av kommunene har prisene det siste året ikke gått ned, men økt, på tross av mer penger. Og kommuneøkonomien er i ferd med å rakne under mange oppgaver og altfor trange rammer. Derfor trengs det forpliktende, klare avtaler mellom staten og kommunene om hvordan dette skal betales. Der er det nå en ordning med konsultasjoner mellom KS og Regjeringa, noe som skal være de nye grepene for å kunne få finansieringa av bl.a. billigere barnehager på plass, for det er jo slik at foreldrene burde få sett noen resultater av det vi holder på med.

Kan Regjeringa tenke seg å inngå slike forpliktende avtaler med kommunene gjennom konsultasjonsordninga, slik at de målene vi setter oss, blir en realitet?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Det arbeidet er vi i gang med, vi har konsultasjoner med bl.a. KS og PBL, og vi er opptatt av at vi nå skal komme fram til klare og gode løsninger på dette punktet som gjør at vi nettopp oppnår den målsettingen vi har satt. Det er selvfølgelig en kjensgjerning at den kommunale økonomien er av betydning, men det som også har vært en kjensgjerning i en del kommuner fram til nå, er at foreldrebetalingen har økt med opptil 15 pst., uten at kostnadsindikatorerne har økt tilsvarende. Vi vet at lønn er den største utgiftsposten for mange barnehager, men lønnen har ikke økt med 15 pst. fra ett år til et annet. Derfor opplever mange foreldre en stor frustrasjon ved at foreldrebetalingen kan øke så mye. Det er disse tingene vi jobber med, og vi vil komme til Stortinget med en konkret pakke og en løsning på dette punktet.

Presidenten: Marit Tingelstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Tingelstad (Sp): Det er svært positivt at det har blitt konkurranse mellom partiene om hvem som har den beste barne- og oppvekstpolitikken. Jeg har til og med lagt merke til at statsministeren nå vil kalle seg barnehageminister, så jeg skjønner at statsråd Karita Bekkemellem Orheim vil få konkurranse også om tittelen.

La meg likevel komme til det seriøse. Vi synes fra Senterpartiets side det er svært positivt at det kommer forslag fra Regjeringa om å øke innsatsen på barnehage-sektoren – selvsagt synes vi det. Men vi synes det er en noe bakvendt rekkefølge at en lover gratis barnehageplass før en har full barnehagedekning, for full barnehagedekning er jo en forutsetning for den valgfriheten som Senterpartiet ønsker at småbarnsforeldre skal ha. Og da må vi også ha et prisnivå, slik flere har vært inne på, som foreldre kan akseptere, slik at en faktisk kan benytte seg av barnehagetilbudet.

Da har jeg lyst til å spørre: Hvilken plan har Regjeringa for å følge opp Stortingets vedtak om dette med likebehandling? Kommuneøkonomien er helt sentral. Jeg forventer også at det svares på om det kommer noe i reviert nasjonalbudsjett – noe det ikke ble svart på i stad.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først vil jeg si at vi er veldig innstilt på at vi skal få til en god likebehandling mellom private og kommunale barnehager. Det er vi helt nødt til å få på plass. Vi vet at de private barnehagene står for ca. 40 pst. av det totale tilbudet.

Men det er ikke riktig at vi begynner i feil ende. Her går det jo to løp parallelt: Vi legger oss nå i slutfasen for å få til fullt utbygd sektor, samtidig som vi ønsker å redusere foreldrebetalingen. Og det er ingen tvil om at det vil være usikkerhet rundt tallene. Det legger jeg ikke skjul på, for det er som sagt helt avhengig av den prisen vi klarer å gi på dette tilbudet.

Men som sagt: Vi er innstilt på å legge opp en offensiv satsing på barnehagene. Det tror jeg også at Stortinget vil merke når vi legger fram statsbudsjettet for neste år.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Mitt spørsmål går til helseministeren. Det gjeld Schengen og nye utfordringer for helseministeren.

Bakgrunnen er eit oppslag i Berlingske Tidende av 12. mars der nye reglar for medisinatestar blir omtala. Det gjeld krav om å kunna visa fram attestar for medisinar til eigen bruk for dei som vil ha med seg pillene sine når dei passerer grensa ut av Danmark – ein attest for kvar medisin, pris pr. attest 300 kr, gyldigheit i 30 dagar. Det høyrest ut som eit eventyr eller ein aprilspøk. Det er ikkje det. Den danske regjeringa er no i full gang med å sjå på korleis dei skal handtera dei enorme reaksjonane som har kome av dette. Kva opplegg har den norske helseministeren? Skal f.eks. norske pensjonistar på reise frå Kristiansand til Hirtshals betala 300 kr pr. attest og med gyldigheit i 30 dagar?

Statsråd Tore Tønne: Jeg beklager at jeg ikke har lest Berlingske Tidende for 12. mars. Jeg har heller ikke på annen måte noen oppdatert informasjon om hvordan man skal forholde seg til den utvikling i Schengen-avtalen som det her er snakk om. Det er for øvrig et arbeid som i første omgang hører inn under justisministerens ansvarsområde.

Jeg er klar over at det her dreier seg om en utvikling av et regelverk som vil fordre at man kan attestere forskrivning av medisiner hvis man reiser med medisiner som bl.a. inneholder narkotiske stoffer. Og vi er vel i ferd med å avklare hvilke konsekvenser dette eventuelt skal få for de regler som vi eventuelt skal implementere i Norge.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Helseministeren sitt svar er urovekkjande. Noreg er medlem av Schengen-avtalen, som vert innført frå 25. mars.

Eg forventar ikkje at helseministeren les kvar einaste danske avis, men eg forventar at den norske regjeringa med dei ulike fagministrane følgjer med når det gjeld dei reglane som det vert forventa at Noreg òg innfører. No synest den norske regjeringa påfallande opptatt av å tek-kjast EU. Er det faktisk slik at den norske regjeringa ikkje følgjer med når det gjeld dei motførestellingane som no blir debatterte i ulike EU-land? Dette handlar altså om moglegheita for den enkelte til å passera ei grense med medisinar til eige forbruk. Det vert i Danmark alle-rie snakka om A- og B-reisande.

Statsråd Tore Tønne: Det er ikke slik at ikke den norske regjering følger med i utviklingen innenfor Schengen-samarbeidet. Men jeg må igjen bare beklage at jeg ikke på det nåværende tidspunkt kan gi nøyaktige opplysninger om hvordan vi eventuelt skal implementere de endringer i avtaleverket som det her er snakk om.

Presidenten: Presidenten er noe i tvil om vi kommer lenger med dette – Are Næss.

Are Næss (KrF): Dette regelverket fra EU er ubegripelig, og det viser jo at fantasien i EU nå strekker seg ut- over agurkkrumming og kondomstørrelse.

Men jeg tror jeg har en resept til helseministeren. Jeg vil foreslå at hvis dette må gjelde i Norge, lar en det bare gjelde for reseptpliktige medikamenter, og så tar en reseptene med seg.

Statsråd Tore Tønne: Jeg noterer representanten Are Næss' forslag.

Presidenten: Presidenten tror det da er tryggest å skifte til nytt hovedspørsmål.

Ågot Valle (SV): Da vil jeg skifte tilbake til det viktige temaet barnehager og vil gjerne stille spørsmål til barne- og familieministeren.

Barnehager er bra for barn. Det er den viktigste felles-arenaen for barns utvikling. For å sikre alle like muligheter til denne fellesarenaen må prisene ned, slik det også har vært debattert for tidligere i dag. Derfor hilser vi i SV løftene fra Halvorsbøle om gratis kjernetid og lavere foreldrebetalning jublende velkommen. Det er langt i retning av det SV har foreslått flere ganger. Men skal dette bli noe mer enn fagre valgkamplofter, må det handling til. Det er enkelt å gjøre noe med det, og Regjeringa har virke- midlene. Jeg vil derfor utfordre statsråden til å si hvordan hun har tenkt seg å gjøre det mulig å innføre gratis kjernetid, og hvor fort hun kan se for seg at dette kan bli en realitet.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først vil jeg si at jeg er helt enig med SV i at barnehager er bra for barn.

Når det gjelder løftene fra Halvorsbøle, er det ikke slik at det nå plutselig har skjedd en revolusjon i Arbeiderpartiet over natten. Det er faktisk vi som har stått for den sterke barnehageutbyggingen og det løftet vi har hatt på

denne sektoren de siste årene. Men jeg kan love representanten en ting, og det er at vi vil legge fram et budsjett som fanger opp våre løfter. Jeg har lyst til å si at også Stortinget må være klar over at vi styrer denne sektoren gjennom det vil legger inn i de årlige statsbudsjettene. Jeg forventer også at vi må kunne legge opp et slikt løp i den kommende tiden, og at vi ikke nå kan begynne med enkeltsaker annenhver uke avhengig av hvordan denne sektoren utvikler seg. Det vi gjør, er å følge opp to ting. Vi følger som sagt opp det Stortinget har sagt og bedt om i meldingen; nemlig å få en kommunal utbyggingsplikt og en generell lovfesting, og i tillegg til det har statsministeren sagt at vi ønsker å se på ulike modeller for å få ned foreldrebetalingen. Da vurderer vi både en gratis kjernetid og en maksimaltakst. Vi er i gang med et arbeid der vi går inn i dette og ser på de ulike måtene å fange opp de målsettingene på som vi har på dette feltet.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Nå var det også slik at da Regjeringa la fram budsjettet sist, ble det lovet drastisk nedgang i foreldrebetalingen. Så har altså ikke skjedd.

For oss er det viktig å se at gratis kjernetid må henge sammen med maksimalpris på foreldrebetalingen, slik at de som ønsker mer tid, ikke må betale for en slik reform i form av økt betaling. SV har nå lagt fram et forslag om både gratis kjernetid og maksimal foreldrebetalning. Vi mener at her må det statlige forpliktelser til også i forhold til kommuneøkonomien, det er staten som må betale en slik satsing.

Jeg vil gjerne høre om statsråden vil støtte det forslaget som vi har lagt fram om gratis kjernetid og maksimalpriser, som svenskene har råd til å innføre uten oljepenger.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg vil vise til det svaret jeg nettopp gav, og også til det statsministeren har sagt i ulike intervju. Vi kommer tilbake med en helhetlig satsing på barnehager. Noe særlig utover det synes jeg ikke det er riktig å si nå.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Erna Solberg.

Erna Solberg (H): Statsråden sa at det ikke hadde skjedd noen revolusjon i Arbeiderpartiet når det gjelder barnehager. Men jeg håper statsråden nå kan bekrefte at gitt at Arbeiderpartiets budsjettalternativer de siste fire årene hadde vært lagt til grunn, ville det ikke vært en krone mindre i foreldrebetalning i barnehagene for dem som i dag har barn i barnehager. Det er resultatet av de budsjettoppleggene som Arbeiderpartiet enten har fremmet totalt i opposisjon eller har vært med på i kompromisser.

Så det andre spørsmålet jeg har til statsråden: Det er jo slik at vi har hatt en diskusjon om barnehager, kontantstøtte og andre tiltak for barnefamilieene over flere år. Foran forrige valgkamp var det ett tema Arbeiderpartiet lovet som alternativ til kontantstøtte, og det var faktisk

utvidet svangerskapspermisjon. Ja, faktisk gikk man rundt og lovte – både daværende kvinnepolitisk leder og daværende statsminister Jagland – at man skulle opp i et år ekstra i svangerskapspermisjon fordelt over ti år. Hvor er det blitt av det løftet? Og hvilken troverdighet har da barnehageløftene?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Det er slik at vi har hatt en intensjon om en tredeling for å fordele barnehageutgiftene. Det har vært slik fram til Stortinget behandlet barnehagemeldingen at staten skulle stå for 40 pst., kommunene for 30 pst. og foreldrene for 30 pst. Dette har ikke vært noe annet enn gode intensjoner. Vi vet at svært mange av kommunene har redusert sin andel, for dermed å kunne øke foreldrebetalingen og har brukt det som en inntektskilde. Det er selvfølgelig et dilemma, og det blir et større dilemma når staten øker sine tilskudd og gir mer penger i statsstøtte. Og når vi ser at vi ikke når den målsettingen vi har, vil selvfølgelig Regjeringen gå en ny runde på det. Men det er viktig å få sagt at de virkemidlene vi har i dag, har det jo vært bred enighet om i Stortinget. Nå skjønner jeg at opposisjonen er utålmodig og ønsker sterkere virkemidler, og jeg kan berolige representanten med at vi jobber med disse tingene og vil legge det fram.

Presidenten: Presidenten har en følelse av at det nå er tildelt flere oppfølgingsspørsmål enn barnehageplasser, men tar likevel sjansen.

Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (Frp): La meg med en gang slå fast at Fremskrittspartiet selvfølgelig ikke er bekymret over å bruke mer penger på barnefamiliene. Sannheten er jo den at vi brukte 1,2 milliarder kr mer enn Arbeiderpartiet på inneværende års budsjett, også på familiebudsjettet.

Det som bekymrer undertegnede, og det som bekymrer mange familier rundt omkring, er når Arbeiderpartiet gir lovnader hvor bare dette med obligatorisk kjernetid i barnehagene vil koste mellom 3 og 5 milliarder kr, når de ønsker å utvide fødselspermisjonen, som kanskje vil koste 3–4 milliarder kr, og når de allerede gjennom barnehagemeldingen har sagt at de vil bruke over en milliard kr. Da er det betimelig å spørre hvor Arbeiderpartiet ønsker å ta midlene fra for å finansiere disse valgkamplovnadene. Det er klart at når statsministeren samtidig som han slenger ut disse valgkampsakene presiserer at han ikke ønsker å øke skatter og avgifter og heller ikke ønsker å bruke mer penger av oljefondet, synes jeg det er betimelig og riktig av Regjeringen å gi signal om hvordan man skal finansiere de store valgkamplovnadene sine.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først har jeg lyst til å si: Ja, dette kommer til å koste. Det vil bli dyre reformer. Men jeg har lyst til å si tilbake at i forhold til det forslaget som Fremskrittspartiet har i sin familiepolitikk, som representanten Sandberg gjentatte ganger har tatt til orde for fra denne talerstolen, om å gi kvinner lønn for at de skal kunne være hjemme, blir kontantstøt-

ten peanøtter, og da må vi legge inn helt andre beløp for å kunne fange opp det Fremskrittspartiet er opptatt av. Så når det gjelder hvem som er mest utgiftskåte med hensyn til barnefamiliene, spørres det faktisk om det ikke er Fremskrittspartiet som leder med forslaget om å gi alle kvinner muligheten til å gå tilbake til kjøkkenbenken, og at de skal ha en statlig lønn på ca. 100 000 kr i året for det.

Men når det gjelder finansieringen, vil jeg si det jeg har sagt før: Arbeiderpartiet har en tradisjon for å legge fram ansvarlige budsjett, med balanse både på utgiftsiden og inntektssiden. Det vil vi også komme til å gjøre denne gangen.

Presidenten: Siste oppfølgingsspørsmål – May-Helen Molvær Grimstad.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Statsråden sa at Stortinget ikkje var villig til å gå inn for sterkere verkemiddel då vi behandla barnehagemeldinga. Kva slags verkemiddel foreslo Arbeidarpartiet ved behandlinga av barnehagemeldinga som Stortinget ikkje ville gå inn for? Eg kan ikkje hugse eit einaste forslag. Barnehagemeldinga legg opp til at kommunen skal ha ei plikt til å tilby barnehageplass, og at lova skal tre i kraft frå 2004. No viser det seg at barnehagar i ein del kommunar ikkje legg opp til full barnehagedekning – vi kan lese om det i avisa – før det tidspunktet. Ein annan ting som låg i barnehagemeldinga som ikkje fekk tilslutning frå Arbeidarpartiet, var ei lovfesta plikt til å inngå samarbeidsavtalar med dei private barnehagane. Så mitt spørsmål til Regjeringa og statsråden er: Kva slags verkemiddel har Arbeidarpartiet foreslått som dei ikkje har fått tilslutning til?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg har jo gjentatte ganger sagt at det har vært en meget bred enighet i Stortinget ved behandlingen av barnehagemeldingen. Det var bred tilslutning til de to virkemidlene som representanten nå selv var inne på.

Jeg har nå sittet i denne stolen i nøyaktig et år, og jeg følger denne sektoren med argusøyne. Og vi vet at statsministeren har sagt at vi ønsker å se på mer målrettede tiltak for å nå målsettingen i forhold til det vi har lovet småbarnsfamiliene. Jeg sier ikke at det er en ny situasjon, vi vet at foreldrebetalingen har økt gradvis, men vi ønsker å gå inn i dette og få et løft på denne sektoren, slik at vi kan nå denne målsettingen. Det var bred enighet i Stortinget for noen få måneder siden da vi behandlet denne meldingen – vi var faktisk svært enige.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Gunnar Kvasshem til utenriksministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 2, fra representanten Ansgar Gabrielsen til nærings- og handelsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 4, fra representanten Kjellaug Nakkim til finansministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren på vegne av finansministeren.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Gunnar Kvasshem til utenriksministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren på vegne av utenriksministeren.

Gunnar Kvasshem (V): «Etter flere år med økt åpenhet i Utenriksdepartementet har det etter regjeringsskiftet vært en markert endring. Det ble i fjor nektet innsyn i 20 pst. flere saker i Utenriksdepartementet enn året før.

Hva er bakgrunnen for at Utenriksdepartementet øker omfanget av hemmelighold og ikke prioriterer arbeidet med større åpenhet, slik den forrige regjeringen gjorde?»

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg vil bestemt avvise at Utenriksdepartementet siden regjeringsskiftet har innskjerpet sin praksis når det gjelder praktiseringen av offentlighetsloven. Departementet praktiserer meroffentlighet og gir innsyn i alle dokumenter der dette er mulig.

Departementets avslagsprosent de siste fem–seks årene har ligget mellom 27,5 og 32. Avslagsprosenten på 32 i år 2000 – regnet på basis av de elektroniske bestillingene – var marginalt høyere enn året før, og knapt 2 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet for de siste fem–seks årene. Årsaken til at det kan bli forskjell fra år til år, er at antall avslag vil variere etter sensitiviteten i de sakene det bes om innsyn i, og dette vil igjen variere avhengig av hvilke saker som står på den utenrikspolitiske dagsordenen.

Det siste året har det bl.a. vært mange forespørsler knyttet til Norges kandidatur til FNs sikkerhetsråd – dokumenter som det av hensyn til andre land ikke har vært mulig å frigi. I slike tilfeller kan det lett oppstå en motsetning mellom vårt ønske om størst mulig åpenhet og reglene og tradisjonen i vedkommende land eller organisasjon.

Denne problemstillingen vurderes da også i et interdepartementalt utvalg vedrørende offentlighetsloven. Det er også etablert en intern arbeidsgruppe i Utenriksdepartementet som ser nærmere på spørsmålet. Videre er det opprettet en egen stilling i Utenriksdepartementet som koordinator for offentlighetsspørsmål, med ansvar bl.a. for intern opplæring i praktiseringen av offentlighetsloven og mest mulig effektiv håndtering av forespørsler om innsyn.

La meg avslutningsvis understreke at Utenriksdepartementet – på linje med øvrige departementer – ønsker størst mulig åpenhet i forvaltningen. Størst mulig grad av åpenhet er en forutsetning for å skape den nødvendige tillit og tiltro til de oppgaver vi utfører på vegne av fellesskapet. Vi kan selvfølgelig også på dette området bli enda bedre, og det vil vi bestrebe oss på.

Gunnar Kvasshem (V): Det er bekymringsfullt at statsråden betrakter en økning i avslagsprosenten fra 27 til 32 pst. på ett år som en marginal endring. For alle som har fulgt utviklingen på dette området i Utenriksdepartementet, er dette en betydelig endring. Etter flere år med reduksjon i antall saker som ble hemmeligholdt, var det en økning på 20 pst. i fjor. Det burde gi grunnlag for bekymring og for en aktiv politikk i departementet som stresser dette fra dag til dag. Og min oppfordring er at departementet lager rutiner som følger dette tett, og som gjør det lettere å si ja til saker. Ett av de elementene som jeg da vil anbefale, er en vær åpen-plakat som beskriver hvordan en skal gå fram for å tilstrebe større åpenhet, og mitt spørsmål er om en vil sette i gang konkrete tiltak på bakgrunn av denne markerte endringen det siste året.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg har redegjort for hvilken politikk som føres i Utenriksdepartementet og i og for seg også i alle de andre departementene, og som går på å ha en levende åpenhetspolitikk i forhold til både offentlighet og meroffentlighet. Men jeg må si at det er også bekymringsfullt hvis representanten blir fra år til år, er avhengig av hvilke politiske saker som er på dagsordenen. Det er jo det som er avgjørende, ikke saksmengden totalt. Og det er helt åpenbart at i et år der Utenriksdepartementet har vært meget aktivt i forhold til en rekke store utenrikspolitiske saker, vil sannsynligvis avslagsprosenten være høyere fordi interessen fra media er betydelig større på disse områdene. Men jeg kan forsikre om, som jeg redegjorde for i svaret, at Utenriksdepartementet er svært opptatt av å overholde både sine forpliktelser og sin politikk om størst mulig åpenhet i forvaltningen.

Gunnar Kvasshem (V): For øvrig vil jeg understreke at også de siste årene Bondevik-regjeringen satt, var det forberedende arbeid med sikte på at Norge skulle få plass i Sikkerhetsrådet. Til tross for dette gikk avslagsprosenten ned. Jeg står her med en oversikt over en rekke saker fra Utenriksdepartementet som er unntatt offentlighet, og svært mange av dem har ingenting å gjøre med det området som statsråden bruker som begrunnelse/unnskyldning for å forklare at det har vært økt hemmelighold.

Min oppfordring til statsråden er at han ikke tar dette som en naturgitt utvikling fordi man har mange vanskelige saker å forholde seg til, men tar dette som et tilbakeslag som man møter offensivt med flere tiltak enn de som statsråden har redegjort for, og som altså ikke har fungert etter hensikten i året som har gått. Dette var en prioritert sak for Bondevik-regjeringen; det bør det også være for

den nye regjeringen. Og da må målet være at man i de departementer, òg i departementet til den statsråden som nå svarer, som ikke har noe med Sikkerhetsrådet å gjøre, men hvor det var økt hemmelighet i fjor, setter i gang tiltaksplaner som er mye mer offensive enn de som det redegjøres for her.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg må på det sterkeste ta avstand fra at denne regjeringen har en annen politikk og ikke har like mye fokus på offentlighet i forvaltningen som den forrige regjeringen hadde.

S p ø r s m å l 2

Fra representanten Ansgar Gabrielsen til nærings- og handelsministeren:

«Ved børsnotering av Telenor ble tegningsfristen utsatt i siste liten. Ifølge Aftenposten 6. mars 2001 mener Etisk Råd at staten har opptrådt rettsstridig i forbindelse med endringen av tegningsfristen. Etisk Råd mener saken er så alvorlig at den «har bidratt til å svekke markedets integritet og tilliten til dette og bransjen».

Mener statsråden at håndteringen av utsatt tegningsfrist ble håndtert ideelt fra statens og Telenors side?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 3

Per Sandberg (Frp): Mitt spørsmål går til arbeids- og administrasjonsministeren:

«I mange tilfeller har det vist seg at offentlige bygninger ikke får tilstrekkelig vedlikehold. Dette gjelder bl.a. mange statlig eide bygninger som nærmest faller sammen før de får nødvendig vedlikehold. Som eksempel på dette kan nevnes Slottet og Universitetets urbygning. Dagens praksis med at mange offentlige bygninger ikke får nødvendig vedlikehold før det er tvingende nødvendig, er en meget kostbar praksis.

Har statlige etater en klar instruks om hvordan de skal føre vedlikehold av sine bygninger?»

Statsråd Jørgen Kosmo: Representanten peker på en ganske omfattende, interessant og utfordrende oppgave for statsforvaltningen.

Staten eier i dag ca. 6 mill. m² eiendomsmasse, og av dette forvalter og vedlikeholder Statsbygg 2 mill. m². En betydelig del forvaltes og vedlikeholdes således av brukerne selv, f.eks. universiteter, sykehus, Riksantikvaren, Kystverket – for å ha nevnt noen.

Til representanten Sandbergs spørsmål kan jeg innledningsvis si at det finnes ingen generell felles instruks for hvordan statlige eiendommer skal forvaltes eller vedlikeholdes. Så vidt jeg vet, er dette også tilfellet i fylker og kommuner.

Det er imidlertid ingen tvil om at utsatt eller mangelfullt vedlikehold er dyrt vedlikehold. Dette gjelder for alle, både i offentlig og privat sektor. Den eneste måten å sikre et godt og løpende vedlikehold på er derfor etter

min mening å skille mellom bruker og forvalter. Dette er innført som prinsipp i den virksomheten jeg har ansvaret for, Statsbygg, og bør etter mitt skjønn innføres som et grunnleggende prinsipp i øvrig offentlig eiendomsforvaltning.

Jeg kan i den forbindelse nevne at Statsbygg for sine eiendommer hvert år budsjetterer i snitt med ca. 135 kr pr. m² til vedlikehold, noe som for øvrig er i tråd med anbefalinger fra bransjehold. Videre fører Statsbygg en ganske detaljert statistikk over vedlikeholdet for sine eiendommer, og vedlikeholdsinnsatsen omtales relativt utførlig i de årlige budsjettproposisjoner til Stortinget.

I 1993 ble det, som Stortinget kjenner til, innført en egen husleieordning med Statsbygg i en sentral rolle. Ordningen omfatter likevel ikke mer enn ca. en tredjedel av all statlig eiendomsmasse.

Hovedhensikten med ordningen er gjennom en kostnadsdekkende leie å synliggjøre kostnadene ved bruk av lokaler samt å få et tydelig skille mellom primærvirksomheten til vedkommende etat og bygningsdriften i Statsbyggs regi. Begge deler er som nevnt viktig for på en profesjonell måte å kunne sikre de verdiene som ligger i eiendomsmassen, da vedlikeholdet for de fleste etater lett kan bli en sekundær oppgave. Ved å overføre forvaltning og drift til dem som kan det best, gis etatene nye muligheter for en bedre utførelse av sine hovedoppgaver.

Det koster stat og kommune millioner kroner å ikke prioritere løpende vedlikehold av bygninger og anlegg. Hvorvidt det er behov eller mulighet for å innføre en egen instruks om vedlikeholdet av statens bygninger, er noe jeg vil se nærmere på. Enda viktigere mener jeg imidlertid det er å få brukernes forståelse for at en målrettet oppfølging av vedlikeholdet er helt essensielt for å sikre verdien av statlige og offentlige eiendommer. I den sammenheng kan f.eks. Statsbyggs opplegg tjene som et godt eksempel.

Per Sandberg (Frp): Jeg takker for svaret, som det var meget flott å få, i det statsråden gir uttrykk for at Regjeringen også ser på problemet på samme måte som Fremskrittspartiet.

Som også statsråden var inne på, gjelder dette bygninger både i statlig, kommunalt og fylkeskommunalt eie; f.eks. er svært mange skolebygninger i Norge svært dårlig vedlikeholdt. Statlig eide bygninger blir for dårlig vedlikeholdt, noe som medfører store kostnader når restaureringen først gjennomføres.

Gjennom media har vi nå i en årrekke blitt kjent med at mange bygninger nærmest faller sammen før det blir bevilget penger til vedlikehold – og da finnes det midler. Universitetet i Oslo sin urbygning er ett eksempel. Rehabiliteringen av Slottet viser at vedlikehold ble igangsatt for sent, og at det da ble meget kostbart. Andre viktige bygninger som har lidd samme skjebne, er bl.a. Stiftsgården i Trondheim og Bygdø Kongsgård. I den senere tid er det også blitt kjent at de kongelige besøkende fra utlandet i forbindelse med årets kronprinsbryllup vil måtte børste murpuss av sine klær når vielsen i Oslo domkirke er over.

Så mitt spørsmål er: Ser statsråden noen muligheter for å rette på dette f.eks. gjennom andre eierformer?

Statsråd Jørgen Kosmo: Som jeg sa i mitt svar, tror jeg det er organiseringen av eierforholdet, det å skille mellom rollen som forvalter og rollen som bruker, som er viktig. Det er helt åpenbart at når en etat får en viss sum penger som både skal gå til driften og til meget viktige velferdstiltak, og samtidig skal ha ansvaret for vedlikeholdet av bygninger, blir det lett slik at velferdsordningene blir prioritert der og da foran vedlikeholdet av bygningene.

Jeg tror det er bare ved å skille mellom hva man har ansvaret for, mellom selve forvaltningen og brukerrollen, at vi kan få til et godt resultat når det gjelder det pågående vedlikeholdet. Det skal vi selvsagt arbeide videre med når vi ser på hvordan staten skal forvalte sin totale eiendomsmasse.

Per Sandberg (Frp): Det svaret jeg får her, synes jeg er meget positivt. Jeg ser fram til at statsråden og Regjeringen vil jobbe videre med saken og kanskje komme tilbake til Stortinget med den. For som statsråden er inne på, er fast eiendom en viktig del av vår nasjonale formue, som må forvaltes på en riktig måte og helst slik at den ikke taper seg i verdi.

Det er meget beklagelig at mange av våre eldre bygninger av nasjonal verdi forfaller kraftig uten at man gjør noe med problemene. Jeg har pekt på forskjellige bygninger som er i en slik situasjon. Og det er pinlig at en nasjon som Norge med den økonomien vi har, ikke kan framstå som velstående også på det området. Slottet har fått en grundig ansiktsløfting, men det er viktig å sikre at vi ikke kommer i en slik situasjonen i framtiden. Det er viktig å lære av de feilene vi har gjort, og at gode prosedyrer må sikres i framtiden. Derfor blir mitt avslutnings-spørsmål: Vil statsråden jobbe for at det blir innført en instruks overfor de etatene som arbeider med bygningene i offentlig sektor, slik at vedlikeholdet sikres på en bedre måte?

Statsråd Jørgen Kosmo: Som jeg sa i mitt første svar, er dette en av de tingene jeg vil se på som et mulig virkemiddel. Imidlertid tror jeg det mest avgjørende virkemiddel er at vi får skilt bruker- og forvalterrollen.

Situasjonen er helt spesiell for Kongehusets bygninger. Det vil vi få et eget opplegg for hvordan vi skal håndtere i fremtiden, som vi vil komme til Stortinget med. Men jeg kan nevne mange andre statlige kulturhistoriske bygg som har vært stemoderlig behandlet opp igjennom årene, nettopp fordi man ikke har skilt bruker- og forvalterrollen.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjellaug Nakkim til finansministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren på vegne av finansministeren.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil få stille følgende spørsmål til stedfortredende finansminister, arbeids- og administrasjonsministeren:

«Tannteknikere kan etter gjeldende rett importere tanntekniske arbeider og omsette disse til tannleger uten å måtte legge til moms. I endringsloven av 21. desember 2000 om merverdiavgift § 5 første ledd nr. 1 bokstav b er det presisert at det kun skal gjelde «egne fremstilte tanntekniske produkter». Det virker som om lovendringen vil få en rekke konkurransevridende virkninger.

Harmonerer dette med EU-direktivets artikkel 13 og med EUs konkurranseklausuler?»

Statsråd Jørgen Kosmo: Problemstillingen som tas opp i dette spørsmålet, er av avgiftsteknisk art og har vært tatt opp med Finansdepartementet flere ganger, bl.a. av EØS-avtalens overvåkningsorgan ESA.

Jeg vil først redegjøre for hva som er gjeldende rett.

Det skal ikke beregnes merverdiavgift av tjenester utført av tannleger og tannteknikere. Disse tjenestene er likestilt med andre helsetjenester. Når tannleger eller tannteknikere også omsetter varer fra sin virksomhet, er denne vareomsetningen også unntatt. Regelen om omsetning av varer fra disse virksomheter er et unntak fra hovedregelen om at det skal beregnes merverdiavgift ved all vareomsetning i Norge. Unntaket medfører at tannleger og tannteknikere ikke har fradragsrett for anskaffelser til sin virksomhet. Andre virksomheter som forhandler tanntekniske arbeider, omfattes ikke av unntaket og skal således beregne avgift av omsetningen.

Det skal også beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer. Ved innførsel av tanntekniske produkter har Finansdepartementet imidlertid med hjemmel i § 70 samtykket i at avgiftsberegningen kan begrenses til materialdelen.

Verdien av selve det tanntekniske arbeidet kan således holdes utenfor beregningsgrunnlaget for merverdiavgift ved innførsel. Dette fritaket gjelder kun der hvor tannlegen eller tannteknikeren selv innfører produktet, og medvirker etter departementets mening til en avgiftsmessig likebehandling av innførsel og innenlandsk omsetning av tanntekniske produkter. For disse gruppene er fritaket etter vår vurdering ikke i strid med EØS-avtalens konkurranseregler. ESA fant helle ikke grunnlag for å gå videre med saken. EUs sjettemerverdiavgiftsdirektiv er for øvrig ikke gjort til en del av EØS-avtalen.

De vedtatte endringene i merverdiavgiftsloven fra 1. juli 2001 vedrørende tanntekniske produkter tar sikte på å videreføre gjeldende regelverk på dette området. Departementet vil likevel, på bakgrunn av en nylig mottatt betenkning angående omsetning av tanntekniske produkter, vurdere hele sakskomplekset nærmere.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Det ser ut til at man nå gir en viss åpning i og med at man sier at man vil vurdere hele sakskomplekset på nytt. Og det er bra, for her vil det kunne bli en ganske stor forskjellsbehandling mellom importert vare og ikke-importert

vare. I lovproposisjonen har man egentlig presisert at egenproduserte varer skal være unntatt avgift. Og slik man forstår loven pr. i dag, vil det måtte bli moms, og den avgiften vil bli overført direkte på pasienten. Men egentlig har vi altså sagt at disse tjenestene skal være avgiftsfrie.

Jeg forstår det altså slik at man vil vurdere dette på nytt og kan tenke seg å komme med et eventuelt lovendingsforslag. Og da må jeg spørre statsråden: Når vil man kunne ta dette opp?

Statsråd Jørgen Kosmo: Det kan ikke jeg svare på. Men jeg kan vel si så mye at på dette tidspunkt går det ikke an å forhåndskonkludere hva den nærmere gjennomgangen vil gi som resultat.

Det er helt åpenbart at dagens praksis ikke er i strid med EØS-avtalens konkurranseregler. Men når vi vurderer disse spørsmålene, skal vi selvsagt først og fremst ha forbrukernes interesser i sikte. Det er hva forbrukerne skal betale og det å forhindre ulik konkurransevridning i markedet som må være det avgjørende for hvilke fremtidige lovregler vi skal ha på dette området, ikke om vi er innenfor eller utenfor EUs og EØS-avtalens bestemmelser og konkurranseregler.

Derfor må jeg bare nok en gang si at Finansdepartementet har meddelt at dette går de igjennom på nytt med – jeg hadde nær sagt – nye briller for å se på hvordan man skal håndtere dette i fremtiden. Hvor lang tid den gjennomgangen kommer til å ta, er det umulig for meg å svare på, og jeg kan heller ikke redegjøre for hva jeg tror blir konklusjonen på den.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker for så vidt igjen for svaret. Jeg forstår at arbeids- og administrasjonsministeren ikke vil dra noen konklusjoner på vegne av Finansdepartementet.

Det jeg synes er viktig å presisere i denne sammenheng, uavhengig av om vi må ta hensyn til EU og EØS-regelverket, er at man i hvert fall både i Sverige, Danmark og Finland har unntatt alle disse tjenestene fra moms. Det henvises det også til i lovproposisjonen. Det er forunderlig at man har kommet fram til den konklusjonen man har, at man skal ilegge importerte varer moms. Vi regner med en oppfølging av dette, og at man senest får det i revidert nasjonalbudsjett. Hvis ikke vil Stortinget følge dette opp. Jeg håper at man kan henvise til det eksisterende regelverk i de andre landene i Norden.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg kan ikke love noe tidspunkt, det skjønner sikkert representanten Nakkim.

For øvrig er dette forholdsvis kompliserte merverdivgiftstekniske spørsmål, som jeg tillater meg å si jeg ikke synes egner seg for Dokument nr. 8-forslag i Stortinget.

S p ø r s m å l 5

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Det har i den senere tid kommet fram at en rekke kosovoalbanere ikke ønsker å reise tilbake. De har både arbeid og barn på skolen i Norge. Mange kommuner trenger deres arbeidskraft. Økt arbeidsinnvandring er nødvendig for å opprettholde Norge som velferdsstat i framtida.

Hvorfor kan ikke kosovoalbanerne få beholde sine jobber når Norge trenger flere arbeidsinnvandrere?»

Statsråd Sylvia Brustad: Som representanten Grethe G. Fossum er godt kjent med, har det helt siden Norge evakuerte kosovoalbanere fra Makedonia våren 1999 vært forutsatt at de måtte vende hjem når forholdene ble trygge. Det var den forrige regjerings politikk, og det er den nåværende regjerings politikk. Jeg mener det er viktig å opprettholde ordninga med midlertidig beskyttelse, slik at vi raskt kan tilby beskyttelse til mennesker i en massefluktsituasjon når det er nødvendig. Ordninga med kollektiv beskyttelse til mennesker vil miste mye av sin betydning dersom ikke kosovoalbanere som ikke lenger har behov for beskyttelse, returnerer til sitt hjemland nå. Alle som ønsker det, har allikevel fått behandlet sin søknad om asyl eller vil få det i nær framtid, og de er også gitt adgang til å arbeide etter reglene om midlertidig arbeidstillatelse for asylsøkere.

Spørsmålet representanten Fossum tar opp, indikerer at hun mener at kosovoalbanere tross avslag på asylsøknaden bør få arbeidstillatelse dersom de har jobb i Norge. Å gi tillatelse kun til asylsøkere som har skaffet seg arbeid, innebærer en forskjellsbehandling som vil være urimelig i forhold til dem som ikke har lyktes å skaffe seg et arbeid. I tillegg innebærer en slik løsning at en langt på vei fraviker den regulerte innvandringa vi har i dag, hvor det verken er tilstrekkelig eller nødvendig at en allerede har en jobb her for å få arbeidstillatelse. Søkeren må fylle visse vilkår, som eksempelvis å inneha spesielle kvalifikasjoner, for å få rett til arbeidstillatelse.

For øvrig må en søknad om ordinær arbeids- og oppholdstillatelse komme fra hjemlandet og være innvilget før innreise til Norge. Unntak fra denne regelen kan gjøres dersom sterke rimelighetsgrunner tilsier det. Dersom asylsøkere skulle kunne søke om arbeids- og oppholdstillatelse fra Norge, ville vi i praksis risikere at personer søker asyl med det formål å få tilgang til arbeidsmarkedet, og ikke fordi de har et beskyttelsesbehov. Å gi mulighet til å omgå hovedregelen via en asylsøknad bidrar til en misbruk av asylinstituttet. Vår erfaring er at de aller fleste asylsøkere ikke fyller vilkårene for arbeidstillatelse her i landet. Åpnes det for å realitetsbehandle en slik søknad, legges det dessuten beslag på saksbehandlingsressurser, samt at det vil bli vanskeligere for søkeren å innrette seg på retur til hjemlandet. I tillegg vil en søknad om arbeidstillatelse fra en asylsøker ofte bidra til å trenere og vanskeliggjøre iverksettelsen av en avslått asylsøknad.

Jeg arbeider for tida med å foreta en bred gjennomgang av hele utlendingslovgivninga. I mellomtida legger vi opp til å gjennomføre flere tiltak, spesielt med å tilrettelegge for økt rekruttering av etterspurt arbeidskraft fra utlandet. Dette vil jeg komme tilbake til i nær framtid.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Grethe G. Fossum (A): La meg først få lov til å rette opp en åpenbar misforståelse – en mening som er tillagt meg i statsrådets svar. Jeg er ikke opptatt av at bare de kosovoalbanerne som har arbeid, skal få lov til å bli i Norge. Jeg er faktisk opptatt av at kosovoalbanerne selv skal få velge om de vil være i Norge eller om de vil reise tilbake igjen til Kosovo.

Fra Hedmark, fra Alvdal, fra Folldal – og fra mange kommuner rundt i landet – får vi brev om at kosovoalbansk arbeidskraft trengs. De har i løpet av de to årene de har vært her, tilegnet seg språket og kvalifisert seg for arbeid som faktisk ikke nordmenn vil ha! De er godt integrert, folk har blitt glad i dem, og på den andre siden trenger vi den arbeidskraften som de gir oss ute i bygdene. Og jeg skjønner ikke ut fra den situasjonen som er i Kosovo i dag – *akkurat i dag* – at man ikke kan se på dette på nytt.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg er ikke i tvil om at kosovoalbanere er skikkelige folk, at mange av dem gjør en god jobb der de har fått seg jobb, og at det også er mange i lokalsamfunnene som er blitt glad i dem. Men det er ikke noe kriterium for å få opphold i Norge. Og jeg mener også at det ikke kan være et kriterium for å få opphold i Norge.

Det er slik at denne regjeringa, som er utgått av Arbeiderpartiet, mener det samme som den forrige regjeringa, nemlig at det er behov for beskyttelse eller andre sterke menneskelige hensyn som må være avgjørende for om en får lov til å bli i Norge. Og det har vært slik at for kosovoalbanerne har det vært klart fra dag én at den dagen det ble trygt å reise tilbake, måtte de regne med å gjøre det. Og det er slik at vi følger anbefalingene fra FNs høykommissær for flyktninger som sier klart til oss at for flertallet av dem vi her snakker om, er det trygt å vende hjem. Derfor vil konsekvensen av det standpunktet som representanten Fossum har her, at de selv skal få velge om de vil bli her eller dra hjem, være at svært mange av dem ikke vil dra hjem, og det er den utfordringen vi er oppe i nå. Det er i strid med den politikken Regjeringa og Arbeiderpartiet står for.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker statsråden for svaret og har merket meg at statsråden stadig understreker at det er fredelig og rolig i Kosovo. Nyhetsbildet viser oss faktisk noe annet. Og siden jeg har sett i avisene at det er 14 dager siden man var i kontakt med FNs høykommissær for flyktninger om forholdene i Kosovo, anbefaler jeg at man tar kontakt igjen nå. For det er mange av de flyktningene som sendes tilbake, som faktisk har oppholdssted i nærheten av grensen til Makedonia, hvor det slett ikke er trygt.

Siden dette med tryggheten for å vende tilbake har vært understreket så nøye, tillater jeg meg å stille et spørsmål litt på siden av det spørsmålet jeg egentlig har stilt statsråden: Ville det ikke være klokt nå i en periode

hvor det er vanskeligheter i Kosovo, i hvert fall å stoppe utsendelsen? Det tror jeg ville ha gitt et litt annet resultat enn det som er akkurat nå.

Statsråd Sylvia Brustad: Vi er kontinuerlig i kontakt med FN-systemet, også i forhold til sikkerhetssituasjonen, og det har vi vært også siden det møtet vi hadde for 14 dager siden, for det er vi jevnlig, og den klare meldingen er at det for hoveddelen av kosovoalbanerne er trygt å vende hjem. Det er få av dem vi her snakker om, som kommer fra de områdene der det er uroligheter, og jeg vil også legge til at hver enkelt sak blir vurdert individuelt. Da vil det selvfølgelig også bli vurdert hvor de kommer fra i forhold til den saken som ligger til behandling.

Mitt svar for øvrig er: Nei, jeg kommer ikke til å stoppe hjemsendelsen av kosovoalbanere. Jeg mener at skal vi også ved en senere anledning være åpne for å ta imot folk som har akutt behov for det, mange på én gang – og verden er dessverre slik at det sannsynligvis kan komme til å skje også i framtida – ja, så er vi nødt til å være helt klar på at når sikkerhetssituasjonen er trygg, når det ikke lenger er behov for beskyttelse, må en altså regne med å vende hjem, og det er tilfellet for flertallet av kosovoalbanere. Så tar vi høyde for de minoriteter som det er farlig for, og de får selvfølgelig lov til å bli i Norge.

S p ø r s m å l 6

Ole Johs. Brunæs (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Installasjonene for isolat av pasienter er ennå ikke fullført i henhold til de krav som må tilfredsstilles for å sikre pasienter og ansatte ved det nye Rikshospitalet. Pasienter som må være i isolat, må bringes til andre sykehus.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å kunne fullføre arbeidene med isolat ved Rikshospitalet, og når forventer han at isolatet kan tas i bruk?»

Statsråd Tore Tønne: Jeg er gjort kjent med problemene med isolatene ved Rikshospitalet. Dette er en av de sakene som vil bli gjennomgått i forbindelse med Statsbyggs avslutning av byggeprosjektet. Jeg vil komme tilbake til Stortinget når denne gjennomgangen er slutført.

Ole Johs. Brunæs (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er nå ni år siden Stortinget besluttet å bygge det nye Rikshospitalet, og jeg må si at som saksordfører for saken den gangen kunne jeg aldri i min villeste fantasi forestille meg at isolatinstallasjonene ikke ville være i drift ni år senere. Her har staten, ved Sosial- og helsedepartementet, satt i ordre hos staten, ved Statsbygg, en leveranse i henhold til statens egne krav og spesifikasjoner til det nye sykehuset.

Arbeidene er ikke ferdige – Statsbygg hevder at de er ferdige, men brukeren hevder at de ikke er ferdige, og staten sitter på begge sider av bordet. Det er ufattelig at dette skjer. Vil statsråden bringe Regjeringa ut av denne

pinlige situasjonen, som må løses til beste for pasientene og de ansatte ved sykehuset?

Statsråd Tore Tønne: Det er sikkert flere forhold ved utbyggingen av Rikshospitalet som overgår fantasien fra den tid Stortinget besluttet utbyggingen. Det har vel vært gjenstand for diskusjoner i Stortinget flere ganger siden. Det som er det faktiske forhold i dag, er at de isolater som representanten Brunæs her tar opp, ikke er i en tilfredsstillende forfatning slik at de kan tas i bruk. Det må de bringes i. Det er flere forhold som ikke er tilfredsstillende, og det må gjøres utbedringsarbeider også fremover. Vi kommer som sagt tilbake til Stortinget med en samlet fremstilling av dette senere i vår, og da vil det også bli redegjort for spørsmålet om isolatene. Jeg tar sikte på at man derved skal komme ut av den ulykkelige situasjonen som man her er i.

Ole Johs. Brunæs (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg forstår at han er opptatt av å få løst dette problemet, og jeg håper både på de ansattes, sykehusets og pasientenes vegne at denne saken bringes i orden, fordi det også er et faremoment forbundet med at sykehuset ikke har disse isolatavdelingene i orden.

Statsråd Tore Tønne: Jeg ser fram til å komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for disse forhold.

S p ø r s m å l 7

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov til å stille den ærede helseminister følgende spørsmål:

«Det har i den senere tid fremkommet svært kritikkverdige forhold ved barneavdelingen ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal, både når det gjelder å ha korridorpasienter som følge av plassmangel og meget kummerlige forhold for barn som må isoleres grunnet fare for smitte fra andre pasienter.

Vil statsråden ta et initiativ overfor fylkeskommunen slik at en kan få en permanent løsning på problemene ved barneavdelingen, og at ikke barna må lide grunnet dårlig prioritering?»

Statsråd Tore Tønne: La meg først understreke at de forhold som representanten Nesvik tar opp, hører inn under den enkelte institusjons ansvar for å sikre en forsvarlig drift. Dette er regulert i ulike lover og forskrifter, i hovedsak lov om spesialisthelsetjenesten og lov om vern mot smittsomme sykdommer. Ansvaret er tillagt den enkelte sykehuseier, i dette tilfellet Møre og Romsdal fylkeskommune.

Når det gjelder situasjonen ved barneavdelingen ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal, er jeg blitt informert om at det i enkelte perioder i løpet av et år kan oppstå problemer med gjennomføring av tiltak for å sikre smitte fra andre pasienter. Det er vanskelig å forutse når slike problemer vil oppstå, men de har oppstått relativt ofte i den senere tid. Det setter lys på spørsmålet om

hvorvidt kapasiteten og arealet ved barneavdelingen er riktig dimensjonert ut fra det faktiske behovet. Jeg har selv vært på besøk ved Sentralsjukehuset i Ålesund og besøkt barneavdelingen. Det er et imponerende arbeid som gjøres der, til tross for at det disponible arealet kan betegnes som meget knapt. De problemer dette skaper, tas meget alvorlig. Fra ledelsen er det understreket at situasjonen ikke er uforsvarlig for pasientene. Det er imidlertid et faktum at avdelingens reelle arealbehov ikke er godt nok dekket. Dette erkjenner også Møre og Romsdal fylkeskommune. Fylkeskommunen sier at arealforholdene ved barneavdelingen er gjenstand for vurdering og utredning med sikte på en bedring.

Når det gjelder korridorpasienter ved sykehuset, er jeg blitt informert om at dette primært har vært et problem knyttet til medisinsk avdeling. Jeg er blitt informert om at brannmyndighetene særskilt har fokusert på dette og vurdert sikkerheten og adkomsten til rømningsveier som utilfredsstillende.

Sykehuset og sykehuseier, Møre og Romsdal fylkeskommune, har hatt en dialog med brannvesenet i Ålesund og med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern angående denne saken. Sykehuset har nå etablert tilfredsstillende forholdsregler i tilfelle brann.

Uavhengig av dette er det selvsagt høyst utilfredsstillende at det stadig er mange korridorpasienter ved norske sykehus. Også ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal har man opplevd at dette problemet har gått i bølger, ofte ut fra epidemilignende sykdomstilstander i befolkningen. Særlig gjelder dette influensautbrudd.

Fylkeskommunen opplyser imidlertid at det i perioden august til desember 2000 så å si ikke var korridorpasienter ved Sentralsjukehuset. Jeg vil understreke at sentrale myndigheter følger situasjonen ved barneavdelingen ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal nøye, og at det også er kontakt om problemene knyttet til korridorpasienter. For tiden synes det ikke å være grunnlag for å ta initiativ til tiltak utover dem som sykehus og sykehuseier allerede har igangsatt.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men må dessverre konstatere at den såkalte løsningen på problemene bl.a. når det gjelder korridorpasienter ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal, dessverre ikke foreligger. Det går fram bl.a. av medieoppslag senere for en uke tilbake at det er en rekke korridorpasienter som er i fare i tilfelle brann, i tillegg til at det også er nedverdiggende for pasientene til stadighet å bli lagt på gangen. Dette gjelder både ved barneavdelingen og ved medisinsk avdeling.

Hvis man ikke får en permanent løsning på disse problemene snart, frykter jeg at personellet blir utbrent og søker seg til andre avdelinger, for det er en uholdbar situasjon for personellet som er der, og ikke minst er det en uholdbar situasjon for pasientene.

Vil statsråden sørge for at det blir foretatt en gjennomgang av disse problemene ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal, slik at man kan få en permanent løsning, som faktisk i dag ikke foreligger?

Statsråd Tore Tønne: Jeg vil for det første ikke på noen måte forsvare det forhold at det er korridorpasienter ved norske sykehus, enten det er ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal eller andre steder. Det er et forhold som jeg gang på gang har sagt at vi må få slutt på. Det er også mitt inntrykk at sykehuseiere og sykehusledelse rundt omkring arbeider aktivt med sikte på å komme ut av den situasjonen. I så henseende er det også foretatt en gjennomgang av forholdene ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal som jeg viste til. Det er mitt inntrykk at det arbeides godt med sikte på å komme ut av denne situasjonen. Det vil ta noe tid, men jeg mener at man går i retning av en situasjon der det på permanent basis ikke vil være korridorpasienter. Uansett ser jeg ikke at jeg fra min side kan ta ytterligere initiativ utover det fylkeskommunen nå gjennomfører.

Harald T. Nesvik (Frp): Det paradoksale i situasjonen ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal er faktisk at det er en sengepost som ikke er i bruk, samtidig som man har et stort antall korridorpasienter ved sykehuset. Når man faktisk ikke er villig til å prioritere åpning av den sengeposten slik at pasienter kan bli behandlet på en skikkelig måte, må jeg si at jeg føler at man ikke tar problemene helt på alvor.

Det er én måte som jeg håper helseministeren nå vil gripe dette an på: Jeg vil be helseministeren om å ta kontakt med Helsetilsynet for å få seg forelagt en rapport om hvordan forholdene er ved Sentralsjukehuset i Møre og Romsdal. For dessverre er det slik at det er så mange korridorpasienter at jeg frykter både for det brannsikkerhetsmessige, for bemanningen ved institusjonen, for pasientenes liv og helse og – ikke minst – for menneskeverdet. Vil statsråden ta et initiativ overfor Helsetilsynet, slik at han får seg forelagt en rapport om forholdene?

Statsråd Tore Tønne: Helsetilsynet er også involvert i spørsmålet omkring korridorpasienter ved sykehuset. Jeg forventer også at jeg vil få rapport fra Helsetilsynet om forholdene.

S p ø r s m å l 8

John I. Alvheim (Frp): Jeg har følgende spørsmål til den ærede helseminister:

«En pasient kom tilbake etter en operasjon i Tyskland og skulle få stingene fjernet ved Stensby sykehus på Eidsvoll. Etter å ha blitt nektet hjelp på grunn av påstått smittefare, fikk hun omsider en avtale, men ble avvist og sendt hjem. Etter henvendelse til fylkeslegen ble saken omsider ordnet. Slike episoder etter godkjent behandling i utlandet kan ikke aksepteres.

Kan jeg be statsråden bekrefte at det vil bli sørget for at ikke andre blir gjenstand for tilsvarende negative holdninger?»

Statsråd Tore Tønne: Jeg kjenner til at det ved hjemkomst etter operasjoner i utlandet dessverre har vært episoder med mangelfull oppfølging av enkelte pasien-

ter, og jeg er helt enig med representanten Alvheim i at slike episoder ikke kan aksepteres.

Det har så langt gått to brev fra departementet til fylkeskommunene om ordningen. I det første brevet, som ble sendt 23. november i fjor, står det:

«Det legges opp til at ordinær poliklinisk oppfølging/kontroll og eventuell etterbehandling av pasienter som har vært behandlet i utlandet, skal skje i Norge.»

Av det andre brevet, datert 10. januar i år, fremgår det:

«Ev. etterbehandling/kontroll av pasienter som har blitt behandlet i utlandet, er fylkeskommunens ansvar, og kostnadene skal dekkes av fylkeskommunene.»

Rent formelt er det derfor liten tvil om hvem som har ansvaret for den situasjonen som er beskrevet. Enkelte sykehus har tolket forskriftene fra Statens helsetilsyn slik at samtlige pasienter som kommer hjem fra utlandet, skal behandles som smittepasienter. Sykehusledelsen ved Stensby sykehus har både beklaget den hendelse som representanten Alvheim viser til, og forsikret om at de har ryddet opp i interne rutiner. De har også skriftlig beklaget at de ikke har tatt tilstrekkelig ansvar for de pasientene som returnerer fra utlandet, og bekreftet at de i fremtiden påtar seg det fulle ansvaret for slike pasienter. Selv om behandlingsmåtene kan variere noe fra land til land, må vi forutsette at norsk helsepersonell inntar en fleksibel holdning som ivaretar pasientenes interesser.

Erfaringene fra denne første delen av prosjektet har vært særdeles nyttige for den videre planleggingen og gjennomføringen av den nye ordningen. På grunnlag av disse erfaringene vil Rikstrykdeverket i fremtiden legge ekstra vekt på å etablere systemer slik at pasientene sikres på en bedre måte etter at de har mottatt behandling i utlandet.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren og sier meg glad for at han også finner den situasjonen som denne kvinnen har vært oppe i, totalt uakseptabel. Jeg har selv snakket med pasienten og fått bekreftet at opplysningene i Dagbladet 7. mars var korrekte.

La meg samtidig få si meg glad for at tjenestemenn ved helse- og sosialdirektørens kontor i Akershus grep inn og sørget for at pasienten fikk fjernet sine suturer. Men at det skulle være nødvendig at pasienten måtte vente i seks timer for å få gjort dette, viser med all tydelighet at denne pasienten ikke var velkommen til Stensby sykehus. Og det i seg selv er hårreisende.

Sist fredag fikk jeg melding om et annet tilfelle. En pasient gikk i 28 dager med sine suturer og måtte til slutt få hjelp ved en privatklinikkk fordi Stensby sykehus heller ikke denne gangen ville ta imot pasienten og fjerne suturene.

Er helseministeren kjent med det siste forholdet?

Statsråd Tore Tønne: Jeg er ikke kjent med andre enkelttilfeller enn det mitt første svar gjaldt. Men som sagt har ledelsen ved Stensby sykehus, etter at saken kom opp, både muntlig og skriftlig beklaget hendelsen. De har forsikret om at det er ryddet opp i deres interne rutiner,

og at de for fremtiden påtar seg det fulle og hele ansvar for de pasienter som trenger oppfølging ved sykehuset etter behandling i utlandet.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker igjen helseministeren for svaret.

Etter nærmere undersøkelse viser det seg at det er sykepleiertjenesten ved Stensby sykehus som har avvist pasientene med henvisning til rundskriv IK-28/96 om smittevern, hvor man betrakter alle pasienter fra utlandet som smittepasienter. Jeg har lyst til å sitere en av paragrafene i smittevernloven:

«Forundersøkelse etter første ledd må ikke føre til at behandlingen av pasienten blir alvorlig forsinket, eller til at han eller hun blir utsatt for fare eller urimelig ulempe.»

Da er mitt spørsmål: Er helseministeren enig i at disse to kvinnene det her er snakk om, har vært utsatt for alvorlig ulempe fra Stensby sykehus' side? Og vil helseministeren sørge for at dette ikke skjer i ettertid?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har alt sagt meg enig i at den type episoder som det her har vært vist til, ikke er akseptable. Det er etter hva jeg forstår også ledelsen ved Stensby sykehus helt enig i.

Jeg skal nok en gang forsikre meg om, også med henvisning til det andre tilfellet som representanten Alvheim viser til, at det er en realitet, slik at det ikke er noen misforståelser om de spørsmål det dreier seg om, verken ved sykehusets ledelse eller hos de ansatte som har ansvaret for den type behandling/etterbehandling som det her er snakk om.

S p ø r s m å l 9

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille kulturministeren følgende spørsmål:

«Nasjonalgalleriet kan ha rotet bort flere tusen kunstverk, viser en rapport fra Riksrevisjonen.

Er statsråden fornøyd med denne situasjonen på Nasjonalgalleriet og muligens også på andre statlige institusjoner, og hva vil statsråden gjøre hvis så ikke er tilfellet?»

Statsråd Ellen Horn: Ervervelse og bevaring av billedkunst er blant Nasjonalgalleriets viktigste oppgaver. Museets samling inneholder både norsk og utenlandsk billedkunst, hvorav 4 500 malerier, 900 skulpturer og over 43 000 eldre og nyere grafiske trykk og håndtegninger. Grafikk og tegninger er plassert i Kobberstikk- og håndtegningsamlingen, hvor det er en stor tilvekst av arbeider hvert år.

Den 11. og 12. oktober 2000 foretok Riksrevisjonen en kontroll av Nasjonalgalleriets samling. 76 kunstverk ble ønsket fremvist, hvorav 11 malerier og 65 grafiske blad/tegninger. Av dette kunne ni grafiske blad/tegninger ikke fremvises under Riksrevisjonens besøk. Riksrevisjonen satte 1. mars 2001 som frist for Nasjonalgalleriet for å finne frem verkene.

Nasjonalgalleriet disponerer trange magasiner og begrensede ressurser. Dette i kombinasjon med kravet til allsidig utadvendt virksomhet har ført til at registreringen av samlingen ikke er fullgod. Det betyr at det er en meget tids- og arbeidskrevende oppgave å finne frem de resterende ni arbeider blant de over 43 000 numrene i inventarprotokollene.

Etter Riksrevisjonens kontroll har museet prioritert ressurser for å kunne finne de resterende grafiske blad og tegninger. Dette førte til at det pr. 17. desember 2000 gjenstod to arbeider som ikke var funnet. I brev av 5. januar 2001 har Nasjonalgalleriet informert Riksrevisjonen om at samlingen av grafikk og håndtegninger skal gjennomgås i sin helhet. Den forrige gjennomgangen ble foretatt i 1969. Det er avsatt ressurser til oppgaven, og arbeidet ble påbegynt 1. februar 2001.

I nevnte brev foreslår Nasjonalgalleriet at søket etter de to arbeidene som det gjenstår å finne, inngår i den totale gjennomgangen av grafikk- og håndtegningsamlingen.

De siste årene har Nasjonalgalleriet sammen med Museet for samtidskunst lagt vekt på å utvikle et nytt databaseregister for digital katalogisering og administrasjon av kunstsamlingen, Imago. Over 17 000 verk fra Nasjonalgalleriets samling omfattes allerede av Imago, og på sikt skal alle med i registret.

Når det gjelder andre statlige institusjoner, omfatter dette Museet for samtidskunst og Utsmykkingsfondet for offentlige bygg. Etter de opplysninger jeg har fått, har disse institusjoner oversikt over sine samlinger, slik at verkene kan fremvises ved forespørsel. Det skal påpekes at disse institusjoner har høyst ulikeartet virksomhet. Museet for samtidskunst opplyser at det har en fullstendig oversikt over samlingen, både verker i egne magasiner og slike som er utlånt eller deponert andre steder.

Utsmykkingsfondet har forvaltningsansvaret for kunst produsert med midler gjennom fondet, mens det er brukeren som har det løpende forvaltningsansvaret. Alle slike kunstverk er registrert i database.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at to av de institusjonene som her er omtalt, Nasjonalgalleriet og Museet for samtidskunst, inngår i samorganiseringen av kunstinstitusjoner i og ved Oslo i et nytt kunstmuseum, slik dette er skissert i St.meld. nr. 22 for 1999-2000, Kjelder til kunnskap og oppleving, ABM-meldingen. Som kjent har Stortinget i all hovedsak sluttet seg til innholdet i meldingen gjennom Innst. S. nr. 46 for 2000-2001 og behandlingen 1. desember 2000. De registreringsproblemer mv. som er kommet fram, viser at det er et sterkt behov for raske løsninger i tråd med prosessen som er skissert i ABM-meldingen. Dette vil bl.a. innebære flytting og omplassering av gjenstander. Registreringen av verker ved institusjonene må forbedres og gis høyere prioritet i nærmeste fremtid.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for et utfyllende og godt svar.

Det er svært gledelig at Nasjonalgalleriet har funnet igjen flere av de kunstverk som man på daværende tids-

punkt ikke hadde kontroll over ved Riksrevisjonens kontroll. Mitt spørsmål bunner ikke i ris til dem som jobber der, eller rutinene. De har min fulle tillit og respekt for den jobben de gjør, ofte langt utover det de er forpliktet til. Men det bunner i respekt for de investeringer vi foretar i form av kjøp av kunst, i respekt for alle de kunstverk Norge blir mottaker av, f.eks. i form av gaver, og ikke minst i respekt for kunstnerne selv. Derfor er jeg rimelig fornøyd nå etter rapporten om at Nasjonalgalleriet har opprettet to 80 pst.-stillinger for å foreta en fullstendig gjennomgang av alt galleriet har. Dette skal visstnok ikke ha skjedd siden 1969, ifølge statsråden.

Så til spørsmålet: Vil statsråden ta initiativ til at også andre statlige kulturinstitusjoner går gjennom sine eiendeler og dertil hørende arkiver, for dermed å få kontroll over de verk som eventuelt er utenfor kontroll?

Statsråd Ellen Horn: Som jeg sa i mitt innlegg, ser jeg på registrering av kunstverk i våre museer som en helt sentral og viktig oppgave. Det er viktig for oss i Kulturdepartementet å sørge for at registreringen er tilfredsstillende i alle de institusjoner vi har, som har det veldige ansvaret å ivareta kunstverk og store verdier på vegne av det norske samfunnet. I likhet med representanten Bredvold er jeg tilfreds med den fremdriften som nå skjer i Nasjonalgalleriet ved at det er ansatt to prosjektmedarbeidere som har som sin hovedoppgave å få dette på plass i Nasjonalgalleriet.

Per Roar Bredvold (Frp): I en artikkel i VG av 7. desember står det bl.a. følgende:

«Siden verkene har liten eller ingen publikumsinteresse, og liten eller ingen økonomisk eller kunstnerisk verdi, ser ikke Nasjonalgalleriet det som formålstjenlig å starte opp en gjennomgang av hele samlingen for å rydde opp,» skriver Riksrevisjonen i sin rapport.»

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Hvem skal bestemme verdien av et eventuelt kunstverk?

Statsråd Ellen Horn: Kulturdepartementet vil legge vekt på den faglige vurderingen og evalueringen i institusjonene. Det er stor kunstfaglig kompetanse bl.a. i Nasjonalgalleriet, som vil avgjøre verdien av hvert enkelt kunstverk.

Når det gjelder interessen hos publikum, som representanten Bredvold her viser til er omtalt i nevnte artikkel i VG, vil det variere alt ettersom hvilken sammenheng et kunstverk blir presentert i. Offentligheten må sørge for at alle kunstverk blir gitt en forskriftsmessig og skikkelig oppbevaring og registrering. Det er min klare mening.

S p ø r s m å l 1 0

Are Næss (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Husbankens tilskuddsordninger til omsorgsboliger og sykehjemsplasser kan nå benyttes til bygging av slike boenheter i utlandet. Bergen kommune har avtale med

Betanien Hospitalet om 25 slike plasser i Spania. Dette sykehjemmet vil være ferdig i august, men det hevdes at fylkeslegen mangler retningslinjer for å gi uttalelse til Husbanken om prosjektet, som dermed stopper opp.

Vil statsråden bidra til at slike retningslinjer nå kommer på plass?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: I de retningslinjene som nå gjelder for tilskudd fra Husbanken til sykehjem og omsorgsboliger i utlandet, er det presisert at det er et vilkår for å gi tilskudd at kommunen tilbyr tjenestemottakerne tjenester med forsvarlig standard, og at relevant norsk lovgivning bør være retningsgivende for nivå, kvalitet og utforming av tjenestene. Det er også stilt krav om at kommunen må beskrive/dokumentere hvilke tiltak eller løsninger den har planlagt for å kunne sikre at den yter forsvarlige tjenester før det kan gis tilskudd, og kommunen må ha avklart hvordan tilstøtende tjenester som f.eks. behov for medisinsk behandling skal dekkes.

Det er stilt de samme kravene til uttalelser fra fylkesmann og fylkeslege som for prosjekter som bygges i Norge. Den kommunen som søker tilskudd, må dokumentere overfor fylkesmann/fylkeslege at kravene i retningslinjene er tilfredsstillt.

Det er fremdeles noen juridiske spørsmål som må følges opp og avklares nærmere før tilskudd kan innvilges, bl.a. spørsmål knyttet til tilsyn fra norske myndigheter i utlandet. Sosial- og helsedepartementet har sendt brev til Utenriksdepartementet, der spørsmål om tilsyn i utlandet og forholdet til folkeretten er tatt opp. Det må også gjøres noen endringer i forskriften som regulerer tilskuddsordningen. Brev med forslag til forskriftsendring er sendt Kommunal- og regionaldepartementet.

Dette er ikke til hinder for at fylkeslegene kan behandle en konkret søknad om tilskudd til sykehjem eller omsorgsboliger i utlandet. Fylkeslegen kan avgi uttalelse til søknaden i henhold til de retningslinjene som hittil er gitt. I uttalelsen må fylkeslegen forutsette at nødvendige avklaringer vil foreligge når det skal tas endelig stilling til søknaden. Sosial- og helsedepartementet har nylig vært i kontakt med fylkeslegen i Hordaland om dette, og det er enighet om at fylkeslegen kan behandle søknaden som gjelder Bergen kommune og Betanien Hospitalet. Tilsvarende gjelder for søknaden fra Bærum kommune, som er sendt fylkeslegen i Akershus til uttalelse. Jeg kjenner ikke til at andre kommuner har fremmet søknad om tilskudd fra Husbanken til prosjekter i utlandet.

Are Næss (KrF): Når en har gjort et politisk vedtak, forventer en jo at det blir satt ut i livet. Jeg har forståelse for at dette krever et regelverk på plass, men dette er ikke noen særlig komplisert sak, så vi burde egentlig kunne forvente at de nødvendige retningslinjer kommer på plass. Jeg merker meg at statsråden her har tatt et initiativ, og det fremgår av statsrådets svar at det ikke er noe til hinder for at denne saken går videre uten forsinkelse i forholdet mellom Betanien Hospitalet og Bergen kommune og fylkeslegen. Hvis jeg forstår statsråden rett, foreligger det ingen forsinkelsesgrunn på det nåværende

tidspunkt, slik at dette prosjektet kan videreføres i henhold til planen.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Representanten Næss har forstått meg rett.

S p ø r s m å l 11

Karin Andersen (SV): «Nivået på Regjeringens framlagte satser for økonomisk sosialhjelp var skuffende lavt. Beregningen av nivået på satsene sier Regjeringa bygger på enkeltelementer i SIFOs (Statens institutt for forbruksforskning) standardbudsjett, uten at det går fram hvilke elementer som er tatt med, og hvilke som er utelatt. Heller ikke opplyses det om hvor lang tid en mener det skal gå an å leve på disse satsene.

Vil statsråden gi innsyn i beregningsgrunnlaget, hvilke elementer som er utelatt, og begrunnelsen for utvelgelsen?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven er som kjent ment å være en midlertidig ytelse i en situasjon der en person ikke selv kan sørge for sitt livsopphold på annen måte. De veiledende retningslinjene for utmåling av stønad til livsopphold er derfor rettet inn mot løpende, daglige utgifter.

Satsnivået for de veiledende retningslinjene bygger på en konkret vurdering av utgiftsbehovet for de utgiftene som omfattes av retningslinjene. Utgiftselementene som er omfattet av de veiledende retningslinjene, bygger til en viss grad på enkeltelementer i SIFOs standardbudsjett. I tillegg har en sett hen til det gjennomsnittlige nivået for kommunenes normer i dag.

SIFO har bistått departementet i utarbeidelsen av de veiledende retningslinjene. Departementet har kunnet gjøre seg nytte av den forskning og metodiske tilnærming som ligger til grunn for SIFOs standardbudsjett for forbruksutgifter.

SIFOs standardbudsjett viser kostnadene ved å opprettholde et rimelig og alminnelig forbruksnivå som kan godtas av folk flest. Budsjettet er et langtidsbudsjett som utover løpende, daglige utgifter også omfatter utgifter som sjeldnere innkjøp av varige forbruksgjenstander.

Det er viktige forskjeller mellom SIFOs standardbudsjett for forbruksutgifter og de veiledende retningslinjene for stønad til livsopphold. Disse forskjellene har betydning for utvalget av utgiftselementer. De veiledende retningslinjene omfatter utgifter til mat og drikke, klær og sko, helse og hygiene, andre dagligvarer, TV-lisens, avis og telefon, fritidsaktiviteter, fritidsutstyr for barn og bruk av offentlig kommunikasjon i forbindelse med daglige gjøremål. Standardbudsjettet omfatter i tillegg utgifter til fritidsutstyr for voksne, spedbarnsutstyr, hvitevarer, møbler og diverse andre artikler knyttet til husholdet, innboforsikring, bilkostnader og barnehage.

De veiledende retningslinjene for stønad til livsopphold er ikke tidsavgrenset i forhold til lengden på stønadsperioden. Ved langvarig mottak av stønad kan det i tillegg til løpende utgifter være behov for stønad til f.eks.

fornyelse av innbo og hvitevarer. Retningslinjene gir heller ikke veiledning om beregning av stønad i akutte situasjoner.

Jeg vil peke på at lovens utgangspunkt om en individuell behovsprøving ligger fast også innenfor et system med statlige veiledende retningslinjer. Retningslinjene er et hjelpemiddel for det konkrete skjønnet i forbindelse med vurdering av stønadsbehovet i den enkelte sak. Dersom de statlige veiledende retningslinjene benyttes som utgangspunkt for vurderingen av en stønadssak, må sosialtjenesten i tillegg vurdere om det er utgifter som ikke omfattes av retningslinjene som det skal gis stønad for. Dette gjelder utgifter som ligger i «kjerneområdet» i livsoppholdet, men som i den enkelte sak påvirkes av individuelle behov og/eller geografiske variasjoner, og som derfor ikke er inkludert i beregningsgrunnlaget for de veiledende retningslinjene: boutgifter, strøm og oppvarming, hus- og innboforsikring samt utgifter til innbo og hvitevarer. Spørsmål om stønad til dekning av denne typen utgifter må uansett vurderes særskilt i hver enkelt kommune.

Departementet har i tillegg definert en del utgifter som, avhengig av den konkrete situasjonen, kan anses som nødvendig livsopphold. Dette gjelder bl.a. utgifter i forbindelse med høytids- og merkedager, spedbarnsutstyr, barnepass, barnas skolegang, utgifter knyttet til samvær med barn, legekonsultasjon, medisiner, bilhold og en del særlige behov for øvrig. Utgiftsbehovet må her vurderes konkret. Dersom en utgift ikke anses å være nødvendig for søkerens livsopphold etter lovens § 5-1 om stønad til livsopphold, må sosialtjenesten i tillegg vurdere om det kan ytes stønad etter lovens § 5-2, stønad i særlige tilfeller.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for svaret. Det brakte jo en viss klarhet i hva det var man hadde tatt med, og hva man har utelatt. Så er det da en diskusjon om dette har vært en riktig vurdering.

Jeg vil påstå at med det resultatet man har kommet ut med med de veiledende normene, har man endt opp med et veldig gjerrig system, som jeg tror i sin hovedsak vil bidra til å ta motet fra folk og gjøre dem enda mer passive og fortvilte i sin situasjon. Og det jeg syns var mest betenkelig med det hele, var at Regjeringen ser ut til å ha lagt ganske stor vekt på gjennomsnittsnivået i kommunenes normer i dag. Da må jeg få spørre sosialministeren: Var ikke hensikten med disse nye normene å løfte sosialklientene, fordi de var de fattigste? Hvorfor har man da, istedenfor å legge vekt på utgifter som alle har, lagt vekt på normer som i dag holder folk fast i permanent fattigdom?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Som representanten Andersen påpeker, er vi nok ikke helt enige om hvordan disse normene skal være og forstås. Det vi har lagt vekt på, er, som jeg sa i mitt innlegg, en rekke vanlige utgifter. I tillegg har vi også sett på kommunenes utbetalinger i dag, og vi ligger over en del av kommunene og under de som betaler mest.

Det som er det nye, er at det er egne særskilte satser for barn, som også er aldersgradert. Og det har vært viktig for oss å heve nettopp denne gruppen.

For øvrig vil sosialhjelpen aldri være det som løfter folk ut av fattigdom. Det er det helt andre stønadsordninger som må gjøre. Og det arbeider vi med hele tiden.

Karin Andersen (SV): Det er mange tiltak som må løfte folk ut av fattigdommen. Spørsmålet er jo om sosialhjelpen skal låse folk fast i en fattigdomsfelle, og gjøre at de har vanskeligere for å komme seg ut av den. Jeg frykter at det er det som skjer nå.

Statsråden sier at det nye nå er disse stønadene til barn. Og det er positivt. Men hvis man ser på hva summen blir, hvis man ser på hva man nå får i enkeltstønader til barn og sammenholder det med at Regjeringen ikke bare ber om, men faktisk nå nærmest pålegger kommunene å ta kontantstøtte, barnetrygd og engangsstønad ved fødsel inn i beregningsgrunnlaget for sosialhjelpen, kommer man i flere kommuner veldig dårlig ut. Jeg har fått noen eksempler fra Bergen kommune der barnefamilier kan tape opp til 5 000 kr i måneden på det nye systemet. Betyr det at sosialministeren mener at sosialklienter i disse kommunene har hatt det altfor bra?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Det er fortsatt opp til den enkelte kommune å vurdere hva som skal til.

Men jeg må minne om at sosialhjelp er en midlertidig ytelse ment å være i et knipetak. Det som skal gjøre at folk kommer seg ut av fattigdomsfellen, er at de kommer seg i arbeid, at de får boliger til priser det går an å leve med, eller at de kommer over på de øvrige stønadsformene som vi har i dette landet, og som det er svært mange av.

S p ø r s m å l 1 2

Marthe Scharning Lund (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Ifølge flere avisoppslag er det satt søkelys på uakseptable forhold for eldre i både sykehjem og hjemmebasert omsorg i byene Skien og Porsgrunn. I forbindelse med sykehusinnleggelse har det blitt avdekket at eldre, spesielt senil demente, lider av sterk ernæringssvikt.

Kjenner statsråden til om dette er tilstander en ser andre steder i landet vårt, og i tilfelle, hvilke tiltak mener statsråden kan settes i verk for å rette på slike uverdige forhold?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Fra tid til annen avdekkes eksempler på uverdige tilstander innenfor eldreomsorgen i kommunene, senest i Porsgrunn og Skien. Dette er alvorlige påminninger både for kommunene selv og for statlige myndigheter om at ikke alt fungerer som det skal. I Skien og Porsgrunn kommuner har dette bidratt til at det allerede mandag ble gjennomført et møte mellom ledelsen ved Telemark sentralsykehus og den administrative og helse- og omsorgsfaglige ledelsen i de to kommunene. Her har de driftsansvarlige selv tatt ansvar og vil

bl.a. se nærmere på samarbeidet mellom sykehuset og primærhelsetjenesten i de to kommunene.

Mange eldre, ikke minst senil demente, har behov for omfattende hjelp og omsorg. Mange hjemmeboende demente kan ha vansker med å administrere måltider og matinntak, og erfaring viser at dette i enkelte tilfeller kan føre til underernæring. I dag er om lag halvparten av hjemmesykepleiens brukere demente, og av de som bor i institusjon, er 70–75 pst. demente. Vi står overfor store utfordringer på dette området, og det er fortsatt behov for å styrke og videreutvikle tjenesten.

På spørsmålet fra representanten om aktuelle tiltak vil jeg derfor trekke fram flere viktige punkt:

- Den utviklingen som nå skjer gjennom handlingsplanen for eldreomsorgen, innebærer en styrking av tilbudet til eldre, og også til senil demente. En evaluering av tilskudsordningen til bygging av omsorgsboliger og sykehjem viser at kommunene gjennom denne ordningen har satset på å bygge ut tjenestetilbudet til mennesker med demens. Gjennom arbeidet med handlingsplanen for helse- og sosialpersonell har vi nå fått en økning av antall ansatte i sektoren og også en kompetanseheving i form av flere med høgskoleutdanning.
- Gjennom Nasjonalt geriatriprogram har vi de siste årene fått satt geriatrien på dagsordenen. Blant annet er den geriatriske kompetansen økt, og geriatriske tilbud i fylkene er styrket de siste fem årene.
- I 1997 ble Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens opprettet. Senteret driver forskning, utvikling og dokumentasjon av behov for tjenester til demente. Senteret har nettopp foretatt en kartlegging av bruk av tvang innenfor demensomsorgen. I omsorgen for denne gruppen vil en ofte stå overfor valget mellom å unnlate å yte omsorg til den som trenger det, og å krenke vedkommendes integritet. Departementet arbeider nå med et regelverk om begrensning og kontroll av bruk av tvang i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene overfor personer med demens, og et høringsnotat med forslag til lovregler skal sendes ut i løpet av året.
- Sosial- og helsedepartementet er også i gang med en større gjennomgang av lovverket på helse- og sosialområdet. Som et ledd i dette arbeidet er det etablert en egen gruppe som skal se spesielt på helse- og omsorgstjenester til kronisk syke og døende, herunder senil demente. En viktig del av dette arbeidet er å se nærmere på gråsoneproblematikken.
- Departementet har nettopp utarbeidet forskrift om individuelle planer som vil tre i kraft fra 1. juni. Individuelle planer er viktig for å sikre en tilfredsstillende oppfølging av den enkelte bruker, særlig der hvor mange ulike hjelpeinstanser er involvert.

For øvrig vil jeg understreke at det er viktig å styrke og videreutvikle fylkeslegenes tilsynsoppgaver med helsetjenesten i kommunene. Fylkeslegene har bl.a. tilsyn med den internkontrollen som alle virksomheter innenfor pleie- og omsorgssektoren skal ha etter kommunehelsetjenesteloven. Erfaringer viser at fylkeslegenes system-

revisjoner ikke alltid avdekker kritikkverdige forhold innenfor helse- og omsorgssektoren, som vi nå har sett eksempler på i Skien og Porsgrunn. Dette er noe vi vil se nærmere på i forbindelse med omorganiseringen av den statlige helse- og sosialforvaltningen.

Marthe Scharning Lund (A): Jeg takker statsråden for svaret og er glad for at sosialministeren deler mitt engasjement i denne saken. Det er også betryggende at de lokale myndighetene har tatt denne enkeltsaken opp.

Uheldigvis er det slik at mange av våre eldre ikke får den verdige alderdommen de har krav på. Jeg har selv jobbet innen eldreomsorgen og har møtt den frustrasjon både de eldre selv og familiene deres ofte føler. Å sikre at folk får en god og trygg alderdom er en av de viktigste oppgavene samfunnet har. Jeg er derfor svært glad for at Regjeringen har fått gjennomslag for sin opptrappingsplan for reformen innen eldreomsorgen. I dag bygges nye sykehjem, enerom, omsorgsboliger, slik at vi kan møte den eldrebølgen som vil komme. Likevel er det noen som ikke blir fanget opp av systemet, og en av hovedgrunne til at enkelte ikke får den hjelpen de trenger, kan være mangel på personell, som statsråden også så vidt var inne på. I dag mangler vi flere tusen helsearbeidere, og vi vil komme til å mangle mange flere i tiden fremover om vi ikke gjør noe for å sikre rekrutteringen. Samtidig vet vi at økningen til helse- og sosialfag i videregående skole har gått ned. Kan statsråden peke på hvilke tiltak Regjeringen legger opp til for å sikre den svært nødvendige rekrutteringen?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg vurderer Sosial- og helsedepartementets handlingsplan som et viktig virkemiddel for å bedre personellsituasjonen i forhold til kompetanseoppbygging og rekruttering. Gjennom Handlingsplan for helse- og sosialpersonell gir departementet kommunene tilskudd til opplæring av ufaglærte og til etter- og videreutdanning av personell i pleie- og omsorgssektoren. Det er også viktig for å beholde dem vi har i sektoren.

Sosial- og helsedepartementet har også i samarbeid med KS startet opp et arbeid i forhold til arbeidsmiljø og ledelse som er viktige elementer i kommunenes behov for å rekruttere og beholde personell. Det er spesielt viktig at kommunene følger opp sitt arbeidsgiveransvar i forhold til dette. Særlig viktig er det for å ivareta departementets behov for spesialkompetanse. Vi går nå inn i noen år med svært små ungdomskull, og da er det meget viktig at alle som har med pleie- og omsorgsfag å gjøre, viser fram for et flott arbeid som utføres der, slik at vi rekrutterer også på måten.

Marthe Scharning Lund (A): Jeg takker statsråden for svaret igjen og er glad for at Regjeringen følger opp og tar problemene rundt rekrutteringen alvorlig. Som statsråden sa, er det viktig å motivere unge til å søke disse yrkene, og da er spesielt fagbrev og lærlingplasser viktig i denne sammenheng. Dette er tunge og viktige yrker hvor vi har stort behov for dyktig personell. Derfor er jeg

glad for at Regjeringen legger opp til en bred rekruttering både av ufaglærte og av utdannet personell.

Da er det ikke behov for noen flere spørsmål fra meg.

S p ø r s m å l 1 3

Ivar Kristiansen (H): Jeg tillater meg å fremme følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«I forbindelse med det omorganiseringsarbeidet som i dag pågår i Kystverket, er det mange i nord som frykter at den kompetanse som losstasjonen og losformidlingsentralen i Lødingen besitter, kan gå mot en nedbygging. Med den økende skipstrafikken og det store uløste kontrollbehov, både i indre lei og langs den lange nordnorske kysten, er en eventuell slik nedbygging i Lødingen meget bekymringsfull.

Vil statsråden sørge for å forhindre at en slik nedbygging av losformidlingssentralen i Lødingen finner sted?»

Statsråd Otto Gregussen: Jeg legger stor vekt på en optimal organisering av Kystverket og de tjenester som de tilbyr sine brukere. I St.meld. nr. 13 for 2000-2001 Om organisering av Kystverket, som ble behandlet i Stortinget den 27. februar i år, fremholdes det at Kystverkets forvaltning og administrasjon på regionalt nivå bør gjennomgås. Poenget med et slikt arbeid er å se på mulighetene for effektivisering og spesialisering samt å sentralisere ulike funksjoner der dette er rasjonelt.

I Innst. S. nr. 127 for 2000-2001 slutter flertallet i samferdselskomiteen seg til at plasseringen av administrative funksjoner kan vurderes ut fra hensynet til effektiv drift.

Lostjenesten har i øyeblikket sju losformidlingssentraler langs kysten. Losformidlerne har som hovedoppgave å motta losbestillinger fra lossøkende fartøyer og å tilvise losinger på bakgrunn av bestillingene. Losformidlingsdatabasene anvendes til registrering av trafikken langs kysten og til å føre kontroll med bruken av farledsbevis. Sentralen i Lødingen har ansvaret for losformidlingen i Nordland, Troms og Finnmark.

Et viktig effektiviseringstiltak i lostjenesten vil være å sentralisere losformidlingen til færre steder. De siste års utvikling med innføring av datasystemer og mobiltelefoner har gjort dette mulig. Kystdirektoratet går i denne omgang inn for at tre steder skal drive losformidling. Disse stedene vil være Horten, Kvitsøy og Lødingen. Denne omleggingen forventes gjennomført i løpet av inneværende år. Erfaringer fra denne omleggingen vil være avgjørende for en eventuell videre effektivisering av tjenesten. En slik framtidig effektivisering kan oppnås ved at formidlingen legges til ett sted for hele landet.

Jeg understreker at den framtidige strukturen for losformidlingen selvsagt må ta hensyn til effektiv drift, samtidig som vi har et sterkt behov langs vår langstrakte kyst for å opprettholde høyest mulig sikkerhetsnivå. Lostjeneste og tilhørende losformidling er et viktig element i denne sikkerheten.

En ytterligere samling av funksjoner til én felles losformidlingssentral vil derfor først bli vurdert på bak-

grunn av de erfaringer man vil trekke ved etableringen av tre losformidlingsentraler. Det er derfor ingen planer om å legge ned losformidlingsentralen i Lødingen.

Ivar Kristiansen (H): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg så langt oppfatter å være positivt.

Jeg går ut fra at den senere tids utvikling er kommet veldig mye av dette arbeidet som statsråden refererer til, i forkjøpet, ikke minst med de ulykker som vi har vært vitne til, som på mange måter dokumenterer et økt behov for nærvær, for kompetanse og for overvåking – ikke minst i det geografiske området som jeg tar opp i mitt spørsmål, som utgjør mer enn halvparten av den totale norske kyst. Jeg går ut fra for det første at statsråden vil sørge for at den kompetansen vi har i nord – altså nå lokalisert til Lødingen – ikke skal nedbygges, at miljøet og kompetansen i Lødingen får lov til å være med og delta i den videre evaluering, og at statsråden i dag kan garantere at den kompetansen og det miljøet som vi tross alt har på plass i nord, ikke i denne omgang, og i alle fall når vi ser fremover, på noe slags vis skal flyttes fra landsdelen og sørover.

Statsråd Otto Gregussen: Jeg er helt enig med representanten Kristiansen i at dette er et viktig kystområde, hvor det er viktig å ha en god kystberedskap, og los-tjenesten er en del av dette. Sentralen i Lødingen er av veldig stor betydning og kommer til å være det også i fremtiden, og jeg kan ikke se at det vil være forsvarlig, med det vi kan overskue for tiden, å foreta noen endring i dette. Dette vil også være en del av et totalsystem som må ha andre elementer. Men vi har samtidig et krav på oss, siden dette er tjenester som er betalt av næringen, til å sørge for at dette drives på en rasjonell og fornuftig måte, slik at de totale losressursene vi har, utnyttes så godt som mulig. Og jeg slipper vel å gjøre oppmerksom på at til tider kan loskapasiteten være en flaskehals.

Ivar Kristiansen (H): Jeg takker igjen statsråden for svaret, som jeg igjen oppfattet som svært positivt. Jeg tror den siste tids utvikling bare dokumenterer at vi ikke skal gå i en retning hvor overvåking, kontroll og kunnskap skal reduseres; det skal og bør økes. Jeg slutter meg helt til overveininger som går på å ta i bruk ny teknikk. Men det må synkroniseres i en tid da vi får en økt trafikk med utenlandske fartøy som sikkert ikke, i hvert fall ikke i dag, men heller ikke på sikt, vil være operative med den samme type teknikk som vi vil være i stand til å ha på kontrollstedet nasjonalt. Vi får økt oljetrafikk, vi får trafikk sannsynligvis av atomavfall i de mest sensitive kystområdene vi har i hele Europa. Og da oppfatter jeg statsråden slik at han vil garantere at Lødingen ikke er det sted som skal nedbygges. Man slår ring om det miljøet og den kunnskapen vi har i nord.

Statsråd Otto Gregussen: Representanten har helt rett når han oppfatter dette som et positivt svar. Vi har behov for den kompetansen som ligger i Lødingen, og

jeg kan ikke se at det foreligger grunner til å endre på dette, så langt som vi kan overskue.

S p ø r s m å l 1 4

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmålet til miljøvernministeren:

«Staten har ansvar for å påse at Norge overholder sine forpliktelser overfor Bern-konvensjonen. Stor salamander er en totalfredet art Bern-konvensjonen vurderer som særlig bevaringsverdig. Likevel er staten ved fylkesmannen i Oslo og Akershus i ferd med å tillate å fylle igjen og ødelegge én av kun tre dammer med bestand av stor salamander i Oslo.

Hva vil Regjeringen gjøre for å redde bestanden av stor salamander i Møllesvingen 20 i Oslo og unngå at Norge bryter Bern-konvensjonen?»

Statsråd Siri Bjerke: Møllesvingen i Oslo ble regulert til boligformål i 1981. I september i fjor gav Oslo kommune rammetillatelse for utbygging. Utbyggingen inkluderer drenering og utfylling med planering av en dam. Søknaden er i samsvar med reguleringsplanen, og det kreves derfor ikke dispensasjon. Kommunen har gjennom undersøkelser sist på 1980-tallet påvist stor og liten salamander i dammen. Vedtaket er påklagd av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus og ventes avgjort av fylkesmannen i løpet av mars måned.

Stor og liten salamander er oppført på den norske rødlisten. Stor salamander er klassifisert som direkte truet, dvs. den strengeste kategorien, og liten salamander som sårbar. Artene er oppført på Bern-konvensjonens lister, som bl.a. innebærer forpliktelse til å frede artene og sikre deres leveområder.

Bern-konvensjonens forpliktelse om å sikre leveområder betyr at lokaliteter som er viktige for å sikre artens langsiktige overlevelse i landet, ivaretas. Dette innebærer særlige tiltak for å sikre disse lokalitetene. Hovedutbredelsen av stor salamander i Norge er på Vestlandet, men også deler av Østlandet er viktige for arten. For å ivareta Norges viktigste område ble Geitaknottane naturreservat i Hordaland opprettet i 1997. Dette er også et av de viktigste enkeltområder for arten i Europa.

Enkeltlokaliteter med mindre forekomster vil også ha vesentlig verdi. Det innebærer ikke automatisk vern av enhver lokalitet med forekomst av en truet eller sårbar art. Intensjonen i Bern-konvensjonen er å sikre bestanden overlevelse i landet over tid. Tiltak i enkeltlokaliteter som nasjonalt sett ikke har vesentlig betydning for artens totale overlevelse, kan derfor ikke uten videre anses å være i strid med konvensjonen.

Prinsippet i plan- og bygningsloven er at det er kommunestyrene som har ansvaret for at planleggingen ikke kommer i konflikt med viktige regionale eller nasjonale interesser.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 27-2 kan Miljøverndepartementet av eget tiltak oppheve planen eller gjøre de endringer som finnes påkrevd dersom planen strider mot nasjonale interesser.

Jeg vil nå avvente fylkesmannens behandling av klagesaken. Jeg vil imidlertid understreke at jeg er opptatt av at sårbare naturtyper ofte bygges ned bit for bit, og at summen av dette kan virke negativt for mangfoldet i norsk natur. Regjeringen vil derfor om kort tid legge fram en egen stortingsmelding om biologisk mangfold. I denne meldingen vil det bl.a. bli lagt vekt på å styrke arbeidet med kartlegging og overvåking som grunnlag for forvaltningstiltak i kommunene. Meldingen vil også klarlegge nasjonale interesser og gi føringer for det videre arbeid med å ivareta biologisk mangfold. Jeg kan også opplyse om at Regjeringen vil ta initiativ til en helhetlig gjennomgang av lovverket på dette området. Spørsmålet om automatisk vern av lokaliteter som er viktige for true og sårbare arter, vil også bli vurdert i den forbindelse.

Odd Einar Dørum (V): Jeg er takknemlig for statsrådets grunnholdning som kom klart fram i svaret.

Det har til og med vært gjort noen forsøk på latterliggjøring fra offentligheten for at dette er et lite dyr i en liten dam i Oslo, men det saklige forholdet er jo at den største variasjon i artsmangfold i Norge har vi i Oslofjord-området. Hvis ikke også mennesker i byområder skal ha dyp respekt for dette, men nærmest overlate det til andre deler av landet, så får man ikke den forståelsen som er nødvendig. Jeg har også fått den kunnskap at i tillegg til det statsråden sier om disse områdene på Vestlandet, er også Oslo og Akershus viktige områder for stor salamander i Europa.

Når jeg tar dette opp, er det fordi boligreguleringen i området ble behandlet på begynnelsen av 1980-tallet, man har så på 1990-tallet foretatt en kartlegging av amfibier i Oslo, og dette er ikke sett i sammenheng. Jeg har da hatt dype uro for at man ender i et svarteperspill mellom forvaltningsnivåer som har forskjellig type lovgivning. Og til sjunde og sist er det jo slik at når en art er totalfredet, kan en ikke ha 19 – eller 450 – forskjellige forvaltningsregimer i Norge. Staten må sette noen spilleregler. Det er bakgrunnen for at jeg har reist spørsmålet og også stresser denne saken i Oslo.

Statsråd Siri Bjerke: Når det gjelder selve saken, vil jeg altså komme tilbake til den hvis den kommer på mitt bord etter behandling hos fylkesmannen.

Likevel vil jeg understreke betydningen av at kommunene i sin planlegging tar biologisk mangfold på alvor. Siden det er kommunene som har det største ansvaret for planlegging og regulering i dette landet, er det også viktig at ansvaret for vern på bakgrunn av nasjonale retningslinjer skjer gjennom den planleggingen. Dette vil være et viktig grunnlag for meg når jeg skal gå inn i saken, på samme måte som det er et viktig grunnlag for meg at vi ivaretar biologisk mangfold og også hensynet til salamanderbestanden i Norge. Min avgjørelse vil også helt klart bygge på at vi skal være i overensstemmelse med Bern-konvensjonen på dette området.

Odd Einar Dørum (V): Jeg er fullt ut enig med statsråden i hvordan kommunene skal forvalte sitt ansvar.

Men nå er det jo slik at lovgivningen blir til på ulike tidspunkter i Norge, og det er ikke alltid at man foretar saksbehandling og ser lovgivningen i sammenheng. Jeg forstår statsråden slik at hun i hvert fall vil være sikker på at dét er gjort på en skikkelig måte. Det oppfatter jeg uansett som en betryggelse for sakens behandling.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg deler Odd Einar Dørums engasjement i saken, og jeg kan forsikre at jeg skal gjøre all nødvendig saksbehandling fra min side når den kommer på mitt bord.

S p ø r s m å l 1 5

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Kulturministeren og justisministeren har på skriftlige spørsmål nr. 220 og 223 angående filmen «Sansenes rike» gitt svar som bekrefter at Klagenemnda for film og videogram sitt vedtak vil «utgjøre nyttige korrekter i forhold til anvendelse av sømmelighetsstandarden», og sannsynligvis «vil få en indirekte innvirkning på den skjønsmessige vurderingen av hva som skal anses som ulovlig pornografi».

Mener statsråden at klagenemndas grenseflytting er ønskelig, og bør avgjørelsen være retningsgivende for framtidig vurdering?»

Statsråd Hanne Harlem: Så sent som i 1998 opprettet Stortinget Klagenemnda for film og videogram. Klagenemnda behandler klager over vedtak fattet av Statens filmtilsyn. Den naturlige konsekvensen av dette er at avgjørelser truffet av klagenemnda får betydning for fremtidig praksis i Statens filmtilsyn. Når det er sagt, vil jeg poengtere at Klagenemnda for film og videogram hittil bare har behandlet én slik sak. Det er derfor nå umulig å si noe om i hvor mange saker klagenemnda vil overprøve Statens filmtilsyns vedtak. Det er derfor heller ikke i dag mulig å fastslå om dette vil føre til endringer i praksis vedrørende godkjenning av fremvisning av denne type filmer.

Det følger av klagenemndas mandat at nemnda må utøve skjønn innenfor gjeldende lovgivning. Sett i historiens lys er det åpenbart at man på dette området har sett at skjønsvurderingene over tid har flyttet seg, noe som f.eks. reflekteres også i domstolenes avgjørelser.

Når Klagenemnda for film og videogram nå er gitt rollen med å behandle klager over vedtak fattet av Statens filmtilsyn, synes jeg vi får forholde oss til det, og ikke fra sak til sak mene noe om deres enkeltavgjørelser.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Justiskomiteens flertall har bl.a. i forbindelse med endringen i seksuallovgivningen i juni i fjor gitt uttrykk for vilje til å verne om menneskeverdet. Mener da justisministeren at «Sansenes rike» bidrar til dette og er i overensstemmelse med det Stortinget tenker, når den presenteres slik i Drammens Tidende:

«Den 25 år gamle filmen er et erotisk kammerspill som inneholder omtrent alt som gjennom tidene har fått sensuren til å reagere: Sex i mange varianter, erigert penis i bevegelse og antydninger til pedofili, homofobi og nekrofil samt lystbetont kvelning og kastrering.»

For undertegnede virker det som om vi på en måte mener noe i justiskomiteen, som er med på å gi lovverket, mens de som så skal følge det opp, så å si får lov til å gjøre som de vil. Mener justisministeren at dette er riktig?

Statsråd Hanne Harlem: Mitt svar har egentlig to ledd. Det ene er at vedtaket i klagenemnda når det gjelder denne konkrete filmen, ikke gjør det mulig å fastslå noen endring, og i så fall hvilken endring i praksis dette vedtaket betyr. Klagenemnda har altså behandlet én sak som gjelder denne type filmer, og de har foretatt en helhetsvurdering av denne filmen sett i lys av den bestemmelsen den opererer i, som jeg nå ikke husker paragrafnummeret på, men som har formuleringen «strider mot sømmelighet». Det er den vurderingen, om det strider mot sømmelighet, som klagenemnda har gjort. Klagenemnda er en bredt sammensatt nemnd som man har for å prøve å gjøre vurderingen litt bredere enn det som ble gjort før, hvor vurderingen bare ble gjort av Statens filmtilsyn.

Når man først har satt klagenemnda til å gjøre vurderingene, mener jeg at jeg og andre med meg skal være tilbakeholdne med å kommentere de enkelte avgjørelsene. (Presidenten klubber.) Jeg må tillegge en liten ting til, president, hvis jeg kan få lov: Klagenemnda understreker i sitt vedtak at det at de godkjenner filmen som helhet, ikke betyr at ikke enkeltsekvenser i filmen (presidenten klubber igjen) vist alene kan være i strid med straffeloven § 204.

Presidenten: Presidenten ber om at statsråden holder seg innenfor den tilmålte taletid.

Statsråd Hanne Harlem: Beklager!

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg aksepterer at det er fattet et vedtak. Problemet er bare at det vedtaket fører til at denne filmen nå vises over hele landet. Jeg personlig mener det er en sammenheng mellom liberalisering av det som vises, som på den måten er med på å legitimere det som skal være akseptable påvirkningsfaktorer i samfunnet, og på den annen side den forflatning av menneskeverdet, ja kommersialiseringen, denne bruk og kast-holdningen, som i stadig sterkere grad gjør barn og kvinner til en «rettighet» for mannfolks behov. Jeg kan ikke skjønne at justisministeren ikke kan se denne sammenheng.

Hvis det er riktig som jeg sier, betyr det da at når vi har oppnevnt en klagenemnd, mener justisministeren at det får være opp til denne klagenemnda å gjøre noe med dette? Skal vi andre sitte stille og se på en utvikling som et flertall i justiskomiteen mener ikke er ønskelig?

Statsråd Hanne Harlem: Regjeringen stod bak og Arbeiderpartiet sluttet seg til det som var flertallsavgjørelsen i Stortinget i sommer, og det gjør vi selvfølgelig fortsatt. Jeg mener at dersom klagenemnda over tid står for en utvikling i forståelsen av begrepet «sømmelighet» som storting og regjering er uenige i, må man gjøre noe med det. Men jeg mener samtidig at det ikke er grunnlag for å gripe inn på noen måte i forhold til klagenemnda etter at den har fattet ett vedtak – i én sak, som er den første saken – som vi ikke nå har mulighet til å vite om er en praksis som totalt sett er gal i forhold til forståelsen av begrepet «sømmelighet». Vi har opprettet en klagenemnd for å vurdere hva som skal ligge i «sømmelighet», og nå får vi i første omgang holde oss litt i bordkanten og akseptere at da er det også klagenemnda som vurderer det. Så får vi se over tid om vi mener at denne praksisen er uheldig, og om man da må endre loven for å stramme inn – hvis man mener at det er behov for det.

S p ø r s m å l 1 6

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille justisministeren følgende spørsmål:

«Ifølge media opplevde Senja sorenskriverembete i fjor en økning i straffesaker og forhørsrettssaker på ca. 40 pst. Sivile saker økte med 12 pst. Hittil i år har det vært en økning på ytterligere 30 pst. Saksbehandlingstiden er oppe i 6–7 måneder. Justisdepartementets målsetting er at straffesaker skal behandles innen 3 måneder. Sorenskriveren har bedt om én dommer og ett rettslokale til, men har fått avslag.

Hva kan statsråden gjøre for å avhjelpe situasjonen?»

Statsråd Hanne Harlem: Saksavviklingstiden i domstolene varierer fra domstol til domstol, men de aller fleste domstolene i første instans har en saksbehandlingstid som tilfredsstillende departementets målsetting. I år 2000 hadde Senja sorenskriverembete en saksavviklingstid i straffesaker på 100 dager i gjennomsnitt, dvs. ti dager over departementets målsetting for gjennomsnittlig saksavviklingstid i denne type saker. For saker avsluttet mellom 1. januar og 28. februar i år er den gjennomsnittlige saksavviklingstiden 135 dager, eller 4½ måned i gjennomsnitt.

Innenfor rammen av det vedtatte budsjettet for 2001 vil det ikke være mulig å styrke Senja sorenskriverembete uten av andre domstoler pålegges å trekke inn ressurser tilsvarende. Dette vil med andre ord fordre at dommerstillinger andre steder holdes ledig.

Det må vurderes om en slik ressuroverføring er riktig i en totalsammenheng. Slike vurderinger foretar departementet fortløpende, men har foreløpig ikke besluttet en slik ressuroverføring til Senja. Dersom dommerbemanningen ved Senja skulle styrkes, må også behovet for økt rettssalskapasitet bli vurdert. Domstolen har i dag to rettssaler fordelt på tre dommere.

Som følge av de tidligere nevnte begrensninger i budsjettet for 2001 vil det være viktig å fokusere på andre tiltak som kan sikre en raskere straffesaksavvikling i dom-

stolene og i straffesakskjeden. I denne forbindelse gjør jeg oppmerksom på at det allerede er fremmet forslag til omlegging av rutinene ved forkynnelse av dommer i straffesaker. Forslaget vil innebære at dommene blir raskere rettskraftig.

I tillegg er det sendt på høring forslag om å innføre fristregler for å påbegynne hovedforhandling og ankeforhandling der siktede er under 18 år eller varetektsfengslet, samt enkelte begrensninger i retten til fritt forsvarervalg.

Det samme gjelder forslag om en utvidet adgang til å begrense bevisførselen i straffesaker samt forslag om at vitner skal kunne avhentes der det må antas at de ikke vil møte til hovedforhandling. Departementet legger opp til en rask oppfølging av disse spørsmål når høringsrunden er avsluttet, og den ble avsluttet 7. mars i år.

Tor Nymo (Sp): Som justispolitiker gjennom flere år har jeg bidratt til at fokuset har blitt rettet mot rask straffesaksavvikling. At dette har en oppdragende virkning på kriminelle og ikke minst unge lovbyrtere, er det stor enighet om i det faglige miljøet. At domstolene nå har blitt en flaskehals i straffesaksavviklingen på grunn av manglende ressurser, kan ikke aksepteres. Justisministeren har også gitt uttrykk for at man har flere saker i dette året.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden sørge for at domstolene får de relativt små ressurser de ber om, f.eks. i revidert budsjett, slik at de får gjort den jobben departementet og justispolitikerne har pålagt dem?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er, som representanten Nymo er vel kjent med, også svært opptatt av rask saksbehandling i straffesaker og av at domstolene skal kunne klare å holde de måltallene som er satt.

For øyeblikket må jeg og domstolene like fullt forholde oss til den budsjettammen som er vedtatt for 2001, og den – som jeg også nevnte i mitt svar – gjør det ikke mulig å styrke Senja sorenskriverembete uten at det går ytterligere på bekostning av andre domstoler.

Når det gjelder spørsmålet om revidert nasjonalbudsjett, er representanten Nymo sikkert kjent med at det kan jeg ikke svare på i dag.

Tor Nymo (Sp): Når det nå er kommet klage fra mange dommere om den vanskelige situasjonen domstolene er i, er det fra en gruppe som har stor tillit og troverdighet, og som vi som justispolitikere ikke opplever klager. Foruten sorenskriveren i Senja ser vi – i gårsdagens Dagbladet – at en partikollega av statsråden, byrettsjustitiarius Olav T. Laake i Stavanger, gir uttrykk for at det er krise i norske domstoler. Vi har som justispolitikere også fått klare meldinger fra Dommerforeningen om at nå må vi gjøre noe. Jeg forstår og har sympati for at statsråden ikke nå kan gi uttrykk for hva som kan komme i revidert nasjonalbudsjett. Men jeg vil sterkt anmode om at man tar situasjonen på alvor, slik at domstolene ikke oppleves som en flaskehals i straffesakskjeden.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er lite glad for den beskrivelsen som nå gis fra de ulike domstolene om situasjonen. Jeg har lyst til å understreke at det budsjettet Stortinget vedtok i høst, innebar et budsjett som var på linje med fjorårets budsjett. Så denne utviklingen har for så vidt skjedd på tross av at man har opprettholdt nivået fra i fjor. Men jeg kan ikke nå si noe mer enn at heller ikke jeg er noe glad for situasjonen, og jeg skal følge den løpende.

S p ø r s m å l 1 7

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Det har i den siste tiden kommet signaler om at det vurderes opprettet en felles havarikommisjon ved ulykker. Sjølovkomiteens innstilling forelå for 15 måneder siden, og denne foreslo enstemmig at det opprettes en uavhengig havarikommisjon for sjøulykker.

Når kan det ventes at statsråden vil legge fram en proposisjon som oppfølging av Sjølovkomiteens innstilling, og vil statsråden i denne forbindelsen vurdere å foreslå opprettet en uavhengig sjøulykkeskommisjon?»

Statsråd Hanne Harlem: Jeg tar sikte på å fremlegge en odelstingsproposisjon med oppfølging av Sjølovkomiteens forslag i NOU 1999:30 om undersøkelse av sjøulykker, slik at Stortinget kan behandle den i løpet av sesjonen 2001-2002.

Jeg finner det naturlig å følge opp Sjølovkomiteens forslag om å opprette en uavhengig havarikommisjon for sjøulykker, som jeg anser som et meget interessant forslag, men behandlingen av dette spørsmålet er ikke kommet så langt at jeg har tatt endelig standpunkt til det.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, og konstaterer at hun er positiv til forslaget.

Opprettelsen av en felles havarikommisjon bør ses i sammenheng med de spørsmål som tidligere er stilt i Stortinget vedrørende kystberedskapen. Ville det ikke være formålstjenlig at ansvaret for en slik havarikommisjon og et apparat som skal ivareta beredskapen og sikkerheten til sjøs, holdes atskilt, slik det gjøres i andre land?

Statsråd Hanne Harlem: Når jeg svarer at jeg ikke tar endelig standpunkt til spørsmålet om opprettelse av en uavhengig havarikommisjon, men anser det som et interessant forslag, som jeg sier, er det jo nettopp fordi verken jeg selv eller Regjeringen har ferdigbehandlet Sjølovkomiteens forslag eller høringsrunden etter det. Derfor vil jeg gjerne avvente de endelige konklusjonene på de spørsmålene representanten Bastesen reiser.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker igjen for svaret.

Det er vel naturlig at det er en etat med den nødvendige skipstekniske og operative kompetanse som tillegges ordføreransvaret for en felles havarikommisjon, og at

denne ikke bør ha ansvar innen kystberedskap mv., slik at rolleavklaring ikke blir et problem.

Statsråd Hanne Harlem: Spørsmålet om roller er jo et tema som nå drøftes på mange områder, ikke bare på dette – altså forholdet mellom eier og tilsyn, tilsyn og regulator. Disse temaene jobber Regjeringen generelt med. Jeg ser det slik at spørsmålet om plassering av en havari-kommisjon kontra annen type ansvar for kystberedskap og sikkerhet må ses i den litt mer generelle sammenhengen, når spørsmålet er nettopp deling av roller.

S p ø r s m å l 1 8

Laila Kaland (A): Eg vil få stille følgjande spørsmål til barne- og familieministeren:

«Fleire kommunar aukar no foreldrebetalinga i barnehagane. Mange foreldre er fortvila over denne utviklinga, og den vil medføre at fleire vil måtte takke nei til barnehageplassar.

På kva måte kan statsråden påverke kommunane til å ta større ansvar for å få lavare barnehagesatsar?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: La meg først få slå fast at Regjeringens viktigste mål på barnehagesektoren er å få ned foreldrebetalingen, slik at barnehager blir reelt tilgjengelig for alle som ønsker en plass. Jeg deler derfor representantens Kaland's bekymring over de signaler som nå kommer fra mange kommuner. Slike urovekkende tilbakemeldinger viser hvor viktig det er at stat og kommune tar et felles krafttak i sektoren.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 27 for 1999-2000, Barnehage til beste for barn og foreldre, ble Regjeringen bedt om å legge fram en sak om lovfestet plikt for kommunene til å tilby barnehageplasser. Dette følges nå opp av Regjeringen.

Under behandlingen av barnehagemeldingen var Stortinget også svært opptatt av foreldrebetalingen og la fram en målsetting om fordeling av utgiftene mellom stat, kommune og foreldre på 50–30–20 fram mot 2005. I budsjettet for 2001 startet Regjeringen den statlige opptrappingen. Men dessverre ser vi at de virkemidlene vi i dag har, ikke er nok, for til tross for store statlige overføringer for å få ned foreldrebetalingen heves nå prisene over hele landet. Skal vi nå våre mål, forutsettes det at kommunene tar sin del av ansvaret. Regjeringen ønsker derfor å ta grep som sikrer foreldrene lavere utgifter til barnehage.

Regjeringen ønsker en enda sterkere statlig satsing på barnehager, fortsatt med fokus på våre hovedmål om lavere foreldrebetaling og plasser til alle som ønsker det. Arbeiderpartiet mener at de fleste barn har nytte av å gå i barnehage, og vi skal sikre valgfrihet gjennom å tilby nok plasser og gjennom å tilby priser på et nivå som passer for alle lommebøker.

Vi vil vurdere en statlig regulering av foreldrebetalingen gjennom f.eks. innføring av en maksimalsats i sektoren i en eller annen form eller gratis kjernetid. Det er viktig at den statlige kompensasjonen da legges opp slik at

alle utjevne ordninger, som friplasser, søskenmoderasjon, inntektsgraderte satser o.l., også blir tatt hensyn til i en eller annen form i en ny ordning.

Det er et mål at dette skal merkes allerede ved neste års budsjett. Regjeringens satsing på flere og billigere barnehageplasser vil komme uansett hva som skjer med konstantstøtteordningen.

Laila Kaland (A): Det er positive signal barne- og familieministeren både her i dag og for budsjettet for 2002 har kome med når det gjeld barnehagesatsinga. Det er rett, som statsråden seier, at foreldrebetalinga i dag er altfor høy i mange kommunar. Skilnaden på dei ulike kommunane i kva dei yter til barnehagar, er altfor stor.

Barnehagane er til for barna, dei gir tryggleik og sosial tilpassing. Barna likar seg i barnehagane, og dei lærer utruleg mykje. Det har eg godt høve til å få sjå, då eg er bestemor til mange som trivst veldig godt i barnehagen.

Men ein ting irriterer meg frykteleg: Når vi snakkar om barnehageutbygging, blir det heile tida sett på som eit økonomisk problem. Svært mange kommunepolitikarar seier det inneber ei økonomisk belastning å satse på barnehageutbygging. Mitt spørsmål til statsråden er: Korleis skal ein klare å endre denne haldninga?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg deler absolutt representanten Laila Kaland's synspunkter. Vårt håp er at kommunene vil se at det nettopp kan være lønnsomt å investere i barnehager. Jeg vet at den kommunale sektoren har behov for ganske mange nye arbeidsplasser i årene som kommer, og da er vi helt avhengige av å klare å legge til rette for gode tilsynsordninger for barna i den tiden foreldrene er på arbeid.

Det er ingen tvil om at situasjonen i denne sektoren er alvorlig, og vi følger den meget nøye. Vi vet at vi i en del kommuner nå priser oss ut, dvs. en del foreldre har ikke noen mulighet til å motta et tilbud om barnehageplass, fordi prisen er høy. Vi har også eksempler på kommuner som har fått til en god satsing på barnehager, i form av en lav foreldrebetaling og en nesten fullt utbygd sektor. Vi er i sluttfasen av å bygge ut denne sektoren, og jeg håper at vi innen 2003 og innen 2005 klarer å nå de målsettinger Stortinget har satt.

Laila Kaland (A): Eg har lyst til å kome med eit spørsmål til.

Det er eit skrikande behov for å få fleire kvinner ute i kommunane til å ta jobb i omsorgssektoren og i helse-sektoren. Då er det litt rart at ein del kvinner seier dei må ta barna sine ut av barnehagen fordi dei rett og slett ikkje har råd til å betale dei dyre satsane. Her meiner eg at statsråden må følgje veldig nøye med når dei statlege overføringane no skal aukast, slik at kommunane ikkje aukar foreldrebetalinga, slik at dei ikkje skjer ned på bemanninga i barnehagane, og slik at dei framleis vil gi søskenmoderasjon – for her veit eg at det er ein del kommunar som lurar seg unna. Alt dette trur eg er viktige signal i det arbeidet som statsråden no skal jobbe vidare med.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg vil bare si at jeg fullt ut deler representanten Kalands synspunkter og vil vektlegge dem i det videre arbeidet.

S p ø r s m å l 19

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til barne- og familieministeren:

«7 av 10 kommunar svarer i ei undersøking Kommunal Rapport har gjort, at dei har auka eller kjem til å auke foreldrebetalinga i barnehagane i år. Mange stader er det uakseptabelt høg foreldrebetaling. Målet er at staten innan 2005 skal dekke 50 pst. av kostnadene, kommunane 30 pst. og foreldra 20 pst..

Korleis vil statsråden nå denne målsettinga?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg tror vi alle deler representanten Molvær Grimstads bekymring for foreldrebetalingen i barnehagene. Jeg vet at høye satser stenger viktige grupper ute fra barnehagene. Regjeringens viktigste mål innenfor barnehagesektoren er derfor å få ned foreldrebetalingen, slik at barnehager blir reelt tilgjengelige for alle som ønsker det.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti og Molvær Grimstad er kommet på banen i spørsmålet om for høye priser på barnehager. Jeg vil minne representanten Molvær Grimstad om at det var Arbeiderpartiet som var pådriver for å få på plass målsettingen om en kostnadsfordeling der statens andel skal være 50 pst. innen 2005.

I budsjettet for 2001 startet Regjeringen den statlige opptrappingen. Men dessverre ser vi at de virkemidlene vi har i dag, ikke er nok. Som jeg sa i et tidligere svar: Vi her helt avhengige av å spille på lag med kommunene hvis vi skal nå disse målene.

Som nevnt i mitt svar på spørsmål fra representanten Laila Kaland ønsker Regjeringen en enda sterkere statlig satsing på barnehager. Vi ønsker fokus på våre hovedmål om lavere foreldrebetaling og plasser til alle som ønsker det. Arbeiderpartiet mener at de fleste barn har nytte av å gå i barnehage, og vi skal sikre valgfrihet gjennom å tilby nok plasser og gjennom å tilby priser på et nivå som passer alle lommebøker. Vi vil vurdere en statlig regulering av foreldrebetalingen gjennom f.eks. innføring av en maksimalsats i sektoren i en eller annen form eller gratis kjernetid.

Vårt mål er at dette skal merkes allerede ved neste års budsjett. Regjeringens satsing på flere og billigere barnehager er, som sagt, uavhengig av kontantstøtten.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt president-plassen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg takkar statsråden for svaret.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig å få full barnehagedekning og ei foreldrebetaling som er akseptabel. Derfor la sentrumsregjeringa fram ei barnehagemelding som

skisserte ein del mål for å nå dette. Den barnehagemeldinga jobbar den noverande regjeringa vidare med.

I Stortinget blei det brei tilslutning til å auke statstilskotet til 50 pst., og at kommunane skal betale 30 pst. og foreldra 20 pst. Og om ein greier å få det til, får ein prisane monaleg ned. Men det som bekymrar meg, er at etter at dette budsjettet blei vedtatt, har det vore ein auke i barnehageprisane over heile landet. Sju av ti kommunar har allereie auka prisane. Derfor spurde eg barne- og familie-ministeren tidlegare i dag om ikkje Regjeringa burde kome med meir pengar allereie i revidert budsjett og ikkje vente til neste år når ein ser at utviklinga er stikk i strid med det som det er brei tilslutning til på Stortinget.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Det er selvfølgelig et dilemma at når vi øker den statlige andelen, opplever vi i flesteparten av landets kommuner at foreldrebetalingen øker. Men da må vi stille spørsmålet: Er det slik at hvis vi legger inn mer penger i revidert nasjonalbudsjett, så vil foreldrebetalingen bli redusert? Mitt poeng er at vi er nødt til å bruke andre typer virkemidler for å få på plass en løsning som gjør at kommunene tar sin andel på alvor. Det er av de tingene Regjeringen nå jobber med, og vi vil legge fram konkrete forslag for Stortinget om det. Vi vil vurdere ulike løsninger, men jeg tror nok at med det Stortinget har vedtatt overfor denne sektoren, er det feil å tro at bare vi gjør det ene, så når vi målsettingen. Det er nettopp det representanten Molvær Grimstad viser til i sitt spørsmål. Vi ser en urovekkende utvikling, og vi er nødt til å vurdere ulike typer virkemidler for å stoppe den utviklingen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg takkar igjen for svaret.

Det er bra at Regjeringa vurderer ulike verkemiddel for å nå dette målet. Men det som er mitt poeng, er at om vi aukar statstilskotet til barnehagane i revidert nasjonalbudsjett, er eg sikker på at det går til barnehageformål. Eit problem i dag er at statistikken er for gammal i forhold til kor stor del av dei faktiske utgiftene staten faktisk dekkjer. Den siste offentlege statistikken er frå 1998. Vi veit at lønsutgiftene i barnehagane har stige, så kor stor staten sin del er i dag, om staten dekkjer 40 pst., er noko usikkert. Kanskje den ligg på rundt 35 pst. Det hevdar enkelte barnehagar.

Mi utfordring til statsråden er om Regjeringa vil auke statstilskotet allereie i revidert budsjett, som er det verke-middelet vi har i dag som raskast vil medverke til at barnehageprisane ikkje stig.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: For første gang på mange år er det lagt inn betydelige midler til barnehagesektoren, med et økt statlig tilskudd på 2 pst. I tillegg har vi lagt inn en full priskompensasjon for denne sektoren. Likevel opplever vi nettopp at foreldrebetalingen øker. Derfor tror jeg at vi må være ærlige og si at vi er nødt til å komme med et virkemiddel i tillegg til at vi øker den statlige overføringen, og det er av de tingene som Regjeringen vurderer.

Men så har jeg også lyst til å si at det blir spennende å se hva Kristelig Folkeparti vil legge inn i revidert budsjett, for nå vet vi at de både skal øke kontantstøttesummen til hvert enkelt barn som mottar kontantstøtte, og de skal legge inn betydelig mer penger i revidert budsjett. Så det blir spennende å se hva sluttsummen blir fra Kristelig Folkeparti på dette feltet.

S p ø r s m å l 2 0

Frank Willy Larsen (A): «I forbindelse med handlingsplan mot kjønnslemlestelse ble det slått fast det ansvar helsepersonell har for å varsle dersom det oppdages at jenter er omskåret. Det finnes flere yrkesgrupper som kommer i kontakt med personer på en slik måte at omskjæring kan oppdages, f.eks. tollere i forbindelse med kroppsvisitasjon.

Har tollere per i dag pålegg om å varsle slike tilfeller, og hvis ikke, hva vil statsråden gjøre for at en slik rapportering skjer?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Representanten Frank Willy Larsen stiller et spørsmål innenfor et område som er både følsomt og vanskelig. Kjønnslemlestelse ble satt ettertrykkelig på dagsordenen gjennom TV 2s avsløringer. Etter dette har jeg mottatt mange brev og møtt grupper hvor denne praksisen utøves. I tillegg har jeg besøkt Göteborg og fått innsyn i svenske erfaringer i arbeidet mot kjønnslemlestelse.

Mitt inntrykk er at den norske loven som forbyr kjønnslemlestelse, har vært lite kjent, særlig blant grupper som dette berører mest. I dag tror jeg at det er ytterst få som ikke er kjent med at kjønnslemlestelse er forbudt i Norge, og at dette også gjelder dersom jentebarnet blir tatt med for gjennomføring av kjønnslemlestelsen i et annet land. Etter mine vurderinger har det skjedd mye på dette området på kort tid. Under arbeidet med Regjeringens handlingsplan har vi samarbeidet nært med en rekke miljøer hvor kvinnene selv er omskåret. Disse samarbeider i dag om tiltak for å bekjempe denne praksisen.

Jeg nevner dette som en del av svaret på spørsmålet fordi jeg vil at vi både skal være tydelige i vår avstandtagen til denne grusomme handlingen som en kjønnslemlestelse er, og samtidig opprettholde tilliten til de miljøer som har tradisjon for denne praksisen.

Tollere som oppdager kjønnslemlestelse i forbindelse med kroppsvisitasjon, bør varsle om dette. Etter barnevernsloven § 6-4 skal alle offentlige myndigheter på eget initiativ og uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. Tollere har etter tolloven § 8 taushetsplikt om private forhold som oppdages i forbindelse med kontroller. Tolloven gir åpning for unntak fra taushetsplikten, f.eks. som melding til politiet, dersom det foreligger skjellig grunn til mistanke og en viss alvorlighetsgrad, jf. § 8 nr. 2 bokstav f. Det samme gjelder for melding til andre, f.eks. til barnevernet. Dette står i § 8 nr. 2 bokstav g.

Ved vurdering av om det skal settes inn tiltak etter barnevernsloven, og i så fall hvilke tiltak, er det hensynet til barnets beste som skal vektlegges, jf. § 4-1. Hvorvidt det skal settes inn barnevernstiltak etter en gjennomført kjønnslemlestelse, vil derfor avhenge av barnets situasjon og behov i det enkelte tilfellet. Det er barnets situasjon på vedtakstidspunktet som er avgjørende.

Kjønnslemlestelsen kan ha påført barnet følelsesmessig og psykisk skade i tillegg til det fysiske. En melding til barnevernet vil ivareta to hensyn. Det ene er å kartlegge og følge opp barnets hjelpebehov. Det andre vil være å hindre at andre søsken blir utsatt for kjønnslemlestelse.

Jeg er primært opptatt av å ivareta barnet i denne situasjonen, og det er til barnets beste at barnevernet kobles inn og følger opp saken videre. Men en anmeldelse til politiet må også vurderes. Sverige, som har hatt en særskilt lov mot kjønnslemlesting i mange år, har ennå ikke fått en sak brakt til domstolene. Det forteller oss noe om hvor svenskene har lagt tyngdepunktet i innsatsen for å bekjempe denne praksisen. Selv om vi kan håpe at den norske loven nå er velkjent og i seg selv vil hindre at det foretas kjønnslemlestelse, skal den på ingen måte oppfattes som en sovende lov, og at ingen rammes av den i Norge. Dette er et like viktig signal som at loven skal virke preventivt.

Her, som i barnevernet, må det foretas et visst skjønn. Kommer en familie til Norge for første gang og det oppdages at barnet er kjønnslemlestet, er det helt urimelig at denne familien skal rammes av den norske loven og bli anmeldt til politiet. Noe helt annet er det dersom en familie som bor i Norge, bevisst har tatt barnet ut av landet og foretatt en kjønnslemlestelse. Det må tas på alvor og meldes som det overgrep det er.

I det videre arbeid med oppfølging av saken vil det fra politiets side være viktig å ta hensyn til barnet og familiens totale situasjon. Jeg antar at det raskt vil bli et samarbeid mellom barnevernet og politiet i en slik sak.

Frank Willy Larsen (A): Jeg takker statsråden for et grundig og gjennomtenkt svar. Jeg oppfatter det vel også dit hen at statsråden støtter meg når det gjelder intensjonen i spørsmålet mitt, nemlig at dersom noe oppdages under en kontroll, så skal det rapporteres.

Når statsråden uttrykker støtte til innholdet i spørsmålet mitt, slik det nå ble gjort, kan man forestille seg at det kan komme tips til f. eks. Tollvesenet om at jenter er på vei ut av landet eller er på vei tilbake fra utlandet hvor dette inngrepet er blitt foretatt. Mener statsråden at mistanke om omskjæring kan være årsak til en kontroll?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg tror vi skal være forsiktig med å si at vi skal be tollerne spesielt om å sjekke jenter basert på mistanke om omskjæring. Tollere som oppdager kjønnslemlestelse i sitt arbeid, bør helt klart varsle om dette. Vi får håpe at det er et marginalt problem. Vi har ikke oversikt over hvor mange jenter som blir kroppsvisitert av tollere, men sannsynligheten for at disse også nylig er blitt kjønnslemlestet, vil jeg tro er minimal.

Det vil være viktig at vi nå fokuserer på langsiktige og kommunikative tiltak for å få bukt med omskjæring av kvinner. Vi legger opp til en bred handling i vår handlingsplan, og jeg må si at jeg er veldig glad for at representanten tar opp nettopp denne problemstillingen, som ikke har vært et tema vi har omtalt i vårt arbeid. Så vi vil følge dette nøye opp i det arbeidet vi nå gjør.

Frank Willy Larsen (A): Jeg har ingen illusjoner om at det finnes enkle løsninger på et så følsomt og vanskelig spørsmål som dette. Det kan til og med hende, som statsråden sier, at problemstillingen er marginal. Men poenget er selvfølgelig at ett tilfelle er ett tilfelle for mye. Det jeg har ønsket å belyse med dette spørsmålet, er rett og slett at et samfunn er nødt til å ta i bruk alle de virkemidlene man rår over, for å få stoppet denne praksisen. Jeg tror at det vi ser ut til å komme fram til nå, vil ha sterke allmennpreventive virkninger.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg vil si at jeg deler representantens synspunkt, og ett tilfelle er ett tilfelle for mye. Vi håper at vi klarer å få tillit, innsikt og en god dialog med de ulike miljøene, slik at vi klarer å stoppe omskjæring på sikt. Vi vet at det går an å få til dette gjennom et målrettet og langsiktig arbeid. Vi har hatt et prosjekt i Senegal i regi av UNICEF, hvor man faktisk klarte å utrydde omskjæring i løpet av fem år, og mitt håp er at vi også skal stoppe denne ugjerningen overfor barn i Norge.

Spørsmål 21

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg skal få stilla følgjande spørsmål til olje- og energiministeren:

«Konsesjonskraftprisen er i år 11,59 øre/kWh og var i 2000 10,84 øre/kWh. Desse prisane vert fastsette av departementet kvart år og skal uttrykka gjennomsnittleg sjølvkost for kraftproduksjonsanlegga i Noreg. Konesjonskraftprisane har dei seinare år lege over marknadsprisane på kraft.

Meiner statsråden at ein konsesjonskraftpris på meir enn 10 øre/kWh kan vera eit uttrykk for dei reelle produksjonskostnadene, når næringa samstundes kan framvisa større overskot enn nokon gong før?»

Statsråd Olav Akselsen: Kraftprisen har falle jamt sidan 1996. Det heng sterkt saman med at det kom mykje nedbør dei fira åra frå 1997 til 2000, og at vintrane var milde. Den gjennomsnittlege spotprisen i 2000 var på 10,3 øre/kWh. Gjennomsnittleg spotpris i perioden 1996-2000 var 14,4 øre/kWh. Gjennomsnittleg konsesjonskraftpris i same periode var 11,3 øre/kWh.

Me har no hatt ein kaldare vinter, med det resultat at gjennomsnittleg spotpris i januar og februar var 19,4 øre/kWh. På bakgrunn av terminprisane kan ein venta at årsgjennomsnittet blir omtrent 18 øre/kWh. Konsesjonskraftprisen for 2001 er 11,59 øre/kWh.

Den inntekta kommunane får frå konsesjonskrafta, vil variera med prisen i marknaden. Den økonomiske verk-

naden av konsesjonskraftordninga må ein difor sjå over fleire år. Når ein samanliknar prisen på konsesjonskraft med prisen i spotmarknaden, har konsesjonskrafta i åra 1996-2000 i gjennomsnitt gitt kommunane ein økonomisk fordel på 200 mill. kr kvart år. Bak dette ligg det store årlege variasjonar, frå ein fordel på nærmare 1 milliard kr i 1996 til eit tap på ca. 100 mill. kr i fjor. Legg ein terminprisane til grunn, kan konsesjonskrafta i år gje kommunane ein økonomisk fordel på omtrent ½ milliard kr.

Kommunane kan stabilisera inntektene frå konsesjonskrafta på ulike måtar, f.eks. ved å selja krafta i terminmarknaden. Konsesjonskrafta må òg sjåast i samanheng med at kommunane har skatteinntekter frå kraftselskapa som er svært stabile frå år til år. Naturressursskatten er heilt uavhengig av endringane i kraftprisar og lønsemd. Eigedomsskatten er i liten grad påverka av låge kraftprisar, sidan det er lagt eit nedre golv på takseringsgrunnlaget.

Konsesjonskraftprisen skal gjenspegla sjølvkost i kraftverka. Sjølvkostprisen inkluderer ei rimeleg avkastning på kapitalen som er investert i produksjonsutstyr. Slik har det vore sidan konsesjonslovene blei innførte. Dette inneber at kraftselskapa kan ha overskot sjølv om marknadsprisen i enkelte år er lågare enn konsesjonskraftprisen.

Kraftbransjen hadde i 1999 eit overskot etter skatt på omtrent 6,1 milliardar kr. Det er ein nedgang på omtrent 17 pst. frå året før. Sjølv om overskotet er i milliardklassen, må ein hugsa på at det er svært store kapitalmengder som skal forrentast. I 1999 hadde produksjonsverka ei bokført avkastning på eigenkapitalen på 4,1 pst. Det er lågt når ein tar omsyn til den risikoen som er knytt til innteninga til produsentane.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Kvifor har lovverket ei ordning med konsesjonskraft? Det er fordi kommunar og fylkeskommunar skal ha moglegheit til å ha sin del av verdiskapinga og utnyttinga av lokale ressursar, nedfelt i lovverket for dei fyrste konsesjonslovene rundt århundreskiftet, stadfesta i Stortinget i 1990, som ein varig fordel.

Kva er så situasjonen i dag? Eit lovbestemt gode er for nokre kommunar snudd til å bli eit tap. Det svarar seg ikkje for alle å ta ut krafta, på grunn av høgt prisnivå. Ei av årsakene er at etter kraftskattreforma i 1996 har det vore usemje om kva som skal reknast inn i sjølvkostprisen eller produksjonskostnadene. Før 1996 var skattane faste og uavhengige av økonomien i kraftforetaka. No blir overskottsskatten rekna inn i berekningsgrunnlaget. Vil statsråden sjå nærmare på berekningsgrunnlaget?

Statsråd Olav Akselsen: Eg trur me må slå fast at kraftkonsesjonsordninga er ei god ordning for dei kommunane som har moglegheit til å dra nytte av den. Og eg har ikkje merka noko som helst iver for at den ordninga skal utgå. Men så er det slik at ein må sjå fleire år under eitt – enkelte år er spotmarknaden på kraft veldig låg, an-

dre år er den nokså høg. Då blir det sjølvsagt slik at inn-teninga til kommunane vil variera ut frå det.

Når det gjeld berekningsgrunnlaget, er det slik at ein med jamne mellomrom har endra skattereglane på dette området, seinast i inneverande år. No har me ikkje konkrete planar om på nytt å sjå gjennom desse reglane – me meiner at ein har funne den balansen som er nødvendig på dette området. Eg kan sjølvsagt på bakgrunn av dette spørsmålet nok ein gong sjå nærmare på problemstillinga, men det finst pr. i dag ingen konkrete planar om ein ny gjennomgang av denne skatten.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet er oppteken av den verdien som dette skal vera for lokalsamfunnet. Vi deler statsråden si vurdering av at ordninga er god og bør halda fram. Men så er det slik at når det gjeld berekningsgrunnlaget, vil det faktum at overskots-skatten blir rekna inn, innebera at sjølvkosten blir høgare. Forgjengaren til statsråd Akselsen, Marit Arnstad, varsla Stortinget to gonger i brev form om at ho ville sjå nærmare på denne problemstillinga.

Statsråden nemnde her eksemplet frå 2000. Eg kan seia at for den kommunen som eg kjem frå, Hjelmeland, inneber denne eine øren 500 000 kr. For andre kommunar betyr det meir, for nokre betyr det mindre. Eg er glad for at statsråden høyrer ut til å vera positiv, og eg vil sterkt oppfordra han til å sjå på denne problemstillinga på nytt.

Statsråd Olav Akselsen: Som eg sa i svaret mitt, er dette ei av fleire ordningar som skal gjera at desse naturressursane òg blir utnytta til fordel for vertskommunen. Og eg vil påstå at det er tilfellet at desse ordningane – kvar for seg og samla – medverkar til at ein god del av verdiskapinga i denne bransjen får ein lokal adressat. Det er ei ordning som eg støttar opp om, og eg er glad for at det er slik.

Så er det slik at ein med jamne mellomrom har gått gjennom skattereglane på dette området. No er det slik at kraftselskapa er i ein heilt ny situasjon, der dei må konkurrera med andre, både norske kraftprodusentar og ikkje minst internasjonale kraftprodusentar. Det ein har gjort, er at ein har prøvd å finna ein balanse mellom denne nye situasjonen som kraftselskapa er i, og kommunane sitt behov for ei stabil inntekt på dette området.

S p ø r s m å l 2 2

Marit Tingelstad (Sp): Jeg vil stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Økologisk landbruk er uttalt som et viktig satsingsområde, og etterspørselen etter økologisk mat er stigende. Regjeringen har tatt til orde for styrking av økologisk landbruk. Samtidig vil Norges landbrukshøgskole avlyse hovedkurs i økologisk landbruk. Studenter som har startet på dette studiet, må nå fortsette på egenhånd. En ekstra belastning er at all informasjon er på engelsk.

Hva kan statsråden gjøre for å hindre at nevnte hovedkurs stanses?»

Statsråd Trond Giske: Stortinget har sluttet seg til målsettingen i St.meld. nr. 19 for 1999-2000, Om norsk landbruk og matproduksjon, at 10 pst. av jordbruksarealet skal være lagt om til økologisk areal i løpet av en tiårsperiode under forutsetning av positiv markedsutvikling. Det er et ambisiøst mål. Det krever stor innsats og satsing fra mange hold, også innenfor forskning og utdanning.

Norges landbrukshøgskole har et nasjonalt ansvar for høyere utdanning og grunnforskning innen sine fagområder, og økologisk landbruk og agroøkologi er en naturlig del av dette. Dette fagområdet har vokst fram gradvis, fra det første innføringskurset i økologisk landbruk midt på 1980-tallet til dagens tilbud med innføringskurs, mellomkurs og hovedkurs. Dette tredelte tilbudet i økologisk landbruk har eksistert siden midten av 1990-tallet. Søkingen har vært noenlunde jevn, og det er mellom seks og ni studenter som har tatt hovedkurset hvert år. Høsten 2000 startet NLH også opp et nytt engelskspråklig masterstudium i agroøkologi i samarbeid med landbruksuniversitetene i de andre nordiske land.

Interessen for økologisk landbruk er økende blant studentene. De siste årene er det i underkant av 30 studenter årlig som har tatt innføringskurset. Denne våren er det 48 studenter som har meldt seg opp til eksamen. Dette kurset vil bli arrangert som normalt, og en stor del av disse studentene vil sannsynligvis fortsette på mellom- og hovedkursnivå. Norges landbrukshøgskole tar også sikte på å tilby både hovedkurset og de andre kursene neste studieår.

Jeg er enig i at det gir et negativt signal utad når Norges landbrukshøgskole nå har avlyst et hovedkurs på et område som både er prioritert av institusjonen selv, og som har fått stor oppmerksomhet i media i diskusjonen omkring dyrehelse og matvarekvalitet den siste tiden. Avlysningen av hovedkurset i vår er ikke et resultat av en bevisst nedtrapping eller avvikling av studietilbudet ved høgskolen, men skyldes primært et midlertidig bemanningsproblem på fagområdet ved instituttet. De tre studentene som likevel har meldt seg opp i hovedkurset i vår, skal få gjennomføre eksamen, men har fått beskjed om at de må ta kurset som selvstudium og levere semesteroppgave. Det er selvsagt ikke tilfredsstillende at disse studentene skal få et så mangelfullt tilbud. Jeg har derfor tatt kontakt med NLH og bedt høgskolen vurdere hva som kan gjøres for å sikre undervisningsressurser og veiledning i denne situasjonen, eventuelt i samarbeid med andre læresteder i Norge eller Norden. Jeg regner derfor med at NLH skal løse problemet for disse studentene.

Jeg har forventning om at høgskolen tar sin rolle innen høyere landbruksutdanning og -forskning alvorlig og prioriterer økologisk landbruk høyt i tiden framover. Norges landbrukshøgskole utdanner de fleste rådgivere, lærere og forskere i landbruksfag og vil være en helt sentral aktør hvis vi skal nå Regjeringens og Stortingets mål om 10 pst. økologisk jordbruksareal innen 2010.

Marit Tingelstad (Sp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg må si er tilfredsstillende når det gjelder mål-

setting for statsråden og Regjeringen, for nettopp i disse tider med så mye prat om dyresykdommer og det faktum at det er dyresykdommer rett rundt hjørnet – i hvert fall både i Storbritannia og ellers i Europa – har dette med synet på hvordan vi driver jordbruk, aktualisert seg svært. Da er det ikke nok bare å ha noen ord på et papir med hensyn til hva vi vil gjøre, men det er tiltak og strategier som er viktig. Derfor har jeg lyst til å utvide spørsmålet litt og spørre hvilken strategi statsråden har for å bygge opp kompetansen fra bunnen av, ikke bare på høyskolenivå. For å få rekruttering til høyskolen er vi avhengig av de lavere trinnene. Hvilken strategi har departementet for å stimulere til mer økologisk jordbruk i videregående opplæring?

Statsråd Trond Giske: Vi beveger oss nå kanskje inn på ansvarsområdet til min kollega, landbruksministeren. Det er vel han som har den overordnede strategien i forhold til å få økt den økologiske landbruksproduksjonen i Norge. Men utdanningsdelen og en del av det som foregår på forskningssiden, hører inn under mitt departement.

Jeg registrerer med tilfredshet at Landbrukshøgskolen faktisk har en vekst i antall studenter som tar eksamen på dette området, og at det er stor interesse for feltet blant studentene. Men det er helt sikkert riktig, som representanten Tingelstad sier, at interessen må komme alt i den videregående skole, for det er jo der grunnlaget legges med hensyn til hva man ønsker å søke seg videre til. Om det kan gjøres ved at man ser på kurssammensetting eller innholdet i enkelte av de yrkesfaglige studieretningene, får vi komme tilbake til, men alle gode forslag mottas med takk. Skal vi sikre at dette blir et viktig område i fremtiden, må vi sikre rekrutteringen av kompetente fagfolk på området.

Marit Tingelstad (Sp): Jeg merket meg at statsråden understreket hva som er landbruksministerens kompetanseområde, og hva som er utdanningsministerens. Det må jeg i all beskjedenhet si at jeg også er klar over, men jeg regner jo med at Regjeringen har en felles politikk og en felles strategi.

Det er ikke noe i veien for at jeg kan stille et spørsmål i forlengelsen av dette til landbruksministeren, men jeg vil spørre statsråden direkte: Er dette et tema som nå vil bli tatt opp av utdanningsministeren overfor fagstatsråden, slik at vi virkelig kan sette fart på dette med å bygge kompetanse når det gjelder økologisk jordbruk? Og kan det også nedfelle seg i den generelle politikken på dette området?

Statsråd Trond Giske: Økologisk landbruk og det å få en større produksjon av økologisk produserte matvarer og også tilgang for forbrukerne i butikkene har vært understreket av landbruksministeren flere ganger. Han har også varslet at han i forbindelse med jordbruksoppgjøret til våren ønsker å fokusere spesielt på matvaresikkerhet og økologisk produksjon av matvarer. I den forbindelse kan det helt sikkert være naturlig at han og jeg tar en run-

de for å diskutere hva slags konsekvenser en slik satsing vil ha for utdanningsområdet. Det regner jeg med at landbruksministeren vil komme tilbake til dersom han mener at det er et økt behov for den type kompetanse. Jeg lover i hvert fall at jeg skal stille villig opp for å bidra til å sikre at norske forbrukere får trygg, god og sikker mat.

Presidenten: Da er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til helseministeren:

«Opptreningsinstitusjonene gjør et viktig arbeid, spesielt i forhold til pasienter med kroniske sykdommer og pasienter som skal trenes opp etter operative inngrep. Betalingsystemet for opptreningsinstitusjonene er i en omleggingsfase, og mange av institusjonene mener at de i den forbindelse er blitt satt i en svært vanskelig situasjon. Bevilgningene til opptreningsinstitusjonene ble derfor under budsjettbehandlingen for 2001 økt med vel 30 mill. kroner, men institusjonene hevder at disse midlene ikke er tildelt dem.

Hvordan ser statsråden for seg opptreningsinstitusjonenes faglige og økonomiske stilling i fremtiden, og er det riktig at ekstramidlene i årets budsjett ikke er tildelt institusjonene?»

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Opptreningsinstitusjonene har en behandlingstradisjon som er like gammel som rehabiliteringens historie. Den startet i de østlige middelhavsland med metoder som bestod av ulike former for bad, ikke minst gytjebad. Vegetarisk kost eller andre spesielle dietter ble også brukt.

Metodene kom til Norge på midten av 1800-tallet og dannet grunnlag for de mange kurbadene som finnes i landet vårt. Litt senere ble også rekonvalesenthjemmene etablert. Fra starten av hadde disse nesten ingen tilbud om aktiv behandling.

Begge typer institusjoner endret seg etter som verdien av aktiv behandling og trening stadig ble bedre dokumentert for mange lidelser. I 1992 omorganiserte Sosialdepartementet kurbadene og rekonvalesenthjemmene til «opptreningsinstitusjoner». De ble inndelt i gruppe 1, som regel tidligere kurbad, og gruppe 2, tidligere rekonvalesenthjem, avhengig av standarden på bygninger, f.eks. om der var varmtvannsbasseng. Det ble også lagt stor vekt på hvilket helsepersonell og hvilken fagekspertise de representerte. Begge grupper skulle gi kortvarig opphold for medisinsk, fysikalsk og annen relevant behandling og opptrening.

Opptreningsinstitusjonene har en viktig oppgave, særlig i forhold til kronisk syke. Formålet med oppholdet er å bedre pasientens funksjonsnivå, hindre tilbakegang og bedre muligheten for egenomsorg. For at det skal ytes bidrag til opphold, må behandlingen være av vesentlig betydning for pasientens sykdom og funksjonsevne.

Mange av opptreningsinstitusjonene er drevet fram av et privat engasjement og idealisme fra enkeltpersoner og

(Woie Duesund)

organisasjoner. De har vært et positivt og viktig supplement til det offentlige tilbudet.

Da vi behandlet rehabiliteringsmeldingen for snart to år siden, ble det presisert at det er viktig at institusjonene har god faglig kvalitet, bredde i tilbudet og god geografisk spredning. Det ble presisert at de må inngå i et helhetlig helsetilbud. Gruppe 1- og gruppe 2-inndelingen skal falle bort.

For å skape faglig gode institusjoner er det nødvendig med en god og forutsigbar økonomi. En samlet komitee bad Regjeringen legge fram forslag til en ny finansieringsordning som sikret framtidig drift og god kvalitet ved opptreningsinstitusjonene. Finansieringsordningen er under omlegging. Vi har, som helseministeren vet, hatt en midlertidig løsning for 2000. Sosialkomiteen har fått mange signaler på at økonomien er svært vanskelig for mange institusjoner. Derfor plusset vi på 30,85 mill. kr ved årets budsjett, slik at bidragssatsene kunne øke. Mange institusjoner klager på at disse midlene ikke er nådd fram til institusjonene. Er dette riktig?

Jeg har merket meg at statsråden i et svar på et skriftlig spørsmål fra Svein Ludvigsen i februar i år sier at for inneværende år gir ikke det vedtatte budsjett over kap. 2711, post 75 Opptreningsinstitusjoner, grunnlag for en økning i bidragssatsene utover 2 pst. Institusjonene hevder at de kun har fått en økning på 1,34 pst. i gjennomsnitt. Hvordan kan dette henge sammen?

I det samme brevet redegjøres det for egenandelene som nå er like for alle pasientene. Kristelig Folkeparti ser det som svært positivt at vi nå har fått en harmonisering av egenandeler. Dette har gitt de aller fleste brukere lavere kostnader. Men for en gruppe pasienter, særlig kronikere, kan selv 190 kr pr. dag bli mye. Det er derfor viktig å arbeide for at det innføres et egenandelstak 2 for å skjerme disse pasientene. Jeg regner med at statsråden følger opp et enstemmig stortingsvedtak om dette.

Omleggingen av finansieringsordningen har ført til at det fastsettes en bidragssats til den enkelte institusjon på bakgrunn av fjorårets inntekter. Dette kan slå svært uheldig ut i forhold til bl.a. vedlikehold og vakante stillinger. Dette skaper også problemer for de institusjoner som er under oppbygging.

NOPI har regnet ut at statlige bidragssatser for opptreningsinstitusjonene er i gjennomsnitt 717 kr pr. døgn. I tillegg kommer egenbetaling fra pasientene. CatoSenteret får et bidrag på 1 880 kr, ingen egenandel for pasientene.

De fire spesielle helseinstitusjonene Beitostølen og Valnesfjord helsesportsenter, Hernes Institutt og Attføringssenteret i Rauland får 1 576 kr pr. døgn, ingen egenandel.

Rehabiliteringsinstitusjoner knyttet til ISF-ordningen får 1507 kr, ingen egenandel.

Det er lett å forstå at en slik forskjell virker urimelig. Flere opptreningsinstitusjoner utsetter ansettelse av fagpersonell, utsetter påkrevd vedlikehold, og noen frykter at de må avvikle driften.

Kristelig Folkeparti mener at det snarest må utarbeides en langsiktig plan om de økonomiske driftsvilkårene

ut fra en omforent beregningsmetode som fastsetter institusjonenes kostnader.

Hvilke planer har statsråden, og er han enig?

Statsråd Tore Tønne: Jeg deler representanten Woie Duesunds vurdering av opptreningsinstitusjonene som et verdifullt innslag i det totale helsetjenestetilbud.

Departementet arbeider med en nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering, slik Stortinget bad om i juni 1999 ved behandling av St.meld. nr. 21 for 1998-99, Ansvar og meistring. Mot ein heilskapleg rehabiliteringspolitikk. Siktemålet er at strategien skal omtales i budsjettforslaget for 2002. Avklaring av opptreningsinstitusjonenes framtidige rolle og finansiering vil bli en del av denne strategien.

Departementet arbeider dessuten med en ny felles forskrift for opptreningsinstitusjoner og helsesportsentre, som vil tydeliggjøre de faglige krav til disse institusjonene. Målet med dette arbeidet er å klargjøre opptreningsinstitusjonenes og helsesportsentrenes rolle som supplement til rehabiliteringsvirksomheten innenfor spesialisthelsetjenesten.

For inneværende år har Stortinget bevilget 480,65 mill. kr over kap. 2711, post 75 Opptreningsinstitusjoner. Endelig bevilgning for 2000 på denne posten var 417,7 mill. kr. Det er altså en vekst på denne posten fra 2000 til 2001 på 62,95 mill. kr, eller om lag 15 pst. på ett år.

Regnskapstallene for 2000 viste et forbruk på 423,8 mill. kr på denne posten, hvilket innebærer et merforbruk på 6,1 mill. kr som også må dekkes innenfor årets bevilgning. Bakgrunnen for dette er at forbruket knyttet til opphold ved opptreningsinstitusjonene for november og i særlig grad desember var betydelig høyere enn gjennomsnittlig forbruk tidligere i året. Dette viser bl.a. at nøyaktig forutberegning av forbruk er vanskelig på grunn av varierende belegg fra måned til måned. Forbruket knyttet til opphold ved opptreningsinstitusjonene representerte om lag 409 mill. kr av det totale forbruket på posten.

Jeg kan nevne at i perioden 1996–2001 har bevilgningen på denne posten økt med 133,95 mill. kr, eller 39 pst. Justert for konsumprisindeks er økningen 100 mill. kr, eller 29 pst.

Omleggingen av egenbetalingsordningen ved opphold på institusjonene har medført at maksimal egenandel for alle opphold er satt til 190 kr pr. døgn. Den gjennomsnittlige egenandelen ble i forbindelse med omleggingen beregnet til 220 kr i 2000. Stortinget sluttet seg til denne omleggingen. Kostnadene ved en gjennomsnittlig reduksjon i egenandelen fra 220 kr til 190 kr pr. døgn ble beregnet til 20 mill. kr. Institusjonene er gitt kompensasjon for reduksjonen i sine inntekter fra egenbetalingen gjennom tilsvarende økning i bidragssatsen fra folketrygden. Bevilgningen forutsettes å dekke dette og i tillegg en økning av bidragssatsen på 2 pst. Kostnadene for dette er beregnet til om lag 452 mill. kr basert på fjorårets aktivitetsnivå og også strukturen på belegget.

Bevilgningen på denne post 75 skal også dekke driftsutgifter ved Montebello-senteret, som har kurstilbud til

kreftpasienter, og bidrag til dekning av utgifter til institusjoner for blinde og svaksynte. I 2001 vil dette samlet utgjøre om lag 11,5 mill. kr.

Stortinget har bedt om at driften ved Røde Kors Haugland Rehabiliteringssenter sikres inntil framtidig status er avklart. Dette vil kreve en tilleggsbevilgning for 2001, i likhet med i 1999 og 2000, som også må dekkes over denne posten.

I fjor høst fremmet stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo følgende Dokument nr. 8-forslag:

«1. Stortinget ber Regjeringen om å bidra til en gjeldssanering ved CatoSenteret.

2. Stortinget ber Regjeringen om å innlemme CatoSenteret i de offentlige refusjonsordninger som gjelder for tilsvarende spesielle helseinstitusjoner med offentlig tilskudd.»

Dette forslaget ble avvist av Stortinget. Men i St.prp. nr. 25 for 2000-2001, Om endringer i bevilgninger under folketrygden i statsbudsjettet for 2000, ble det orientert om at departementet ville utbetale 3,1 mill. kr til CatoSenteret for 2000, og at departementet vurderte kjøp av tjenester ved CatoSenteret i 2001 tilsvarende inntil 30 plasser. Ved budsjettbehandlingen uttalte komiteen følgende:

«Videre har komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merket seg at det der også varsles at departementet vil vurdere kjøp av tjenester ved CatoSenteret i 2001 tilsvarende inntil 30 plasser. I denne sammenheng vurderes det bruk av midler som bevilges under kap. 2600 Trygdeetaten til kjøp av helsetjenester for sykmeldte, samt at det også skal vurderes om det er rom for å dekke deler av utgiftene under kap. 2711 post 75 Opptreningsinstitusjoner.

Flertallet tar dette til etterretning.»

Utgifter til kjøp av 30 plasser ved CatoSenteret vil på årsbasis beløpe seg til ca. 20 mill. kr. En del av disse utgiftene vil måtte finansieres over denne posten, men det forutsettes medfinansiering fra kap. 2600. Det vil også bli vurdert innføring av egenandel for opphold ved CatoSenteret, på lik linje med egenbetalingen på de øvrige opptreningsinstitusjonene.

Som det er redegjort for, er bevilgningen på kap. 2711, post 75 i det alt vesentlige bundet opp i henhold til de av Stortinget vedtatte formål.

Det kan nevnes at én av institusjonene har hatt innsigelser i forhold til grunnlaget for beregning av sin bidragssats. Det vil bli en snarlig avklaring i forhold til denne institusjonen.

Opplysninger departementet har innhentet, viser at beleggprosenten varierer betydelig. Dette tilsier at enkelte institusjoner kan øke utnyttelsesgraden med bedre økonomi til følge.

Det er åpenbart at omleggingen av egenbetalingsordningen har redusert institusjonenes handlefrihet ved at de selv ikke lenger kan fastsette døgnpris.

I forbindelse med innføring av fast egenandel ble gjennomsnittlig egenandel for 2000 beregnet til ca. 220 kr pr. døgn. Kostnaden ved å kompensere for lavere

egenandel ble beregnet til 20 mill. kr. Nye og mer detaljerte opplysninger fra den enkelte opptreningsinstitusjon har vist at gjennomsnittlig egenandel i 2000 var vel 250 kr pr. døgn. Kostnadene ved å kompensere for lavere egenandel blir dermed om lag 40 mill. kr, dvs. 20 mill. kr mer enn beregnet i budsjettforslaget for 2001. Kompensasjon for lavere egenandel på 40 mill. kr er inkludert i kostnadene for å dekke beregnede bidragssatser for 2001 på 452 mill. kr.

Utviklingen når det gjelder forbruk på denne posten, vil bli fulgt nøye fremover, og Stortinget vil bli holdt orientert.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er spesielt glad for at det arbeides med en felles forskrift om faglige krav. Ellers var svaret kanskje ikke så klart som det jeg kunne ha ønsket meg. Fra flertallets side var det i budsjettet viktig å presisere at man ønsket CatoSenteret velkommen, men at det ikke skulle gå på bekostning av de opptreningsinstitusjoner som allerede eksisterer. Derfor var det så viktig at utgifter til kjøp av inntil 30 plasser i hovedsak skulle dekkes over kap. 2600 Trygdeetaten – til kjøp av helsetjenester for sykmeldte.

I tillegg ble det vurdert, som også statsråden viste til, «om det er rom for å dekke deler av utgiftene under kap. 2711 post 75 Opptreningsinstitusjoner».

Altså: Først og fremst skulle utgiftene dekkes over kapitlet til Trygdeetaten, dernest eventuelt over posten for opptreningsinstitusjonene, som ble økt med 30,85 mill. kr mer enn det Regjeringen foreslo.

Da er det underlig at Sosial- og helsedepartementet sender et brev til alle landets fylkeskommuner den 3. januar i år, etter at budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene var vedtatt, der det motsatte står, at inntil 10 400 kurdøgn ved CatoSenteret skal dekkes over trygdebudsjettet, fortrinnsvis over kap. 2711 post 75 Opptreningsinstitusjoner.

Etter Kristelig Folkepartis mening er ikke dette en oppfølging av et flertallsvedtak. Er helseministeren enig i det?

Mange opptreningsinstitusjoner sliter med store underskudd, og har fått en forverret situasjon etter at departementet har disponert budsjettet for i år. Nye refusjonsatser har ført til at enkelte institusjoner, som bl.a. Nord-Norges Kurbad, vurderer nedleggelse. I et skriftlig svar til Svein Ludvigsen om å sikre tilbudet i nord svarer helseministeren at departementet er i dialog med Nord-Norges Kurbad om særskilte forhold knyttet til deres økonomiske situasjon. Hva har skjedd med denne saken?

I forbindelse med budsjettet var komiteen opptatt av en best mulig geografisk fordeling når nye opptreningsinstitusjoner skulle etableres. Det ble vist til LHL, som ønsker å etablere et regionalt/nasjonalt kompetansesenter for hjerterehabilitering på Røros og i Aust-Agder. Kan disse regne med en snarlig godkjenning? Komiteen var positiv.

Mitt siste spørsmål gjelder fremtidig organisering. Hvilken plass har en tenkt at opptreningsinstitusjonene

skal fylle om spesialisthelsetjenesten blir overført til staten?

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener at den finansiering som det er lagt opp til for CatoSenteret, skal være i samsvar med det som det ble gjort rede for da saken ble behandlet av Stortinget i forbindelse med det budsjettframlegg som jeg siterte i sted. Hvis det er uklarthet i forhold til det i det brev som det ble sitert fra her, skal jeg sørge for at det i hvert fall blir brakt i samsvar med det som Stortinget har forutsatt under behandlingen. For øvrig mener jeg at den finansiering det her er snakk om, ikke skjer på bekostning av det finansieringsopplegg som gjelder for de øvrige opptreningsinstitusjoner, for så vidt som dette er et tillegg og innenfor de rammer som jeg nå nevnte, som beløper seg til 452 mill. kr, og er forutsatt å være en videreføring og en kompensasjon for endring i egenandelene og dermed en omlegging av finansieringen til de opptreningsinstitusjoner som også tidligere var omfattet av ordningen.

Det er riktig at økonomien i flere av disse institusjonene er vanskelig. Det har den for så vidt også vært tidligere, og selv om handlefriheten er blitt begrenset når det gjelder institusjonenes muligheter til å velte sine kostnader over på pasientene ved denne omleggingen, er det ikke slik at alle de økonomiske problemer som kommer fram, er et resultat av omleggingen av den finansieringsordningen man har hatt. Det er også andre årsaker til at de er i en økonomisk vanskelig situasjon. Når det gjelder den spesielle situasjonen ved Nord-Norges Kurbad, er det skjedd at departementet har fått den informasjon om økonomien og den økonomiske utvikling ved institusjonen som er nødvendig for å vurdere årsakene til at institusjonen har de nevnte økonomiske problemer, og vi får vurdere hva det er naturlig å gjøre ut fra det. Det er en vurdering som gjøres nå, og som ikke er avsluttet, men som jeg vil komme tilbake til.

De nevnte kompetansesentra på Røros og i Aust-Agder, som det ble vist til, er til behandling, og jeg kan for så vidt ikke nå si mer om det enn at jeg vil komme tilbake til Stortinget så snart behandlingen er avsluttet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Asmund Kristoffersen (A): Opptreningsinstitusjonene utgjør en liten, men meget viktig del av vårt helsevesen. Norske pasienter gis et helt nødvendig tilbud når de er ferdigbehandlet på sykehuset og skal trene seg opp etter f.eks. en hjerteoperasjon, en hofteoperasjon, et komplisert benbrudd, en kreftoperasjon osv. Disse tilbudene skal norske pasienter ha.

Selv om vi har mange flotte rehabiliteringsenheter ved våre offentlige sykehus, representerer opptreningsinstitusjonene en fornuftig arbeidsdeling mellom det offentlige og en delvis privat del av helsevesenet som i alt vesentlig grad finansieres gjennom offentlige midler og pasientenes egenbetaling.

Det er grunn til å tro at de aller fleste institusjonene lykkes med å forbedre kvaliteten på sine tilbud. En utfordring er å sikre et tilbud som er bedre geografisk fordelt. I dag er bildet slik at noen deler av landet har mange plasser, mens andre deler har få. Dette gir ikke våre pasienter et likeverdig tilbud. Det er behov for å utvide tilbudet der deknningen er lav og kanskje på sikt redusere antallet plasser der det er overkapasitet i dag.

Men den store utfordringen nå er de økonomiske vanskene svært mange av institusjonene er i. Stortinget har i forbindelse med vedtak knyttet til rehabiliteringsmeldingen, bedt om et finansieringssystem for institusjonene som for det første sikrer institusjonene et langsiktig og godt driftsgrunnlag, og for det andre reduserer pasientenes egenandeler på områder hvor disse har vært uakseptabelt høye. Det siste ble stort sett innfridd gjennom Regjeringens budsjettforslag i år, som Stortinget sluttet seg til. Men de mange henvendelser som har vært rettet mot Stortinget gjennom mange år, og ikke minst det siste året, har vist at det ikke er balanse mellom finansieringen av driften ved institusjonene og de oppgaver disse institusjonene ønsker å påta seg. Jeg mener det er viktig at vi ikke får en ukontrollert nedlegging av gode institusjoner på grunn av økonomiske forhold.

Jeg er glad for de signalene som helseministeren har gitt om den framtidige driften av institusjonene. Jeg kunne tenke meg å stille et spørsmål til statsråden: Ser statsråden noen mulighet for at institusjonene kunne få utnytte de godkjente plassene med antall døgn på årsbasis, slik at institusjonene kan ta toppene når det er behov for det? Det vil også kunne sikre institusjonene et mer stabilt økonomisk grunnlag.

Bakgrunnen for spørsmålet er at pasienttallet kan svinge og ikke holde seg stabilt. Blant annet representerer ferier og høytider et tidsrom hvor en ikke kan forvente at institusjonene får utnyttet sin kapasitet 100 pst.

Are Næss (KrF): Denne interpellasjonen fokuserer på opptreningsinstitusjonenes økonomi. Det er dessverre nødvendig, for mange av institusjonene er i en vanskelig situasjon, bl.a. på grunn av virkninger av omleggingen av betalingssystemet.

Opptreningsinstitusjonene er en viktig og verdifull del av vårt helsevesen som betyr mye for mange pasienter. Det er spesielt to grupper som har behov for disse institusjonene: pasienter som trenger opptrening etter sykdom eller skade, og pasienter med kroniske sykdommer, som ofte vil ha behov for gjentatte opphold for å hindre eller hemme videre utvikling av sin sykdom.

Ulike grupper vil ha ulikt behov for utstyr og behandling, og dette kan føre til ulike kostnader for institusjonene. Det er derfor vanskelig å fastsette rettferdige betalingssetser. Men det er bred politisk enighet om at pasientenes egenbetaling skal være lik og lav. Det er derfor desto viktigere at det offentlige kommer inn med en finansieringsordning som er rettferdig og rimelig, slik interpellanten har pekt på. Døgnsatser fra ulike institusjoner som vi er gjort kjent med, tyder på at dette i dag ikke er tilfellet, og at systemet bør endres.

Jeg merket meg at statsråden pekte på økte midler i årets budsjett til opptreningsinstitusjonene. Det må han gjerne gjøre, men påplussingen var det ikke Regjeringen, men Stortinget som gjorde.

I denne forbindelse og i tillegg til det som interpellanten har lagt fram, vil jeg vise til at opptreningsinstitusjonene hevder at de straks etter fremleggelsen av budsjettet fikk en muntlig bekreftelse fra departementet på at kompensasjon for reduserte egenandeler for pasientene, totalt 20 mill. kr, var postert på kap. 2752 post 70 Refusjon av egenbetaling. De fikk også samme tilbakemelding fra sosialkomiteen. Men etter departementets utsendelse av de nye bidragssatsene for institusjonene for 2001 har de fått erfare at de 20 mill. kr er postert på kap. 2711 post 75, nemlig Opptreningsinstitusjoner. På bakgrunn av dette føler opptreningsinstitusjonene seg noe desinformert, og dette oppleves problematisk.

Opptreningsinstitusjonene er viktige. De er også sårbare, og det er viktig at omleggingen av betalingssystemet nå ikke river bort det økonomiske grunnlaget for disse institusjonene.

Harald T. Nesvik (Frp): Det er prisverdig at denne interpellasjonsdebatten reises, for det er svært mange av våre opptreningsinstitusjoner som i øyeblikket er inne i en meget vanskelig økonomisk situasjon.

De aller fleste av våre opptreningsinstitusjoner gir en faglig rehabilitering for ulike pasientgrupper som er fullt på høyde med de rehabiliteringstilbud som gis ved norske offentlige sykehus.

Jeg er selvfølgelig fornøyd med at vi fikk like egenandeler ved alle opptreningssentra, men paradoksalt nok har denne likheten ført til at enkelte av opptreningsinstitusjonene er kommet i en håpløs økonomisk situasjon. Det er fordi man tidligere kunne øke egenandelene for å rette opp manglende kurprisdekning for å skaffe budsjettbalanse. I snitt har de fleste opptreningsinstitusjonene i dag en godkjent kurpris på mellom 600-800 kr døgnet, noe som er svært lavt, og som ikke på noen måte dekker nødvendige driftsutgifter for å opprettholde kvaliteten på tilbudene. Dette er svært bekymringsfullt, og jeg håper at departementet er oppmerksom på denne situasjonen. Ja, så alvorlig er situasjonen at jeg mener at departementet må gjøre noe med dette allerede i det kommende revidert nasjonalbudsjett.

Ventelistene ved opptreningsinstitusjonene er lange, og dette borger for at behovet også er økende for rehabilitering av ulike pasientgrupper. Selv om opptreningsinstitusjonene stort sett er konsentrert i østlandsregionen, vil det gå ut over den totale rehabiliteringen om noen av institusjonene må gi opp i inneværende driftstermin.

Personlig synes jeg det er rimelig at man får til en finansieringsordning for opptreningsinstitusjonene på linje med den DRG-refusjonen som i dag ytes til sykehusenes egne rehabiliteringsavdelinger.

Annelise Høegh (H): Jeg synes det er svært gledelig å kunne konstatere at alle har uttalt seg så positivt om opptreningsinstitusjonene, for slik har det ikke alltid

vært. Det er derfor prisverdig at Åse Gunhild Woie Duesund har fremmet denne interpellasjonen, som gir anledning til at alle kan få uttrykke sin glede over at disse institusjonene eksisterer.

Men som helseministeren viste i sitt første innlegg, har det vært en kraftig økning i budsjettet gjennom de siste årene. Jeg vet ikke om jeg mistolket ham, men jeg følte at det lå en liten undertone der om at man kan ikke si at disse kommer så dårlig ut, så kraftig økning som de har fått – nesten 30 og opp til 40 pst., litt ettersom hvordan man ser det. Men det har vært helt nødvendig, mener jeg, med denne økningen. Og helseministerens videre utlegning viste også at det er nødvendig ikke bare med den økningen som har funnet sted, men med ytterligere økning fordi rehabilitering har vært lite påaktet i offentlige helsebudsjetter. Det har alltid vært uttalt at det er svært viktig, men man har altså ikke gitt grunnlaget for at pasientene som trenger det, kan få den rehabiliteringsbehandlingen som de faktisk trenger.

Jeg vil også si at det er vanskelig å forstå den forskjellen som vi fremdeles opererer med i budsjettet mellom opptreningsinstitusjonene på den ene siden og de såkalte helsesportsentrene på den andre. Dette er, tror jeg, et resultat av en kunstig historisk tilfeldighet, at noen har kommet inn på det ene budsjettet og andre på et annet. Dette bør det ordnes opp i, og jeg synes derfor det var interessant at interpellanten trakk frem akkurat dette, og sa at det var urimelig at egenandelene ved opptreningsinstitusjonene ikke finnes igjen ved helseportssentrene. Jeg kunne derfor være fristet til å spørre hvorfor interpellanten og hennes parti ikke var med på å støtte det forslaget som Høyre fremmet i budsjettinnstillingen i høst, hvor vi nemlig pekte på akkurat dette og bad Regjeringen vurdere samme egenandel for pasientene ved disse institusjonene som for pasientene ved de øvrige opptreningsinstitusjonene.

Så til slutt. CatoSenteret er en flott tilvekst. Men som andre tilvekster skaper den problemer. Og særlig når departementet, i hvert fall inntil i dag, har funnet – i motsetning til det de sa i proposisjonen, som vi gav vår tilslutning til – ikke å ville finansiere det over trygdebudsjettets kapittel 2600, men over Opptreningsinstitusjoner. Det er klart at det blir enda mer smalhans når flere skal dele en kake som allerede er for liten, så jeg håper at helseministeren vil ordne opp i dette, slik at denne situasjonen opphører.

Ola D. Gløtvold (Sp): Opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjonene er en viktig del av et helhetlig behandlings- og rehabiliteringstilbud i vårt helsevesen. Det er også et godt eksempel på, synes jeg – og det bør det fortsatt være – det samspillet som kan være mellom private og offentlige aktører i helsevesenet vårt. Men det er tydelig at det er vanskelig å finne den gode modellen for at det skal være forutsigbart, et system som vi kan videreføre og føle er holdbart for begge parter.

Jeg er glad for det helseministeren sa om arbeidet med faglige kriterier, og at vi på bakgrunn av det kan få godkjenningsordninger ut fra faglige og behandlingsmessige

kvaliteter i forhold til det som vi nå har med en gruppe 1- og gruppe 2-inndeling, som også forrige taler var inne på er noe mer tilfeldig.

Sist sommer var det en arbeidsgruppe som avgav sin innstilling om en ny finansieringsordning for opptreningsinstitusjonene, og det er vel ikke til å legge skjul på at det var uenighet mellom representantene fra opptreningsinstitusjonene, representert ved to representanter fra NOPI, og de øvrige i denne arbeidsgruppen. Men jeg håper at man kan finne fram til ordninger her som begge parter kan godta, og at vi får til omforente utrednings- og utregningsmetoder for hvordan denne refusjonen skal være.

Så litt til det som helseministeren var inne på når det gjaldt ekstrabevilgningen på 35 mill. kr som flertallet i Stortinget fikk til, fordelt med 4,15 mill. kr på post 78, for å gi en prisjustering til fire spesielle institusjoner, og de resterende 30,85 mill. kr på post 75 på kap. 2711. Det var en forutsetning, slik jeg oppfattet det den gangen, og slik vi prøvde å vektlegge det også, at dette var en tilleggsbevilgning som skulle gå til allerede godkjente institusjoner. Det står også i innstillingen, som helseministeren for øvrig ikke refererte:

«Dette flertallet forutsetter at en får best mulig geografisk spredning av de godkjente tilbudene.»

Dette står i tilknytning til ekstrabevilgningen på 30,85 mill. kr. Det er da en samlet sum på 480,65 mill. kr som skal gå til disse godkjente institusjonene. Med det utgangspunktet er det vel slik at hvis det ikke finnes rom når dette er gjort opp, for å dekke andelen på CatoSenteret, bør de midlene som skal brukes der, gå over kap. 2600 Trygdeetat, til kjøp av helsetjenester for sykmeldte.

Jeg vil spørre statsråden til slutt: Vil statsråden komme tilbake med en justering og eventuelt tilleggsbevilgning i revidert nasjonalbudsjett for å justere opp disse tingene, bl.a. det misforholdet som er mellom egenandeler og beregningen av disse, som altså utgjør et gap på 40 mill. kr i stedet for 20 mill. kr?

Olav Gunnar Ballo (SV): Den situasjonen som vi befinner oss i nå, hvor det er åpenbart at en rekke av opptreningsinstitusjonene har for lite midler og får for små bidrag, er en situasjon som har oppstått uten at det synes som om Stortinget har ønsket det. Innlemmelsen av CatoSenteret må helt naturlig føre til at man får økte bevilgninger knyttet til opptreningsinstitusjonene, og som flere her har påpekt, synes det naturlig at man kommer inn på det i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Jeg regner med at de fleste i sosialkomiteen har hatt besøk fra ulike opptreningsinstitusjoner. Det har jeg også hatt. Den beskrivelsen man får fra enkelte, er jo svært dramatisk. For eksempel når det gjelder Nord-Norges Kurbad, beskrives den økonomiske situasjonen slik at de ikke vil kunne leve med den over tid uten at det ville bli store problemer for den videre driften.

Ut fra tall som jeg også har fått, virker det som om de bidragssatsene som gjelder for de ulike institusjonene, enten er rimelig tilfeldige, eller ikke tilfeldige i den for-

stand at satsen er omvendt proporsjonal med avstanden til Sosial- og helsedepartementet. Man opplever altså at jo lenger unna Oslogryta man kommer, jo lavere sats er det.

Flere har vært inne på at den forskjellen som er mellom gruppe 1 og gruppe 2-institusjoner når det gjelder refusjonssatser, også synes ulogisk. Etter mitt og SV sitt syn synes det å være behov for en grundig gjennomgang av refusjonssatsene til opptreningsinstitusjonene, der man finner andre tilnærminger for å bestemme refusjonssatsene enn dem som gjelder i dag.

Det man vil kunne tenke seg, er at ulike fasiliteter ved de ulike opptreningsinstitusjonene, f.eks. av typen parametre som: er der svømmebasseng, nattevakt, lege i vaktberedskap, hvor ofte får man individuell fysioterapi ut fra tilgang osv., kan danne en ramme for hva refusjonssatsen skal være, og at man dermed fjerner de tilfeldighetene, eventuelt mangel på tilfeldigheter, som gjelder i dag, slik at også institusjoner som ligger i stor avstand fra Oslo, får refusjonssatser omtrent på samme nivå.

Det man ser – bare for å gi talleksempler på det – er f.eks. at Nord-Norges Kurbad med sine 681 kr i bidragssats pr. døgn, kommer lavere ut enn noen av de opptreningsinstitusjonene i gruppe 2 som har vesentlig dårligere fasiliteter. Og det kan jo ikke være riktig. Jeg vil derfor spørre statsråden om han for det første kan gi en begrunnelse for de store forskjellene som er i dag, og for det andre om han vil ta noe initiativ for å utligne de forskjellene, slik at det blir mer rettfærdige utslag når det gjelder refusjon til opptreningsinstitusjonene.

May Britt Vihovde (V): Som flere har vore inne på, er disse opptreningsinstitusjonane våre eit viktig og heilt nødvendig supplement, og dei spelar ei kjempestor rolle i det å gjera pasientar friske. Me ser òg ei utvikling innanfor ulykkesstatistikken som gjer at ut frå Venstre sitt synspunkt trur me ikkje det vil bli mindre behov for desse institusjonane framover.

Statsråden var inne på at ein held på og jobbar med ein nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering, og at ein held på og utarbeider nye forskrifter som vil gjera dei faglege krava tydelege. Eg vil då på vegner av mitt parti, Venstre, gje nokre signal om det: Det er viktig at ein har tilstrekkelege rammer, og at desse institusjonane har pålitelege prognosar for dei investeringar dei gjer framover. Og som flere har vore inne på: Ein må ha eit tilbod som er likt over heile landet, og det er det ikkje i dag. Det er landsdelar som har færre tilbod og dårlegare tilbod, der pasientane og andre brukarar må reisa langt for å få den opptreninga som dei treng. Det må ein òg ta med seg, at ein sikrar tilbod i alle delar av landet.

Men det som er avgjerande for eit godt resultat når det gjeld opptrening, er den faglege kvaliteten innan institusjonane, og at ein held oppe gode tverrfaglege tilbod. Me har institusjonar rundt om i landet som er drivne av frivillige organisasjonar, stiftelsar, som òg er eit veldig viktig supplement. Så eg håper at statsråden, når dei fastset dei faglege krava, òg tek vare på det mangfaldet som finst. Ein del av desse institusjonane som det ligg ein stor

dugnadsinnsats bak, ligg i min del av landet, på Vestlandet. Dei utgjer eit veldig godt supplerande tilbod til helsevesenet. Det er heilt nødvendig å ha dei, men me ser jo at veldig mange av desse institusjonane – som CatoSenteret, som gjer ein god innsats – dukkar opp i dei delane av landet der det kanskje er eit betre befolkningsgrunnlag. Ein må likevel òg ta vare på dei institusjonane som ligg i dei meir grisgrendte stroka, for dei er eit nødvendig tilskot.

Det er viktig at ein ikkje gløymer å ta vare på dei private institusjonane, men let dei òg få den økonomien dei treng for å gje dette tilbodet, slik at det ikkje blir dei statlege institusjonane som blir dei fyrste som når opp.

Gunnar Halvorsen (A): Det er et viktig spørsmål som reises i interpellasjonen fra representanten Woie Duesund. Opptreningsinstitusjonene er veldig viktige for mange enkeltmennesker, men institusjonene er selvfølgelig også viktige for samfunnet.

Det er en kjent sak at mange mennesker som kunne ha utført viktige oppgaver i samfunnet dersom nødvendig opptrening var gjennomført, går over på trygd. Jeg vil derfor gjerne be om statsrådets vurdering når det gjelder å bruke trygden til å kjøpe behandlingsplasser.

Det andre spørsmålet som jeg gjerne kunne ha tenkt meg å få et svar på, gjelder antallet opptreningscentre i landet. I Budsjett-innst. S. nr. 11 for 2000-2001 forutsetter komiteen at en sikrer en best mulig geografisk fordeling av institusjonsplassene, og komiteen uttalte følgende:

«Komiteen er kjent med at det arbeides med å etablere flere opptreningscenter i Aust-Agder i samarbeid mellom Lillesand kommune, Bygland kommune, Norske Kvinners Sanitetsforening og Bygland Opptreningscenter AS. Senteret vil bl.a. arbeide aktivt i samarbeid med arbeidskontor, trygdekontor, forsikringselskap og private og offentlige bedrifter for bl.a. å tilby oppfølging i forhold til personer som er i ferd med å gå over i langtidsykemeldinger og/eller uføresituasjon.»

Nå svarte statsråden at søknaden ikke var ferdigbehandlet i departementet. Men når omtrent kan en forvente et svar når det gjelder opptreningscenter i Aust-Agder?

I tillegg kan jeg opplyse at det også arbeides aktivt i Risør og visstnok i Arendal for å etablere et opptreningscenter. Da blir det store spørsmålet: Hvordan vil nyetableringer bli sortert og prioritert? Vil f.eks. Aust-Agder, som ikke har et opptreningscenter, bli prioritert?

Et spørsmål som en del andre også har vært inne på, er: Er det utarbeidet noen modell for driftsvilkår og økonomi når det gjelder kvalitet og forutsigbarhet for slike opptreningscentre?

Ivar Østberg (KrF): Flere har i debatten både gitt interpellanten honnør og reist spørsmål til statsråden om når man kan forvente å få svar. Statsråden gav uttrykk for at det var en institusjon som hadde gjort innsigelser, som skulle få snarlig svar. Med konkret henvisning til Nord-Norges Kurbad gav statsråden uttrykk for at man nå had-

de fått nødvendig materiale, men vurderingen var ikke avsluttet.

Det er godt at Stortinget har sagt at man ikke kan akseptere for høye egenandeler, men omleggingen av systemet har jo ført til at institusjoner som har prøvd å holde lave egenandeler, ikke får så høy kompensasjon, fordi de tidligere ikke har brukt egenandelene til å skaffe balanse i budsjettet. Representanten Ballo har klart og tydelig beskrevet hvor urimelig det kan oppleves med forskjell i satsene, ikke minst ved å vise til satsen for Nord-Norges Kurbad. Kan statsråden fortelle når man regner med at vurderingen vil bli avsluttet, slik at Nord-Norges Kurbad kan få et svar, og at folk i denne landsdelen kan få vite om denne helt nødvendige institusjonen kan opprettholdes eller ikke? De trenger et snarlig svar. Når kan de få et snarlig svar?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Jeg takker for en engasjerende debatt så langt. Jeg synes det er viktig at rehabilitering blir satt på dagsordenen.

Mange funksjonshemmede har et forbedringspotensial som kan bli utløst av fysikalsk behandling. Foruten opptrening er opplæring viktig, slik at en bedre kan forstå og leve med sin sykdom og sine plager. Jeg tenker bl.a. på såkalte mestringkurs. Denne lærings- og rehabiliteringsprosessen kan skje på flere arenaer. I dag har vi fokusert på opptreningsinstitusjonene, fordi mange har et opphold på slike institusjoner før de kan dra hjem etter f.eks. et operativt inngrep, og fordi opptreningsinstitusjonene har kunnskap og er flinke på området.

Igjen vil jeg presisere at det er positivt at ingen pasienter lenger betaler mer enn 190 kr i egenandel pr. dag. Det bør ikke være økonomien som hindrer at pasientene får behandlingshjelp slik at de kan mestre hverdagen på en bedre måte.

Kristelig Folkeparti vil igjen presisere at vi ønsker å få utredet et tak 2 for egenandeler.

Til Annelise Høegh vil jeg svare at vi nok fortløpende må se på de ulike institusjoners egenandeler.

For at opptreningsinstitusjonene ikke skal komme i en slik vanskelig økonomisk situasjon som i år, må det være mulig å fastsette kostnader ut fra en mer omforent beregningsmetode enn det som har vært tilfellet i år.

Jeg håper at helseministeren til slutt vil komme med et positivt svar til Asmund Kristoffersen om at institusjonene kan bruke sengeplassene mer på årsbasis, ikke bare på døgnbasis. Jeg håper også å få en bekreftelse på at han vil komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett når det gjelder en dekning av reduserte egenandeler.

Statsråd Tore Tønne: Jeg kan for det første igjen slutte meg til alt som er blitt sagt om opptreningsinstitusjonenes viktige rolle innenfor den samlede helsetjeneste, og også til ønsket om fremover å bidra til å styrke disse institusjonenes tilbud til befolkningen.

Det er erkjent at økonomi er et problem knyttet til driften av flere av disse institusjonene. Det var ikke uventet at det skapte noen problemer da man gikk bort fra den ordning som har vært til nå, som innebar at den

enkelte institusjon hadde mulighet til å velte kostnadene over på den enkelte pasient gjennom egenandeler, med den følge at man fikk veldig varierende egenandeler ved opphold ved disse institusjonene. Det var viktig å finne en løsning når det gjaldt den problemstillingen, og det ble gjort ved at man harmoniserte egenandelene og dessuten senket dem i forhold til det som var snittet tidligere. Men det gjør at institusjonene mangler en måte å finansiere sine kostnader på i forhold til tidligere, og at de da er henvist til andre tiltak, både effektiviseringstiltak og kostnadsdempende tiltak, eller til å øke belegget i forhold til det som har vært situasjonen tidligere.

Jeg er, som jeg har sagt tidligere, fullt ut innstilt på å gå gjennom finansieringssystemet for disse institusjonene og komme tilbake til Stortinget med det i forbindelse med det arbeid som nå gjøres, både med hensyn til en nasjonal strategi for rehabilitering og habilitering, og med hensyn til utarbeidelse av forskrifter som avklarer kvalitetskrav og forholdet mellom de ulike typer institusjoner. I den sammenheng er det også naturlig å vurdere spørsmålet om egenandeler ved disse institusjonene i forhold

til de helsesportsinstitusjoner som har vært omtalt her tidligere, og også i forhold til en institusjon som Cato-Senteret. Jeg kan også i den sammenheng – allerede før det – bekrefte at jeg er positiv til at man åpner for at institusjonene kan vurdere sitt belegg basert på årsbasis i stedet for på ukebasis slik tilfellet er nå, og på den måten utjevne de svingninger som har vært når det gjelder behovet, og som for enkelte kan bety mye. Jeg vil imidlertid fraråde at man baserer seg på et finansieringssystem som gir en automatisk dekning av alle kostnader uavhengig av hvordan de er oppstått. Man må finne andre og bedre løsninger på akkurat det finansieringsspørsmålet.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 på dagens kart ferdigbehandlet.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.35.
